

Hribar). Posojilnica v Glinjah (Pavl Simon). Posojilnica v Dravogradu (dr. Pipuš). Zastopanih je bilo tedaj 32 posojilnic.

Predsednik otvori in pozdravi vse navzoče zastopnike slovenskih posojilnic. Pove, da postava glede oblatoričnih revizij posojilnic še ni potrjena v gospodski zbornici. Vlada baje ne mara, da bi bile male zveze n. pr. 20 posojilnic, že skupina, ki bi imela svojega revizorja. Ona želi namreč, da bi najmanj 50 posojilnic moralo biti v taki zvezi in vsled tega zadržuje odobrenje omenjenega zakona. Omenja tudi, da se je v Ljubljani osnovala še druga zveza slovenskih posojilnic in dvomi, da bi bilo to v korist splošnemu posojilniškemu delovanju, posebno, ker je ta osnova na Kranjskem le posledica političnega prepira. „Letopis“ poslal je vsem posojilnicam po vsem Slovenskem in ne glede na to ali so ali ne pri „Zvezi slovenskih posojilnic“ v Celji. Letošnje leto ni posebno ugodno glede denarnega stanja, a to ne samo pri nas na Slovenskem, temuč po celi Avstriji, zato nam ni biti posebno plašnim glede tega. Neugodna letina je vzrok temu neprijetnemu položaju in je upati, da se že v prihodnjem letu popravi. Posojilnice se letos niso tako natančno pregledovale in to vsled tega ne, ker se je vedno čakalo na novo postavo glede pregledovanja posojilnic.

Na predlog g. predsednika se lanski letni račun odobri, ker se vsi odposlanci strinjajo ž njim.

G. Jakob Rižnar iz Radeč pri Zidanemmostu želi, da se posojilnicam natanko pove vsakokrat, koliko so dolžne doprinesati kot prispevek k „Zvezi“. Gosp. predsednik mu pojasni, da je vse v pravilih, kar zahteva gospod govornik vedeti, natanko določeno. — Gospod Avgust Endlicher želi, da se posojilnice ravno sedaj prav natanjko pregledujejo, posebno, ker je on prepričan, da da je veliko potreba. Prosi tudi gosp. predsednika, da dela z vsem svojim uplivom proti takim malim „Zvezam“, ki bi imele le po 20 posojilnic. Šiba tudi snovanja onih posojilnic na Kranjskem, ki se snujejo ne iz potrebe, zelo nepremišljeno in le iz političnih ozirov za agitatorična sredstva. To privedi mora posojilništvo na nezdravo podlago in do konečnega poloma. Govori nadalja o postavi glede olajšav pri izposojilih in pravi, da zakon nikakor ni popolen in da ta z jedno roko daje z drugo pa grabi, in prosi g. predsednika, da bi delal na to, da se zakon tako spremeni, da bi posojilnice v resnici imeli kak hasek od te postave.

Gospod Pavl Simon poroča, da je pregledal posojilnice v Framu, Slov. Bistrici, Konjicah, Marenbergu, Ormožu, Sevnici, Žavci, Dolu, Gornjem gradu, Ljubnem in v Makolah. Naglašja da je več posojilnicam, posebno s Koroškega, pregledal in popravil račune, predno so se tiskali, tako, da so bili potem pravilno sestavljeni. Pripravljen je tudi v prihodnje to rado voljno storiti.

Gospod predsednik M. Vošnjak odgovarja gosp. A. Endlicher-ju in pravi, da vse ravno ni tako črno, kakor vidi g. A. Endlicher. Tudi glede posojil posojilnicam konstatuje, da je celjska posojilnica dajala vedno kolikor je

mogla. Le letos ni mogla vstreči vsakomur, kar je razvidno iz tega, kar je v uvodu poročal. Nadalje pravi, da je na njegov predlog se tudi sklenilo, da mora imeti vsaka posojilnica 10 % od vlog kapitala na razpolago. Glede novih posojilnic na Kranjskem omenja, da mu je težko kaj storiti, ker ni umestno se umeševati v razmere, ki vladajo sedaj na Kranjskem. Nadalje pravi, da je g. Endlicher tako lansko leto imenovan bil revizorjem in ga prosi naj bi bil toliko prijazen, da bi posojilnice, ki so pri „Zvezi“ v dogovoru z I. Lapajne-tom, natanko pregledal in ravno tako se mu poveri uredništvo „Letopisa“, katerega naj bi v dogovoru z gospodom ravnateljem I. Lapajne-tom sestavil.

Posojilnica v Šmarji pri Jelšah stavi predlog, naj „Zveza“ odobri nasvet, kateri posojilnice prosi, da medsebojno javijo druga drugi, če katera stranka prosi posojila izven okraja posojilnice, da se s tem zabrani to, da ne more kdo jemati tu na osebni in tam na hipotekarni dolg. Občni zbor to odobri.

Po še več važnih in za posojilništvo temeljitih predlogih in po reševanju istih se zbor zaključi ob 1. uri popoldne.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Devetnajsto poglavje.

Potop „Sante Marie“.

Ločivši se s „Pinto“ sta „Santa Maria“ in „Nina“ nadaljevali svojo pot ob obrežju Kube. Semtertja so našli kak pripraven kraj, da se je ustavilo brodovje in Kolumb šel na obrežje otoka, ki se po pravici imenuje biser Antilskega morja. Naposled, dne 5. decembra je brodovje prišlo na vzhodni konec Kube. Ker je Kolumb mislil, da je krajišče azijskega obrežja, je je imenoval „Alfa“ in „Omega“, začetek in konec. Od tod jo je brodovje odrinilo v odprto morje, ker je Kolumba nekaj vleklo na otok Babekuo, katerega so kazali Indijani na severovzhodu in ga opisavali v fantastičnih bojah. Po dolgi vožnji so zares zagledali otok na obzorju, in Indijani bivši na ladiji so zagledavši ga zaklicali „Bogio“. Meneč, da ta beseda pri njih pomenja zlato deželo, je admiral ukazal voziti k otoku. Tedaj so se Indijani grozno prestrašili in jeli so pojasnjevati, da so prebivalci tega otoka jako krvoločni narod, da imajo le po jedno oko, pasje repe, da ljudi jedo in vedno tulijo. Vendar se Kolumb za vse te pripovedke ni zmenil in je dne 6. decembra se zasedral v pristanišču novoodkritega otoka. Ko so zagledali brodovje, so prebivalci tega otoka prestrašeni bežali v gozde, in le obilni ognji, ki so v gozdih in na hribih goreli po noči so kazali, da je otok gosto naseljen. Želeč stopiti v zvezo z domačini, poslal je Kolumb dobro oboroženih ljudij v sredino dežele. Od-

poslanci so našli mnogo lepo obdelanih polij in sledove potij, a domačinov niso nobenega videli, pobegli so bili v gore.

— Podvreči se moramo razmeram, — rekel je Kolumb, — poslušajoč poročilo odposlancev. Najbrž so pa v notranji deželi velika mesta, kamor se je skrilo pribrežno prebivalstvo. Sedaj mi je umljiv pomen ognjev, katere smo videli, to so bili gotovo signalni ognji, kakeršne so zažigali v starih časih naznanjujoč ž njimi, da je prišel sovražnik v deželo. Sami moremo preiskati, česar je treba.

Španci šli so na breg otoka, katerega je imenoval Kolumb Ispanijelo zaradi tega, ker je podoben španskim pokrajinam. Čez nekaj dni se je jim posrečilo stopiti v zveze z domačini po ženski, katero so vjeli mornarji. Ko so jo pripeljali k admiralu, jo je poslednji bogato obdaroval s steklenimi zvončki, različnimi malovrednimi stvarmi, naročnicami in drugimi malenkostmi, potem pa izpustil in ona je postala posredovalka mej domačini in Evropci.

Po vnanjosti, običajih in jeziku se prebivalci Ispanije nikakor niso razločevali od prebivalcev Kube in Guanahanija. Špance so le zaradi tega zanimali, ker so imeli na sebi zlati lišp. Po tem je Kolumb sklepal, da je našel zaželeno zlato deželo, ali da je vsaj blizu nje in čez jeden teden se je to njegovo domnevanje premenilo v popolno gotovost; dne 20. decembra je k „Santa Marii“ prišel velik čoln napolnjen z domačini, kateri so naznanili, da jih je poslal mogočni glavar Guakanahari, kateri vlada nad vsem vzhodnim delom otoka. Odposlanci so prinesli Kolumbu dragocene darove: pas, umetne okrase z dragocenimi kamni, leseno maso, katere oči, jezik in nos so bili narejeni iz kovanega zlata. Pri tem so prosili, da bi beli ljudje v svojih plavajočih hišah, — tako so imenovali ladije, — prišli v glavarjevo stolico, ki je nekoliko dalje proti vzhodu ne daleč od brega. Kolumb je vesel vsprejel to povabilo in je drugi dan že odposlal nekaj ljudij, da naznanijo glavarju njegov prihod.

Zjutraj dne 24. decembra je ukazal admiral razsidrati ladiji in odriniti jo proti vzhodu, da se približa k stolici Guakanaharija. Žal, da je veter nasproti vlekel in sta ladiji zaman se obračali semtertja. Zvečer je utrujen Kolumb odšel v svojo kajuto, da se odahne in odpočije. Videč, da ga nikdo ne nadzoruje, je krmar tudi hotel zadremati in je izročil krmilo vajencu. Ta neprevidnost je pa bila povod nesreči.

Utrujen s podnevnim delom je admiral jedva zaspal, kar je silen presunjajoči krik strahu ga vzbudil in ga prisilil, da je tekkel na krov. Takoj je s skušenim očesom mornarja, ogledal ladijo in spoznal, kaj je.

Neprevidno se približavši k bregu, je „Santo Mario“ bil ugrabil močen tok, ki jo je gnal, ne da bi

jo bilo moč zadržati, k pribrežnim skalam, preteč jej z nedvomljivo pogubo.

Iz spanja probudeli mornarji so na pol oblečeni brez vsacega reda letali po krovu in kričali.

— Zgubljeni smo!... Rešimo se!... V čolne!...

Hitro spoznavši pretečo nevarnost, je admiral hitel h krmilu, katero je bil popustil krmar in si prizadeval ladijo obrniti na drugo stran, a zastonj. — „Santa Maria“ ni ubogala krmila, temveč je nadalje se bližala bregu...

Tu so se okrog ladije poskočili udarjajoči valovi, in „Santa Maria“ se je globoko zadrila v sipino ob kraju morja. Kakor ranjeni konj je „Santa Maria“ še jedenkrat se vzdignila pokoreč se krmilu, a potem je nov udar, ki je vse podrl, je vrgel po strani.

— Pozor! — je z močnim glasom zaklical Kolumb zbeganim mornarjem — Spustite čoln! Zapeljite z zadnjega dela ladije sidro!...

Stražnik, krmar in nekaj mornarjev je hitro skočilo v čoln in odrinilo. Čez jedno trenotje je čoln se skrtil v temni noči.

— Milostljivi Bog nas ne zapusti! — je glasno zaklical Kolumb, obrnivši se k ostalim na krovu. — Pogum fantje! Kadar sidro podkrepi zadnji del ladije, bomo mogli se spraviti s klečeti, in „Santo Mario“ spraviti v morje!...

Minolo je nekaj dolgih trenotkov in ladija se je ta čas vzdigovala in zopet udarjala na kamnita tla. Čoln se ni vrnil. Kolumb ga je klical, a ni dobil odgovora. Očividno so odposlani sramotno bežali pustivši ladijo svoji osodi.

Strašen strah se je polotil mornarjev, ki so bili na ladiji.

Kolumbu je sedaj bilo vse jasno; on vidi, da so ga ljudje sramotno zapustili.

— Odpusti jim, Gospod! — šepetal je potrto od žalosti.

V tem se je „Santa Maria“ vedno bolj na stran nagibala in valovi so vedno močnejše bili ob njo.

Pogledi vseh so se obračali v Kolumba.

— Posekajte jarbolo in rešite se! — je z odločnim glasom ukazal admiral.

Popustil je krmilo, zgrabil sekiro ter posekal vrvi, ko so sekali mornarji jarbolo. Čez nekaj minut je velika jarbola s jadri vred pala z ladije. To je pa vendar le malo pomagalo. „Santa Maria“ je kakor poprej brez moči bila ob kamenje. Sam Kolumb je prvo trenotje že obupaval.

— Oho! gospod admiral! — se je nakrat zašlišalo v temi.

— Oho! Vincenc Huanec! Samo Mati božja te je poslala nam v rešitev! Pomagajte nam, mi poginemo! Kako ste prišli semkaj!

— Prokleti malopridneži! Ne da bi vrgli sidro, temveč pluli so k nam, da rešijo svojo kožo!... Pognal sem jih in sem hitel semkaj!...

— Bog naj vam povrne! ... Pošljite semkaj oba čolna, vašega in našega ... Ladija je zgubljena in treba je rešiti ljudi! ...

Začelo se je prevažanje mornarjev s „Sante Marie“ na „Nino“. K sreči se je gladko vršilo in najzadnji je admiral zapustil pol razbito ladijo.

Otožne misli so naudajale Kolumba. Njegovo veliko odkritje, slava Španije, tako odvisno je od „Nine“, majhne stare ladije, ki bode jedva vzdržala obratni pot. Toda podjetni duh Kolumbov ni mogel ostati brez dela. Drugo jutro je že premišljeval, kako bi se obvaroval daljših udarcev usode. Odposlal je odposlanca k glavarju Guahanahariju, da so mu sporočili o potopu ladije. S pomočjo glavarjevo so že drugi dan rešili večina blaga s „Sante Marie“. Potem je Guahanahari prišel na kraj, kjer se je ponesrečila ladija, da je izrazil Kolumbu prijateljstvo svoje.

V tem je pa prišlo tudi več domačinov iz raznih krajev otoka, ki so ponujali velike kose zlata v zameno za zvončke in druge malovredne drobnjave. Kolumb je začel trgovino z zamenjavanjem in nabral je toliko zlatih listov in kosov, da se je kar razveselil. Glavar je opazil to hitro premeno na obrazu Kolumbovem, in precej uganil, kaj je povod, povedal je, da je nedaleč od tod, kjer se je ladija razbila, v gorah kraj, ki se imenuje Cibar, kjer je toliko zlata, da ga ondu niti ne čislajo. Iz prijateljstva je obljubil pripraviti semkaj toliko zlata, kolikor ga poželi Kolumb. Kolumb se je te pogodbe silno razveselil in skušal je utrditi prijateljstvo z Indijani z darovi in pojedinami.

Glavarja je obiskal v prestolnici, vsprejeli so ga z vsemi mogočnimi častmi in glavar ga je bogato obdaroval. Guahanari mu je dal na vrat zlat nakit in na glavo nekaj zlati kroni podobnega.

— To, kar se je nam zdelo taka nesreča, — rekel je nekoč Kolumb gospodu Arani, — se sedaj kaže za božjo dobroto. Vsemogočni Bog mi je s potopom „Sante Marie“ pokazal, da se tukaj začneja zlata dežela Indije. Sedaj sem vedno bolj prepričan, da sem na Cipangu, katerega ime so Indijani premenili v Cibar.

— Kakor je ta dežela bogata zlata, je pač dopuščena ta misel, — odgovoril je Dijego.

— In zemljepisna lega in rodovitna zemlja kaže ...

— To je zares obljubljeni dežela — rekel je Dijego. — Tu je res tako obilje vsega, da bi zares rekel: „Ostanimo tukaj in naredimo si šotorov!“ ...

— O, gospod Dijego, — zaklical je Kolumb, vi ste izrekli ravno to, na kar že mislim nekaj dnij. Da naredimo tu šotore! A mi moramo misliti na povrat v Španijo. Toda spuščati se na pot s tolikimi ljudmi, kot jih je sedaj na „Nini“, bilo bi nespametno in bi le po posebni milosti božji to bilo brez nesreče. Zaradi pomanjkanja prostora, ne moremo za vse vzeti seboj dovolj živeža in vode in gledati moramo, da si

drugače pomagamo. Vi ste to jasno povedali, in vi zatorej morete postati glavar tukajšnji naselbini. Hočete li prijatelj izkazati s tem svojo ljubezen in udanost?

Kolumb je stopil k Dijegu, položil mu roko na ramo in popračujoče mu pogledal v oči.

Arano je le jedno trenutje se obotavljal z odgovorom.

— Prisezam pri Materi Božji, — zaklical je, — zvesto in točno izpolnim nalogo, katero mi izročiš! Moje srce, ki je nekdanj bilo samo za Beatriso, je sedaj svobodno in ničesa ne čutim, kar bi me tako vezalo na staro domovino, da ne bi mogel tu najti nove!

Ko se je izvedelo, da namerava Kolumb osnovati naselbino na Ispanjoli, se jih je mnogo oglasilo, da se žele tu naseliti. Vsi so se z nenavadno gorečnostjo lotili uresničenje novega načrta. Iz ostankov „Sante Marije“ napravili so utrdbo. Indijani so veliko pomagali pri delu, nadejajoč se, da najdejo pod španskim varstvom popolno varnost pred razbojniki.

Kmalu je stala ua bregu utrdba, obstoječega iz velikega močnega stolpa, katerega je obdajal nasip in jarek. Na nasip so postavili nekaj topov. V spomin na čudno rešitev pri potopu ladije baš na dan Kristusovega rojstva, je naselbina dobila ime Navilad (Rojstvo)

Ko je uredil naselbino, je admiral jel misliti na odhod. Priprave niso trajale dolgo. Čez nekaj dnij je „Nina“, bila popolnoma pripravljena na odhod in, Kolumb je potem zbral tiste, ki ostanejo na Ispanioli in jim rekel:

V imenu vladarjev Kastilije in Aragonije vam ukazujem, da se imate neomejeno pokoriti mojemu namestniku Dijegu de Arana in v občevanju z Indijci vzdrževati se vsakega nasilja. Posebno bodite previdni proti indijanskim ženskam, drugače utegne to biti povod groznim zmešnjavam. Svetujem vam, živite prijateljski mej seboj, kajti le v vzajemni tesni zvezi je vaša moč. Ko bi vaš poveljnik gospod Dijego de Arana umrl, imenujem na njegovo mesto gospoda Petra Gutjereca. Za vsaki slučaj vam puščam jednega zdravnika, jednega tesarja, jednega mizarja, jednega klučarja in jednega krojača, ki slednje zna svoje delo. Poleg tega vam puščam velik čoln za ribji lov, semena za setev, mnogo blaga za menjevalno trgovino z Indijanci, da si pridobite zlata. Bodite zvesti domači zastavi in videli bodete, da vas kraljeva milost bogato obdaruje ...

Naposled, dne 4. januarija 1493. l. se je Kolumb vzešil seboj mnogo zlata, raznih tujezemskih pridelkov, in nekaj domačinov odpravil od tod. Čez dva dni je slučajno srečal „Pinto“, katera je ločivši se od brodovja bila najpoprej obiskala otok „Veliko Inaguo“, potem pa zadnji del „Ispaniole“. Tukaj je Pinson si z menjalno trgovino dobil mnogo zlata, katerega je sam vzel polovico, polovico pa popustil

moštvu, da je kupil njega molčanje. Ko je opazil, da mu gre nasproti „Nina“ pod admiralsko zastavo, je Alonz Pinson prišel na krov h Kolumbu, ga prosil za odpuščenje, da se je bil ločil, ker se je bilo zgodilo proti njegovi volji vsled neugodnih razmer. Kolumb je molče poslušal njegova pojasnjevanja. Če tudi je bil prepričan v podlosti Pinsonovi, vendar je zadržaval svojo nevoljo, da bi, kakor pravi v dnevniku, „ne udal skušnjavam satanovim, ki je prav z začetka skušal preprečiti njegovo potovanje“!...

Združivši se „Pinto“ je Kolumb peljal se poleg brega Ispaniole in prišel k lepi gorski štrlini, katero je imenoval Kap del Anamorada, ki se še sedaj imenuje nos Kabran. Tu je dne 13. januarija bil prvi krvavi boj z Indijani. Ko se je „Nina“ približala k bregu, videlo je njeno moštvo na bregu mej drevjem kacic pedeset divjakov oboroženih z loki, sulicami, pušicami in koli. Na prigovarjanje Indijana, ki je spremljal Špance, so sprva odložili orožje in prišli iz gozda. Ko so na povelje Kolumbovo jih Španci jeli nagovarjati, naj jim prodajo orožje, da ga odpeljejo v Španijo, kakor znamenitost, so divjaki prijeli za orožje in napali prišlece. Španci so pa vendar odbili ta napad, težko ranivši dva divjaka; ostali so pobegnili jo v gozd, prestrašivši se svetlih mečev.

Dne 16. januarija 1493. leta, je Kolumb odrinil od nosa Samane (kateremu je v spomin prvega boja z Indijci, dal ime „Zeliv pušic“) in otoka Ispaniole, razvil jadra in v veliko veselje svojih ljudij je krenil na obratni pot na Špansko. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

— **Kolesarstvo na Angleškem.** V Londonu se vse večje trgovine z modnim blagom najele posle, ki nimajo nič drugega opraviti nego, da stražijo bicikle, na katerih so se pripeljale nakupovalke blaga. Mej 11. in 12. nov. ter 3. in 5. uro, v katerih urah uradno londonske dame obiskujejo modne kupčije, sledijo po londonskih ulicah. Dame na biciklih druga za drugo.

— **Časnikarstvo na Japonskem.** 244 milijonov časniških izvodov je izšlo minolo leto na Japonskem. To število se razdeli na 792 časnikov, ki izhajajo deloma v japonskem, deloma v različnih evropskih jezikih. Listi so politični, gospodarski, znanstveni in obrtni. Politično časnikarstvo je vsled stroge cenzure najmanje razvito. Kakor se vidi, je časnikarstvo dobro zastopano na Japonskem in da se ednako kakor pri nas s političnimi redakterji trdo postopa.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

Dne 28. decembra pričelo se je zasedanje deželnega zbora kranjskega. Po sv. maši v stolni cerkvi sešel se je zbor v prostorih starega strelišča k prvi seji. Deželni glavar Detela je otvoril zbor z ogovorom, v katerem je pozdravil poslance in dež. predsednika, ter poslednjega prosil naj pospešuje delovanje deželnega zbora. Glavar je zaklical trikrat

„Slava!“ presvitlemu cesarju, čemur so poslanci navdušeno pritrdili. Dež. predsednik baron Hein zagotovi zbornico da bo vlada njeno delovanje podpirala. — Novoizvoljeni poslanec Višnikar stori obljubo. — Poslancema Kersniku in Pfeiferju se zaradi bolehnosti dovoli dopust. — Rediteljema se izvolita poslanca Lenarčič in baron Lichtenberg, verifikatorjema pa poslanca dr. Schaffer in dr. Žitnik. — Po navetu poslanca dr. Majarona se voli poseben verifikacijski odsek.

Poslanec Murnik nasvetuje, naj se takoj meritorno obravnava o predlogu začasnega pobiranja deželnih prikklad za l. 1897. Predlogom se pritrdi in isti poslanec poroča na to o predlogu ter predlaga: Visoki deželni zbor izvoli skleniti: V pokritje primankljajev pri deželnem in normatno-šolskem zakladu naj se pobirajo od 2. januarija 1897. l. naprej do onega časa, ko se priklade za l. 1897 končno veljavno ustanove, ravno tiste prikklade, ki so se pobirale l. 1896, in sicer; A.) za deželni zaklad: 1.) 40% doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa; 2.) samostojne doklade: a) od porabe likerjev in oslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinjo alkoholovine 15 gld., od vsakega hektolitra; b) od porabe vseh drugih žganih opojnih tekočin po stopinjah 10 delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektolitrske stopinje; c) od vsakega hektolitra porabljenega piva brez ozira na stopinjo alkoholovine v vsi deželi po 1 gld., in sicer pod določenimi pobiralnimi pogoji. 3.) 30% doklada na vso predpisano svoto vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred. B.) za normalno-šolski zaklad; 10% doklada na polni predpis vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred. — Deželni predsednik baron Hein izjavi, da je vlada le z ozirom na izvanredno slabe finančne razmere dežele privolila, da se bode tudi l. 1897 pobirala 30% naklada na žgane opojne tekočine, a le s pridržkom, da odpade naklada, če se v tem uvede državni davek na žganje. Določiti je torej določno, do kdaj se dovoli budgetni provizorij. — Poslanec baron Schwegel se zahvali vladi za naklonjenost deželi v tem oziru in opozarja, da se državni davek na žganje pred letom 1898 ne uvede. — Poslanec dr. Tavčar predlaga, naj se predlog dež. odbora premeni tako, da bo budgetni provizorij veljaven do 30. aprila 1897. Poročevalec Murnik pritrdja temu nasvetu. izreka vladi zahvalo za naklonjenost in se nadeja, da se bo naklada celo 1897. leto pobirala. Budgetni provizorij se na to sprejme z nasvetovano premembo poslanca dr. Tavčarja. — Poslanec dr. Majaron predlaga naj se takoj meritorno reši poročilo deželnega odbora glede volitve dež. poslanca za kočevski okraj. Predlogu se pritrdi in poslanec Murnik poroča na to o tej volitvi, pri kateri je bil izvoljen poslanec Višnikar in predlaga, naj se volitev odobri, ker ni bila uložena nobena pritožba. — Sprejeto.

Poslanec dr. Majaron, dr. Žitnik in tovariši predlagajo nujno: Visoki deželni zbor skleni: Dež. odboru se naroča, da o vprašanji zastran direktnih volitev v kmetskih občinah in primernega znižanja volilnega cenzusa potrebno poizve in o tem takoj v prihodnji seji deželnega zbora predloži primerne nasvete. Poslanec dr. Majaron primerno utemelji ta predlog. Po opomnjah poslanca dr. Žitnika se predlog sprejme.

Poslanec grof Barbo in tovariši predlagajo, naj se dež. odboru naroči, naj preštudira vprašanje, če bi kazalo ustanoviti v Ljubljani dež. skladišče za kmetijske pridelke in naj o tem poroča v prihodnjem zasedanju.

V finančni odsek se volijo poslanci: dr. Papež, (načelnik) dr. Schaffer, (načelnikov namestnik), pl. Langer, Luckmann, baron Schwegel, Murnik, Višnikar, Hribar, dr. Žitnik, Povše, Kalan, Modic; v upravni odsek: baron Lichtenberg (načelnik), dr. Tavčar (nač. namestnik), baron Wurzbach, pl. Langer, grof Barbo, dr. Majaron, Lenarčič, Povše, Jelovšek, Pakiž, Papež, Globočnik; v odsek za letno poročilo: Graselli, (načelnik), Ervin grof Auersperg (nač. namestnik), pl. Lenkh,

Papler-ja iz Dozlovč in Friderika Schwarz-a iz Novogamesta za prejem denaturovane morske soli.

Zbornica je vzela to poročilo odobrilno na znanje. (Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

„Naš gospod učitelj“.

(Spisal F. Š.)

I.

„Dobro jutro, gospod stotnik! Pogodili ste jo z izletom; obeta se nam najlepše vreme“. Tako me je pozdravila prijazna gostilničarka, ko sem lepega jesenskega jutra prišel iz svoje spalnice, da bi se s primernim zajutrekom okrepil za izlet na planine. —

Pri velikih vojaških vajah se mi je bil ob neugodni priliki izpodtaknil konj, padel je in mi poškodoval nogo. Vsled tega sem si izprosil dopusta za nekaj tednov, prepustil sem svojo kompanijo nadporočniku ter se preselil na deželo, da bi v miru preživel proste dni in bi se v lepi naravi zopet okrepil. Ker nisem imel svojih ljudi, nastanil sem se v znani gostilni pri prav prijaznih ljudeh, kjer sem se čutil do cela domačega. Noga se mi je hitroboljšala; vsak dan sem daljšal izprehode, in slednjič sem se čutil dosti trdnega za izlet na planine. Zelo me je gnalo na te gore, od koder je tako čaroben razgled po lepi naši domovini. Bil sem že enkrat tamkaj gori — pred kakimi dvajsetimi leti — in tedaj so se mi toli omilile, da sem se jih pozneje mnogokrat spominjal. Zato sem si pa tudi sedaj namenil, da mi prva pot po ozdravljenju bodi na planine.

Na prvem mojem potu pa se mi je na planinah nekaj prigodilo, kar je vredno, da omenim, in sicer je bilo to v nekem gorskem selu, v Zavlaki.

Zavlaka je precejšna vas visoko gori v gorah, odprtih samo na eno stran; vendar pa svet ni sama strmina, marveč je tudi precejšna ravnica s prav rodovitnim poljem in z lepimi travniki, nekaj sveta pa je močvirnega. V obče je Zavlaka taka, kakeršne so druge gorske vasi, odlikuje se pa v tem, da ima svojo šolo, čeprav nima mnogo otrok, godnih za šolo. Ker je bilo zavlaškim otrokom drugam predaleč v šolo, hoteli so Zavlačani na vsak način imeti svojo šolo.

Zavlaške mladine drugi likalec je bil moj prijatelj in bivši sošolec učitelj Zoran Zornič.

Zoran Zornič je bil rojen nekje na Primorskem, a — očeta uradnika sin — se je večkrat selil iz kraja v kraj in naposled je vstopil v ljubljansko gimnazijo, kjer sva si bila sošolca od prvega do četrtega razreda. Zornič je bil jako živahen in vesel deček, kadar je bil prost, izredno miren med poukom, zelo bistroumen in priden, če ga niso zapeljale knjige. Imel je namreč to hibo, da je strastno čital prirodznanske knjige; take knjige ni dal iz lepa iz rok, čeprav je pri nji zamudil naučiti se šolske lekcije. Celo v šoli ga je dobra knjiga zapeljala,

da jo je čital med poukom, kar mu je seveda napak hodilo, če ga je zasačil kak profesor. Ta njegova strast za prirodznanstvo in pa ljubezen do učiteljskega stanu sta ga napotili, da je po dovršenem četrtem gimnazijskem razredu dal gimnaziji slovo ter se vpisal v učiteljsko pripravnico. Prigovarjali smo mu, naj se raje pripravlja za srednješolskega učitelja, a zavračal nas je, da mu je predolgo čakati tega in da bo kot ljudski učitelj vedno živel na deželi, kjer bo imel dosti časa in prilike za prirodznanske študije, dočim bi kot profesor moral večino časa prebiti v mestu ter dihati tamošnji prašni zrak.

Po dovršenem četrtem gimnazijskem razredu sem odšel tudi jaz; vstopil sem v kadetno šolo, hoteč svoje življenje posvetiti varstvu domovine. Dasi sva si z Zorničem v gimnaziji bila najboljša prijatelja, vendar si po ločitvi nisva dopisovala; Zornič namreč ni rad pisal pisem, jaz pa sem v kadetni šoli dobil celo kopo drugih tovarišev, v katerih družbi sem se kmalu vživel. Zadnje leto pa mi je nepričakovano prišlo od njega to le pismo:

Dragi prijatelj!

Veseli se z menoj; — dosegel sem, česar sem si najbolj želel! Dovršil sem učiteljske in na prvo prošnjo sem dobil učiteljsko službo. In kako službo! Pomisli, v Zavlako pojdem; gori v hribe, kjer bom malo število otrok lahko izborno vzgajal, v prostem času pa bom hodil po polju in po gozdih ali po planinah. Plača res ne bo Bog ve kakšna, toda se bo že kako izhajalo! Tudi Ti letos dovršiš svoje vojaške študije in nedvomno pojdeš za nekaj dnij na dopust. Jaz grem tákoj v Zavlako. Pridi me obiskat, duša draga, da se sam prepričaš, v kakšnem raju živi

Tvoj zvesti prijatelj

Zoran.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Dvajseto poglavje.

Limahani.

Odhod Kolumbov v Španijo ležal je kakor težek kamen Dijegu de Arana na srcu. Namesto preživelih nevarnostij in dogodkov, ki so tesno združili mej seboj ta dva junaka, je Dijego sedaj moral sam prenašati težko nalogo, naloženo mu na rame. Njegova najbližja pomočnika, Peter Gutjerec in Rodrigo Eskobado, katera je Kolumb imenoval za njegova namestnika za slučaj smrti njegove, sta bila nevarna njegova tekmeča, ki sta le gledala, kako bi dobila več bogastva in oblasti. Vajeni na suhem znebiti se vsake discipline, so mornarji dali si popolno svobodo svoji lakomnosti. Dijego de Arana moral je ukreniti vsakovrstne stroge naredbe, da bi brzdal razuzdanost nanikov. Sprva so se mu pokorili, a videlo se je, da

jako neradi. Dijego je čutil, da preti evropski naselbini v novem svetu težka osoda in prizadeval si je z vsemi silami odvrniti jo, vzdržujoč dobre odnošaje z glavarjem Guakanaharijem in drugimi Indijani. Guakanahari ga je večkrat povabil, naj obišče njegovo prestolnico, a Dijego se še do sedaj ni mogel poslužiti tega vabila. Sedaj, ko je vladal bolje trajen red v naselbini, se je odločil v spremstvu nekaterih tovarišev odpraviti se na pot.

Guahanakari je sprejel gosta z očitnim veseljem in vsemi mogočnimi znamenji časti. Napravila se je tako raznovrstna in razkošna pojedina, kakor je le bilo mogoče pri domačinih. Glavar je ž njemu lastno dostojnostjo predsedoval pri mizi, naloženi s pečenimi kunci, ribami, raki, divjačino, korenjem, različnim sadjem, in neko posebno vrsto kruhom, ki se je imenoval kasava. Po kosilu dali so dišave ter Dijego de Arana in njegovi spremljevalci niso vedeli, kaj storiti ž njo. Še le ko je glavar vzel sveženj in jel ž njim brisati roke, so Španci morali isto storiti, s čimer se niso le roke očistile, temveč se je ohranjevala tudi nežnost in mehkost kože.

Ko je minolo kosilo je glavar peljal svoje goste, da ogledajo nasade in vrtove, obdajajoče njegovo hišo. Na precej obširni tratini so Indijani na znamenje Guakanaharijevo se zbrali v skupine in jeli plesati, in se pri tem odlikovali z neko posebno gracijo.

Nakrat, ko je bil najživahnejši ples, so vsi plesalci se ustavili, kakor bi bili otrpneli, in zaklicali so:

— Limahani, Limahani!

Glavar je tudi vstal s svojega prostora.

— Pojdite semkaj, — rekel je gostom, — Limahani je hotela počastiti vaš praznik s svojo navzočnostjo.

Dijego je z začudenjem sledil povabilu, a kmalu je videl sprehod, ki je obračal nase pozornost.

Naprej so šle ženske, ki so imele v rokah nekaj tamburicam podobnega in udarjale neki komad. Za njimi je šlo šest mladih deklet, katerih glave so bile okrašene z venci, njih gibčna telesa pa opasana z vrvicami od perja, ki so segale do kolen. Za njimi so šle zopet ženske, v dolgih srajcah, ki so držale v rokah palmove veje, na katerih se je razprostiral nekak baldahin, nad devojko, ki je šla v sredi. Sprevod je zaključevala dolga vrsta rudečekežcev.

Prisedši do glavarja in njegovih gostov, so se vrste narazen raztegnile, in Dijego je videl pred seboj lepotic v popolnem pomenu te besede.

Limahani je imela kacic 16 ali 17 let in njena lepota se je bila popolnoma razcvetela. Črne kakor krokarjevo perje lasje so olepšani s perjem in zlatim nakitom so padali po njenih golih ramah. Velike, ognjenite oči, nekoliko poševnega prereza so jasno izražale strast, in sposobnost izpolnjevati višji namen ženske, — ljubiti in biti ljubljena ter s svojo ljubeznijo osrečevati družega človeka. Visoko čelo, tenek,

malo zgrubljen nos, majhna ustica z rudečimi ustnami in najsvetlejše barve polt, katero je videl Dijego v Novem svetu, — vse to z lepo raslo postavo in majhnimi rokami in nogami jej je dajala idealno lepoto. Če tudi so na Ispanjoli ženske največ hodile nage, vendar je mlada Indijanka bila zamotana v belo ogrinjalo, ki se je v lepih gibah ovijalo okrog njenega života. Roke, rame in prsi bile so pokrite z nakitom in koraldami. Na nogah je imela lepe sandale.

Glavar je z veseljem opazil vtis, katerega je Limahani napravila na gosta, smehljajoč se, je obrnil se k poslednjemu.

To je moja sestra, Limahani, — rekel je, — cvet očij našega rodu. — Velik duh jej je dal moč, da od nas odganja hude čarovnije. Ona je naša najvišja duhovnica in zapoveduje s sencami smrti in žarki življenja in svetlobe.

— Dovolj torej tudi meni radovati se teh žarkov! — zaklical je Dijego, priklonivši se pred lepo Indijanko.

Te besede so vzbudile lahko rudečico na obrazu Limahani, a hitro se je premagala in uprla svoje oči v belokožca. Naposled je pa pretrgala molčanje.

— Lep si kakor Sin Neba, — zaklicala je z melodičnim glasom. Tvoj obraz je lep, belec, a vedi, huda osoda te čaka. Hudi duhovi te obdajajo in skušajo pomračiti svetlobo boginje lune.

— Limahani! — zaklical je jecljajoč glavar. — Kako strašne stvari napoveduješ gostu tvojega brata?

— Jaz jih ne napovedujem, — odgovorila je duhovnica, — sam Dobri duh govori z mojimi usti. Ti belec, vzemi ta kamen, služil ti bode namesto bogobranitelja! . . .

Limahani je iztrgala iz svojega nakita čuden kamen in ga je podala Dijegu.

— Vidiš, svetel je kakor kamen solnca. Ko njegov blest potemni, tedaj se varuj, kajti čaka te nesreča . . .

Če tudi Dijego za svoj čas ni bil posebno praznoveren, vendar se ga je polastilo neko vznemirjujoče čuvstvo, ko je vzel kamen. Slutnja nekaj slabega je trla njegovo srce. To je pa vendar trpelo le jedno trenotje, kajti Limahanin pogled je zopet obrnil nase vso pozornost tega Španca.

— Vzemi od mene to le ščitilo, — rekel je, odprl vratnik in izvlekel mali zlati križec, kateri je pobožno pritisnil na ustni, potem pa ponudil devojki. — Hudi duhovi nimajo nobene moči proti temu križu, ki je znamenje ljubezni in odrešenja.

Limahani je jedno trenotje ogledovala lepo stvar, potem jo pa pritisnila k ustnom.

— Služila mi bode za totem (fetiš), — rekla je slovesno. — Prosila bodem Velikega duha, naj te varuje hudih sil in pripelje v gaje blaženosti . . .

Potem je Limahani se poklonila gostu, in s svojim spremstvom šla dalje, ter se usela na travno klop. Pretrgani plesi so se zopet začeli, a za Dijega

je to razveseljevanje divjakov bilo zgubilo vsako zanimivost. Kakor začaran ni družega videl, kakor glavvarjevo sestro Limahani, ki je semtrtja skrivaj pogledavala na to stran, kjer je bil belec. Vselej, kadar so se srečali njuju pogledi, je izdajajoča rudečica polila njeni lici.

Naposled je glavvar dal znamenje, naj se preneha ples in Limahani je vstala ter v spremstvu žensk odšla nazaj v svoje stanovanje. Na mestu, kjer je stal glavvar z Dijegom se je sprevod ustavil in jedna iz žensk je šla s spoštljivim poklanjanjem h glavvarju.

— Limahani, — rekla je, — bi rada vsprejela gosta svojega brata in ž njim obedovala.

— Limahanino povabilo je za nas ukaz, — odgovoril je Guakanahari. — Pojdite, midva prideva za vami!

Sprevod se je nadaljeval, in glavvar je povabil gosta, da gre ž njim, ter peljal Dijega k skupini koč.

Hitro je pogledavši, je Arana se prepričal, da tukaj žive glavvarjeve žene. Ni se motil, ko sta šla v jedno koč. Guakanahari mu je predstavil svoje žene, ki se niso dosti ločile od drugih domačink. Zagledavši belca, so ženske radovedno obstopile redkega gosta. Tipale so njegovo obleko, roke in čudile se beloti njegove kože. Ko je Dijego izvlekel iz žepa zvončke, koralde itd. in ta nakit razdelil mej glavvarjeve žene, so se takoj nakitile ž njimi ter s plesom in skakanjem pokazale belcu, kako jih je osrečil z darili. Kmalu potem je Guakanahari peljal gosta v koč stoječo na vrhu hribčka in ločeno s cvetečimi nasadi od bivališča njegovih žen. Dve postrežnici bili sta pri uhodu. Ko so zagledali moška, ste hitro vzdignili zastor, ki je nameščal duri in pustili glavvarja in njegovega gosta v koč. Hkratu se je zavesa, ki je ločila predni del od notranjega, se zazibala in vzdignila; in Limahani je prijazno pozdravila svoja gosta.

— Milosti prosimo pod streho prebivališča Limahaninega — rekla je z močnim glasom. — Boginja solza in nesreč bodi daleč od naše poti.

— V tvoji navzočnosti nam more sejati samo sreča, — odgovoril je ljubeznivo Dijego. — Zastonj ne nosiš imena zvezde ljubezni in sreče. (Limahani pomenja zvezdo Venero.)

— Ljubezen in sreča se pogosto vrsti z nesrečo, belokožec, — odgovorila je devotka. — Toda mi ne bomo motili našega praznika s slabimi prerokovanji... Udajmo se brezskrbnemu veselju.

Udarši na nekako deščico, je Limahani privabila celo tolpo služabnic, z vsemi mogočnimi jedmi in sladšćicami. Z dostojnostjo za divjakinjo nenavadno, je sama jela opravljati dolžnosti gospodinje, izbirajoč za goste najboljše kosce. V zaključenje pirovanja je devotka napolnila nekako kupico s posebno pijačo iz palmovega soka, zvana jagori in jo samo pokusivši podala Dijegu. Ta je hitro izpraznil kupo in jako pomenljivo pogledal na gospodarja. Upijanjinemu s pi-

jačo se je razgrela kri kakor ogenj, in moral je napenjati vse sile, da je premagoval svoje vznemirjenje.

Limahani je z vedno večjim začudenjem opazovala vse gibanje gostovo in bila je zadovoljna z otisom, ki ga je napravila nanj. Čim bolje se je vznemirjal Dijego, tem skromnejša in ponižnejša je bila Indijanka, če tudi se je njeno čelo svetilo samega veselja. Limahani ni bila brez strasti, in belokožni človek bil je napravil na njo močen vtis, a ona se je znala držati v gotovih mejah. Z živim zanimanjem je poslušala pripovedovanja Dijegova o potovanjih ob obrežjih Novega sveta in ni mogla verjeti, da belokožci niso prišli z neba. Na vprašanja gostov glede otoka je dajala točne odgovore, kolikor je mogel o tem soditi Dijego pri svojem skromnem znanju indijanskega jezika. V živem pogovoru je hitro minul dan in prišel večer, in Dijego je otožen vstal, da je odšel v odkazano mu prenočišče...

Sledeči dnovi minoli so za Dijega, ne da bi bil vedel kedaj, vsled prisotnosti Limahanine in novih vtisov. Nekega jutra se je z začudenjem spomnil, da je že šesti dan pri divjakih v gostih, in sklenil je brez odlašanja povrniti se v svojo naselbino. S čuvstvom iskrene hvaležnosti je šel posloviti se od Guakanaharija.

— Kako naj se ti zahvalim za tvojo gostoljubnost? — rekel je poslavljajoče se od glavvarja. — Čas mi je tako hitro minul, kakor v gajih sreče.

— Življenje Guakanaharija in njegovega naroda teče v redu in miru, — odgovoril je diplomatično glavvar. — Le jedno jih včasih moti, napadi razbojnikov, ki včasih napadajo naše kraje.

— Mi bomo naredili konec njih napadom, — rekel je Dijego, — naši meči se potegnejo za Guakanaharija, ako napadejo vas!

Potem se je Dijego šel posloviti se od Limahani.

— Da te branijo na potu dobri duhovi, belokožec, rekla je z ganljivim glasom...

— Se bode li Limahani mene spominjala? — vprašal je resno Dijego.

— Jaz bodem pri tebi, preje nego pričakuješ, — rekla je proroški.

— Ti prideš v Navidad!

— Hiti sam tja, — odgovorila je odkloniteljno — hudi duhovi se radi poslužijo aše nodsotnosti, in napravljajo nesrečo, kjer mi tega ne pričakujemo...

Neka težka slutnja se je polastila Dijega pri teh besedah.

— Vsekako ti govoriš resnico Limahani, — zaklical je. — Zemlja mi gori pod nogami od želje, povrniti se v Navidad.

— Tedaj pojdi in varuj te Veliki Duh! — odgovorila je Indijanka s tresočim glasom, potem je hitro potisnila ustna na Dijegovo čelo, na to se pa zgubila v notranje prostore svoje koč. Tresel se je

Dijego od tega poljuba. Naposled se je premagal in šel k Guakanahariju in rekel:

— Pojdimos! Čas je!...

Španci so se oboroženi odpravljali v Navidad. Spremljal jih je Guakanahari z mnogimi ljudmi...

Ko je Dijego bil v gostih pri glavarju, so Španci, ki so bili ostali v trdnjavi, se poslužili njegove odsotnosti. Vedeli so dobro, da jih namestnika Dijegova ne bodeta v ničemer ovirala. Kakor divje zveri so pod vodstvom Antonovim napali bližnjo vas in hitro okrog sebe zbrali skoro vse nje prebivalstvo.

— Oj, vi rujavi psi, je kričal Anton. — Hitro v vaše luknje in prinesite nam zlata, drugače vam oderemo kožo!

Če tudi divjaki niso dobro razumeli jezika surovih Špancev, vendar so že iz njih mahanja spoznali, kaj da hočejo. Mnogi so pokleknili in vzdigovali roke jokajoč in tuleč.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu, ti psi le tulijo, a ne ganejo se z mesta. Pojdimos sami iskat, česar je nam treba, rekli so Antonijevi tovariši.

Potem so Španci ne meneč se za plakanje in prošnje domačinov vdrli v njih kočice in pobrali vse, kar je imelo kaj vrednosti, potem so se pa zopet zbrali.

— Poslušajte, fantje, — kaj ko bi mi vzeli seboj vsak jedno babnico, — rekel je Anton, — najlepše pograbimo, pa tudi za naše gospode jih nalovimo.

— Razuzdani Španci planili so na indijanske žene in dekleta in je odpeljali seboj.

Z divjim kričanjem so domači moški napali Špance, a so se hitro umaknili, ko so videli golo orožje.

— No, domu, — zaklical je Anton. — Vi pa — obrnil se je k divjakom, — morete polagama odkupiti svoje žene s palmovo vodo. Naprej, fantje!

In divja druhalj se je odpravila svojo pot, pustivši za seboj razrušenje in gorje.

Ko se je godila ta nasilja, je Dijego s svojimi tovariši bil na potu, ničesa ne sluteč. Naposled so prišli do oropane vasi, in tu je podoba, ki se je predstavila njih očem, jako potrla blagorodnega Španca, namesto igrajuočih se otrok in žensk delujuočih na polju, — je bilo vse prazno in tiho. Samo iz jedne hiše je pomolila glava Indijana. Zagledavši Dijega je nesrečni divjak tekkel k njemu s pritožbami. Njegovo plakanje je privabilo druge in predno se je Dijego dobro zavedel, so vsi vaški prebivalci ga obkolili, kričeč in pritožujoč se.

— Ti, sin nebes, pomagaj nam, ako moreš! — Tvoji bratje, sinovi boginje Atebejre (boginje jedoče kače in pijoče človeško kri)... Pomagaj nam!

— Kaj se je zgodilo? — Vprašal je z močnim glasom Dijego. — Povejte, in prisegam pri solncu, da vam pomagam, ako le morem!

— Da varuje nas tvoja senca, spregovoril je neki starec. — Mnogo smo pretrpeli od tvojih belo-

kožjih bratov. Komaj si ti odšel, pa so oni prišli in nam pobrali vse naše imetje in odpeljali naše žene in hčere!

Dijego se je ponosno postavil in odločnost se je pokazala na obrazu njegovem.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu, da strogo kaznujem vse krivce, ne prizanesem nobenemu, ki je vas žalil! Mirni bodite, vse dobite nazaj, kar se je vam ugrabilo.

S tako trdno odločnostjo povrnil se je v trdnjavo Navidad in hitro je poslal po Petra Gutjereca in Rodriga Eskobada, katera sta ga imela nadomestovati v njegovi odsotnosti.

Poklicana sta prišla, a sta skušala opravičiti postopanje svojih podložnih kot jako nedolžno.

— Kdo more obsojati naše ljudi, — je cinično zaklical Peter Gutjerec, — če si je vzel vsak jedno divjakinjo? Tako dolgo že niso videli nobene ženske! Te črne živine bi morale biti še vesele, da se zanje beli ljudje še zanimajo.

— Vi ste pagan, ne pa kristjan? — zaklical je Dijego. — Mari vi imate divjake za živali, dobre samo, da zadovoljujejo živinsko poželenje mornarjev. Jaz ne trpim tacega ponižanja teh nesrečnikov. Zberite hitro vse ljudi in jaz bodem krivce hudo kaznoval.

— Pomislite, Dijego, — posegel mu je Rodrigo Eskobad v besedo, — da smo mi sami tukaj! Taki pomisleki nas ne smejo zadrževati, ako gre za stvar pravice in za kaznovanje zločincev, — mu je odločno odgovoril Arana. — Obljubil sem divjakom, da jim pomagam do pravice in prisegam pri zastavi kastilski, da bodem držal svojo besedo!...

Dijego je z gorečnostjo jel stvar preiskovati. Vse, kar se je bilo Indijanom ugrabilo, se je mornarjem vzelo in vrnilo, čegar je bilo. Poleg tega so pa roparje uklenili in jih dali straži v varstvo.

Ko je drugi dan Dijego poslal po Petra Gutjereca in Rodriga Eskobada, da se ž njima posvetuje, kako naj kaznuje krivce, mu je naznanil odposlanec da sta ona Španca z zločincem Antonom vred pobegnila na čolnu, katerega je pustil Kolumb načelnikom.

— Odpotovali so gotovo v pogubo, — zaklical je Dijego, ko je to izvedel. — Najvažnejši Kolumbov ukaz je bil, da se ne smemo raztresti v male trope in prodirati v notranjost otoka. Ta ukaz so rušili in kazni jim ne odide.

(Dalje sledi)

Novice.

— »Glasbene Matice« zbor priredi pod vodstvom svojega koncertnega vodje gosp. Jos. Čerina, s sodelovanjem solistov in orkestra vojaške godbe tri redne koncerte in sicer dne 7. jan., 10. marca in 12. aprila 1897. Koncerti se vrše v Sokolovi telovadnici v „Narodnem domu“. Pri prvem koncertu, ki se je vršil včeraj, proizvajal se je kot glavna točka

jim bil pojasnil to in ono, toda premalo gladko mi teče beseda, vrhu tega sem pa tudi bil truden dolge hoje, zato sem poprosil gostilničarja, naj mi pokaže posteljo. Poslovil sem se pri pivcih in se odpravil spat. —

Drugo jutro me je gostilničar zgodaj poklical, kakor sem mu bil naročil, in po skromnem zajutreku sem stopil k prijatelju Zorniču. — Prišel je ravno iz svojega stanovanja, opravljen za pot. Silno se je zavzel nad mojim prihodom in mi ginjenja solznih očij stisnil roko.

Tisti dan Zornič ni imel šole in se je namenil na neki hrib. Ker tudi jaz še nisem bil tamkaj, sem radosten sprejel povabilo, naj ga spremim. Zelo ga je veselilo, ko sem mu pravil, kako zadovoljen sem s svojim stanom in sem mu slikal nade na prihodnost.

„Jaz pa sem že skoraj popolnoma obupal“, je rekel Zoran. „Vse nade, kar sem jih imel, — in koliko sem sem jih imel! — so bili zračni gradovi, ki so se mi do malega vsi že podrli. Koliko britkih ur sem že pretrpel tukaj, posebno v začetku; no sedaj sem vsemu že precej privadil. Ne bo dolgo, pa bom lahko rekel s Prešernom:

»Odslej me sreča gladi ali tepi,

Me tnaló našlo boš neobčutljivo.«

Le majhna nadica še mi svetlika iz dalje, namreč ta, da morda dobim službo kje v meštu, ali vsaj v bližini mesta. Dvojnega si želim; rad bi, da bi me ljudje vsaj spoštovali (tukaj me celó zaničujejo), in pa, da bi se mogel oženiti. Morda poznaš mojo nevesto, Vido Podgornikovo iz Ljubljane. Toda, kako jo boš poznal, saj je bila tedaj, ko si bil ti še v Ljubljani, mlado dekletce; ali sedaj se je razvila v krasno devo. Ali tukaj je ne morem vzeti. Prvič mi tega ne dopušča oskromna plača, ne stanovanje, in pa — Vida v Zavlaki! Tukajšnje razmere bi jo ugonobile, kakor slana popari mehek cvet“.

Kaj vse sva tedaj s prijateljem še premostrivala, kako prevdarjala, kako bi se to in ono dalo ukreniti, da bi bilo bolj prav! Zaključek vsemu pa je bil: „Le proč iz Zavlake!“

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Jedeninvajseto poglavje.

Katastrofa.

Dnevi in tedni so minoli. Prizadevanja Dijegova, da bi vzdržaval red mej naselniki zadevala so na vedna nasprotja. Lakomnost po zlatu in razuzdanost sta se vedno močneje in močneje kazali. Spoštovanje, katero so sprva uživali Španci, je polagoma izginilo, samo strah pred orožjem belcev je še odvrčal divjake, da se niso očitno spuntali.

V tem Anton in njegovi tovariši so prišli na vzhodno obrežje otoka in so povsod izvrševali najgrše nasilnosti nad divjaki. Ko so njih živežne zaloge bile že pri kraju, so prišedši do lepega gor-

skega brda se ustavili, da se poskrbe z novimi. Ogleduhi so kmalu našli čudovito lepo dolino obrobjeno z palmami, tanaridami in propkovimi hrasti. Izza gozda se je na nekem holmu vzdigoval oblak dima, kamor so se odpravili mornarji. Pa niso še prešli petdeset korakov, ko se je iz gozda previdno pokazala postava divjaka. Bil je pisano pobarvan z belimi in črnimi pasovi, njegovi lasje okrašeni s papagajevim in drugim perjem, bile so zvezane na hrbtu v ozelj; sploh je bil videti hraber in vojevit. Na rami je imel tulec s pušicami, čez ramo mu je visel debel meč od palmovega lesa, in v roki je držal ogromen lok. Z bistrim pogledom je sledil za vsakim korakom belcev, potem je zabrlizgal, da je vse skozi ušesa letelo, in zopet hitro se skrnil v grmovje.

— Pri vseh hudičih v pekló, kaj je to? — zaklical je Anton, ozirajoč se okrog.

— Kaka hudičeva žival, — odgovoril je tovariš.

— Tako je, — pritrdil je drugi. — Poglejte gori leti ogromen ptič, gotovo je ta ptič od sebe dal tak glas!

— Da bi ga vrag vzela! Tako sem se stresel, kakor da stojim pred peklenškimi vrati? — odgovoril je Anton. — Hiteti je treba, drugače nam te živine ubeže in seboj vzemo vse, kar je kaj boljšega, kakor so že na več krajih storili. Bojim se, da prihaja ta dim od signalnega ognja, kakeršne zažigajo divjaki po hribih v znamenje, da se bliža nevarnost.

Španci so prišli iz gozda, hiteli so na hribček, pred katerim so bili in prišli na ravnino, kjer so stale tri kočé. Pred jedno je gorel ogenj, razširjajoč grozno črn dim. Okrog ni bilo videti žive duše.

— Mari nisem rekel! — spregovori Anton. — Zavohali so prekleti psi, da gremo in bežali so v gozd.

— Nič čudnega, — odgovoril je tovariš. — V teh štirinajstih dneh, kar smo mi odšli iz Navidada, imeli so dobro šolo!

— Počakajte, fantje, — zaklical je Anton, ozirajoč se na stran. — Ondu za hišo gre se skrivaje ženska. Pojdite v kočó in jaz njo vjamem.

In Anton je hitel za žensko. Mlada Indijanka je z nekako svežnjem bežala na vso moč proti gozdu, da se skrije v goščavi.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu, — zaklical je, ugrabivši jo za lase, — popolnoma sem zasopel. Prokleta stvar, kako sem moral teči! Sedaj mi bodeš že za to poplačala!... Daj semkaj sveženj!

In surovo je vrgel vjeto žensko na tla.

Revica je proseč molila roke proti njemu. Anton jo je pozorno gledal.

— Hm... Zaklinjam se pri sv. Antonu. Grda ni. Obraz mu je zarudel, oči so se zasvetile in poželjivo se uprle v žensko.

Indijanka je spretno skočila kvišku in hotela ubežati, a Anton je kakor tiger skočil za njo in jo zopet vrgel na tla.

— Erigli, Erigli! — je kričala Indijanka, pešajoč v borbi z razbojnikom.

— Ne ustavlja se, lepa čarovnica, — zaklical je Anton, — kateremu so se svetile oči s peklenkim bleskom. — Tvoj Erigli ti ne pomaga iz mojih rok!

To trenutje je prav nad krajem, kjer sta se borila, v gostem listju tanaride nekaj zašumelo. Anton je nehote vzdignil glavo, a predno je mogel se domisliti, kaj je, je neka temna stvar mu švignila mimo oči, ovila se mu okrog vratu in vzdignila ga v zrak. Anton je bil obešen na visoki tanaridini veji, s katere sta se na tla splazila dva Indijana, ki sta držala v rokah vrv iz alojnega ličja. Zagledavši svoje rojake, je Indijanka vstala s tal.

— Ti, Erigli! — zaklicala je tresoč se po vsem telesu. — Kako da si se predrznil vzdigniti roke na belokožca? Poklical bode Velikega Duha, da te kaznuje!...

— Naj me kaznuje tudi s tisočerimi mukami, jaz sem vendar vesel, da sem tega belokožca dobil v roke in ga obesil! — odgovoril je divjak z divjim smehom.

— Belokožec, — opomnil je babjeverno drugi divjak, — morda ne pojde v kraljestvo boga smrti. Kaj pa hočemo tedaj storiti!

— Poleg tega sta v najinih kočah ostala še dva belokožca, — rekla je Indijanka, — prišla bodeta na pomoč svojemu sodrugu in se bodeta maščevala.

— Erigli se je znova zasmel.

— Majreni je najbrže že obračunal s tovarišima belokožca, — odgovoril je. — Kar se tiče njega samega, bomo takoj videli, če je živ!

S temi besedami je Indijanec spustil konec vrvi. Anton je pal na tla, in rudečekožci so prestrašeni odskočili na stran in skoro od strahu otrpneli. Minolo je nekaj minut v velikih skrbih, a mrtvec se ni ganil.

— Vidite, — zašepetal je Erigli malo s slabšim glasom — ne gane se in odšel je v kraljestvo senc.

— Morda se pa samo dela mrtvega, — odgovoril je drugi Indijan.

— Varuj se, Erigli, — zašepetala je Indijanka. — Morda pa ima le Kasma prav!...

Erigli se je zamislila. Vera v neumrljivost Špancev kot otrok nebes ga je vsega prešinila. Pokleknil je in jel prositi odpuščanja obešenca.

— Vrv, — zagotavljal mu je, — se je le slučajno ovila okrog vratu, in ker sta se izpustila z drevesa, je njega vzdignila.

Noben znak življenja se ni pokazal v mrtvecu ne glede na vse prošnje Eriglijeve. Senca smrti je vedno bolje obdajala Antonov obraz. Indijanec se je prepričal, da je belokožec zares mrtev. Vstal je in previdno šel okrog trupla, ki je ležalo, ne da bi se kaj ganilo. Sedaj je Indijan pogumno vzel mrtveca v roke in ga tresel, a v njem ni bilo niti sledu življenja.

— Zaklinjam se pri Velikem Duhu!... Sedaj!... je vesel zaklical divjak, skakajoč okrog trupla. — Duh belokožca je odšel v kraljestvo senc!...

Indijanka in drugi divjak sta hitro pristopila bližje, in ogledavala sta truplo radovedno, a še vedno boječe.

— Erigli ima prav... Belca se nam ni več bati... Duh njegov je odšel v kraljestvo boga senc!

To trenutje se je za njimi zaslišalo divje kričanje. Indijani so hitro obrnili.

— Kaj je to, Erigli? — zakričala je mlada Indijanka. — Ogenj požera na koče!

Nekaj časa sta oba divjaka strahoma gledala na plame, potem sta veselo zaklicala:

— Bodi blagoslovljen, Veliki Duh! Ognjeni zmaj požira bela tovariša. Majreni in Cirapa sta zažgala ta ogenj. Naprej!

— Vsi trije so hiteli k kočam, katere je cela tropa divjakov okroževala kričeč in skakajoč.

— Gorita, gorita! — slišalo se je od vseh stranij.

— Veliki Duh ju je izročil v naše roke!...

Dosegla sta pogin.

Nakrat je kričanje utihnilo, in oči vseh so se uprle v dve postavi, ki sta skušali ubežati iz gorečih zagrajenih koč.

— Belokožca! Belokožca!

Kacih deset do dvajset lokov je nakrat poslalo pušice proti Špancema, katera je objemalo plamen. Vsa črna od dima sta se še vedno opotekala, prizadevajoč si, narediti pot.

— Belokožca se upirata našim mečem in pušicam!...

— Ušla bodeta!

— Varujte se mečev!

— Ne bojte se, bratje!

— A, naposled se vendar opotekata!... Ogenj ju je objel!...

— Ne bojta se ognja!

— Tu sta!

Res se je z nečloveškim prizadevanjem posrečilo Špancema, da sta naredila pot, iz ognjega pekla. Lasje, bradi in roke bile so obžgane, njiju obraza počrnela od dima, a s hrabrostjo in obupnostjo sta si dalje pomagala.

— Bratje, ne odjenjajte, zaklical je Erigli. — Jednega belca smo že poslali v kraljestvo senc... Mari naj ta dva uideta smrti?

— Na belokožca, katera je Veliki Duh pognal iz neba!...

— Bog smrti vlada nad njima.

— Naprej zaklical je Erigli in pogumno planil po Špancih.

Ta vzgled je vzpodbudil druge Indijance. Cela tropa se je udrla za Eriglijem. Vse kar je kdo imel v rokah je služilo za orožje proti Špancema. Pobili so ju na tla in v istini raztrgali na kosce.

— Proslavljen bodi Veliki Duh, zaklical je indijanski vodja Kaonabo vzdigajoč roke k nebu. On varuje moje ljudij in je izročil smrti belokožce!...

Težka roka se je položila na rame naudušenem Kaonabu. Hitro se je obrnil in videl je pred sabo Majrenija, katerega obraz je zarudel od sovraštva.

— Kaonabo, modri vodja — rekel je Majreni. Nikar ne pozabi drugih deset belokožcev čakajočih povrata svojih tovarišev.

— Prav imaš, Majreni! — odgovoril je Kaonabo in zaklical znani vojni klic sel h gruadi.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Tavčarjevih zbranih spisov je izšel I. zvezek. Založil ga je pisatelj Tiskala ga je pa tvrdka Kleinmayr in Bamberg, ki ga tudi prodaja. Prvi zvezek obseza 354 strani in stane nevezan 1 gl. 20 kr., v platno vezan 1 gl. 50 kr. in elegantno vezan 2 gl. 10 kr. Priporočati Tavčarjevih spisov ni treba, ker je občno znano, da spada mej najboljše slovenske pripovedovalce ter se ž njim pač novejši pisatelji primerjati ne morejo. On je nekak začetnik realističnega pisateljevanja na Slovenskem, a vendar ni nikdar zapuščal nekega idealizma, katerega često pogrešamo pri mlajših pisateljih. Slog dr. Tavčarja je jedrnat in naroden. Iz večine njegovih spisov veje pristen naroden duh. Izdajo skupnih spisov Tavčarjevih je pa še zaradi tega posebno priporočati, ker je profesor Levec jezik in pravopis jedrnato uredil po Pleteršnikovem slovarju. Tako upamo, da se bode mladina čitajoč Tavčarjeve zbrane spise, priučila temu pravopisu, da tako Slovenci pridemo do jednotnega pravopisa, da ne bode več toliko pravopisov, kakor pisateljev. Prvega zvezka vsebina je: I. Iv. Slavelj. Povest — II. Antonio Gledjević. Zgodovinska povest. — III. Bolna ljubezen Noveleta v pismih. — IV. Gospa Amalija. Noveleta. — V. Mlada leta. Noveleta. — VI. Med gorami. Slike (12) iz loškega pogorja.

Novice.

— **Potresno posojilo obrtnikom in trgovcem.** Poslanca Kušar, dr. Ferjančič in tovariši so v poslanski zbornici stavili nujni predlog, na se termin za vračanje potresnega brezobrestnega posojila, dovoljenega ljubljanskim trgovcem in obrtnikom, določen na 1. jan 1897 podaljša do 1. 1901. Predlagatelj sta ta predlog dobro utemeljila. Zbornica je odkazala predlog proračunskemu odseku. Odsek se je posvetova, o predlogu in finančni minister se je izrekel zoper predlog, češ, da bi se s podaljševanjem termina vračljiva posojila premenila v nevračljiva. Odsek je na to sprejel nasvet poslanca dr. Russ-a, da naj se vlada pooblasti, da sme izjemoma in to od slučaja do slučaja potrebnim obrtnikom in trgovcem podaljšati rok za povrnitev dobljenih posojil, sicer pa da ostane termin isti, kakor je bil prvotno določen. Ne bili bi pričakovali, da bo ta zadeva toli slabo izpala za obrtnike in trgovce, ki so dobili posojilo, posebno ko vsakdo mora vedeti, da so bili vsled potresa močno prizadeti in da si v teku ednega leta še niso mogli to-li opomoči, da bi mogli začeti s plačevanjem dolga! Čudno je, da se je finančni minister tu tako trdosrčnega pakazal, ko bi bil vendar moral poleg dobro utemeljenega predloga v poslanski zbornici, upoštevati in se ozirati na prošnje mestnega magistrata ljubljanskega in trgovske in obrtniške zbornice kranjske, katera oba sta predložila vladi v

tem oziru dobro podprte in res upravičene prošnje. Upati je še, da bodo naši poslanci v poslanski zbornici vendar le izposlovali ugodnejši sklep o tej zadevi, kot se je sprejel v odseku.

— **Shod zaupnih mož katoliško-narodne stranke** sklicuje osrednji volilni odbor katoliško-narodne stranke na četrtek dne 28. januarija t. l. v Ljubljano, Na dnevnem redu je razgovor o postopanju kat. narodne stranke pri bližnjih državnozborskih volitvah.

— **Bolj napredne vasi** kakor so Rovte nad Logatecem pač ni. Ondi poslujejo sirarnice, kmetijska podružnica, delujeta bralno društvo in hranilnica in posojilnica, ustanovilo se je mirovno sodišče in sedaj se snuje ondu pevsko društvo „Planinski glas“. Zavedni in naobrazbe željni Rovtarji so res marljivi in posnemanja vredni.

— **Zmrznjenega so našli** na Gatini pri Grosupljem pod Ljubljano nekega okrog 35 let starega revno oblečenega človeka.

— **Vtopljenka.** Dne 7. jan so potegnili iz Ljubljane pri Zgornji Hrušici pod Ljubljano 42letno Heleno Mavec iz Ljubljane. Ponesrečenka je bila umobolna ter je odšla že 20. decembra z doma.

— **Naprava državnega telefona v Ljubljani.** C. kr. poštno in brzojavno ravnateljstvo v Trstu je po pooblastilu trgovinskega ministerstva vnovič razpisalo prijavo za pristop k državni telefonski zvezi, ki se ima napraviti v Ljubljani. Po telefonskem ukazu z dne 7. oktobra 1887, drž. zak. št. 116 bi se s c. kr. poštним in telegrafskim uradom v Ljubljani I. kot telefonsko centralo telefonično zvezale razne pisarne, tovarne, kupčije, hoteli, kolodvori, stanovanja itd. ter bi se prepustile te naprave dotičnim udeležencem v porabo proti plačilu določenih pristojbin. Kdor želi pristopiti k telefonski zvezi, prijavi naj svoj pristop s pismeno, 50krajcarskim kolekom prevedeno vlogo, katero naj vloži najkasneje do 31. januarija 1897. l. pri c. kr. poštнем in brzojavnem uradu v Ljubljani I. Obrazec za vlogo se dobi brezplačno pri tem uradu. Podrobne določbe o gradnji telefonov so razvidne iz poprejšnjega telefonskega ukaza, ki se lahko pogleda pri omenjenem poštнем uradu, oziroma se lahko ondi kupi za 10 kr. Ta ukaz in razglas o napravi telefona v Ljubljani je vsakemu na ogled tudi v pisarni trg. in obrt. zbornice v Ljubljani.

— **»Katoliški dom«** na Turjaškem trgu v Ljubljani, ki je mnogo trpel vsled potresa so jeli te dni podirati. Postavili bodo na tem mestu novo zgradbo.

— **Nezgoda.** Dne 3. jan je padel božjastni Janez Suzman iz Prevalj v vrhniškem okraju raz breg na železniški tir in se ubil.

— **Obesil se je** dne 3. jan. v gozdu poleg Zg. Bitnja pri Kranju 68letni gostač Jak Vidmar. Nesrečnež se je enkrat svoje svoje dni že poskusil obesiti. Uzrok samomoru ni znan.

— **Legar v Pulju.** Za legarjem (vročinsko boleznijo, tifusom) zbolelo je v Pulju prva je oseba dne 6. nov. od tedaj pa od 31. dec. jih je umrlo v bolnici 14, doma pa 25. Minole dni je tudi ondi umrl za legarjem v Ljubljani dobroznani poštni kontrolor g. Fr. Bergant doma iz Smerij pri Moravčah. V Pulju je služboval še le dobro leto. Zapustil je vdovo in petero nepreskrbljenih otrok.

— **Zadušil se je** 2letni sinko posestnika Janeza Seppe iz Kisovca pri Zagorji. Mati je dala sušiti na peč plenice; te so se vžgale in dim je zadušil otroka.

— **Priboljšek vojakom.** S 1. jan. počenši dobi vsak vojak na mesec po osem zeljiščinih ali kavnih konserv kot poboljšek k menaži oziroma za večerjo.

— **Velik požar** je uničil dne 6. jan. v Bolcu na Goriškem 8 velikih poslopij. Škode je 25.000 gl. Pogorelci so bili zavarovani za 15.000 gl.

tem me je pa povabil, naj ostanem vsaj kaka dva dni pri njem. „Jutri je delavnik“, je rekel, „lahko pogledava na planine, pojuteršnem je pa praznik, in če te bo zanimalo, se lahko vdeležiš našega shoda, zborovanja, posvetovanja ali kakor hočeš to imenovati, boš vsaj vedel, kako Zavlačani porabljamó prosti čas.“

Ker sem se bil prav za prav namenil le na planine in nisem bil vezan ne na čas ne na pot, je umevno, da sem bil takoj pri volji, prihodnji dan iti na planine.

Drugi dan sva se s prijateljem na vse zgodaj odpravila z doma. Na poti mi je Zornič pripovedoval, kako je šlo s preložitvijo glavne občinske poti. „Prej je pot peljala, po najnižjem svetu sredi travnikov in je bila vedno blatna, ker je bilo nekaj sveta zelo močvirnega ter se je vsa voda stekala v plitva jarka ob poti, a je na mnogih mestih tudi preplavljala pot. Še le po dolgem prigovarjanju so se udali vsi vaščani, da so odstopili svet ob kraju ter so se radovoljno lotili del. Pot smo izpeljali ob robu travnikov tako, da je le malo napeta in drži skozi vas, dočim je prej držala skozi travnike in so posamezniki imeli iz nje speljane strme poti proti svojim hišam. Ko je bila pot dodelana, potem vaščani niso mogli prehvaliti njene zložnosti. Brž sem se prijel te prilike in sem nagovoril Zavlačane, naj bi zboljšali travnike. Bili so takoj pri volji in najprej smo iz močvirnih tal odpeljali vodo. Po najnižjem svetu smo izkopali jarek, po katerem naj bi se odtekala voda, in od tega smo naredil po močvirnem svetu druge jarke, v ktere smo nasuli nekaj kamenja, nanj naložili vej, na veje ruš ter smo jih naposled zasuli s prstjo, da jarki niso vzeli preveč sveta; potem smo na eni strani ob poti, na drugi strani pa ob najvišjem robu izkopali jarek, po katerem je odtekala studenčnica iz više izvirajočih studencev. Na ta način smo travnike zelo zboljšali; mokrih tal ni več, ker preobilna voda lahko odteka med kamenjem v glavni jarek in potem v dolino, kadar pa dalj časa ni dežja in se je bati, da bi vtegnilo biti presuho, takrat pa iz zgornjih jarkov na več krajih napeljemo vodo na travnike in si tako pomagamo. Uspeh teh naprav je čudovit. Mrva se je tako zboljšala, da se gospodarji spočetka niso mogli načuditi, pridelek pa se je podvojil, pozneje, ko so začeli še gnojiti, celó potrojil.“

Tako in enako mi je prijatelj pojasnjeval izpremembe v Zavlaki, ki so bile vse brez izjeme sad njegovega truda. Med pogovori nama je hitro mineval čas in je bilo kmalu treba misliti na vrnitev. Prešla sva bila že precej pota, poiskala več lepih razgledov in nabrala nekaj planinskih želišč. Da zadostiva tudi telesnim zahtevam, sva se usedla na pripravno mesto ter sva povžila, kar nam je bila Katarina dala na pot. Potem sva se odpravila proti domu.

Doma sva se umila, potem sva nekoliko povečerjala ter se kmalu podala počivat, da si nabereva novih močij za juternji dan.

Kmetijske raznoterosti.

Snaznost je potrebna pri molži. Oseba, ki molze, naj si poprej umije roke in lase tako uredi, da kateri ne pride v mleko. Vime naj se vselej pred molžo umije in obriše. Mlečne posode naj bodo čiste in brez vsacega duha. Slednji dan naj se dobro umijejo. Ploščinaste posode se ložje sveže ohranijo, kakor lesene. Cedilo naj se vselej, ko se je rabilo, dobro umije in ne rabi poprej, da se posuši.

Z mahom porasli travniki naj se jeseni ali po zimi s kajnitom potresejo. Potem se pomladi pobranajo, tako da se lahko mah kar luši od tal. Sedaj se travnik potrese s Tomaževó moko in še jedenkrat pobrana.

Vinska letina v Franciji. V vsej Franciji se je lani pridelalo 49.000 000 hektolitrov vina, 18 milijonov hektolitrov več kakor predlanskim. Ves lanski vinski pridelek je vreden 1174 milijonov frankov.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Dvaininvajseto poglavje.

Povratna pot.

(Dalje.)

V tem času, ko so se na Hajitiju godili poprej omenjeni dogodki, ki so naredili žalostni konec prvi španski naselbini v Novem Svetu, sta „Nina“ in „Pinta“ veselo pluli proti domovini. Ta povratna pot nikakor ni bila tako lahka, kakor so si mislili. Pasatni vetrovi, ki so gnali Kolumba z vso hitrostjo proti Novemu Svetu, so sedaj ovirali vožnjo. Vsled tega sta ladiji kake tri tedne hodili semtertja po ameriškem morju, zgublajoč danes to, kar sta prišli včeraj. Še le v začetku februvarija je jel vleči ugoden veter, ki jo je odnesel v Evropo. Sedaj pa „Nina“ ni več zadržavala „Pinte“, ampak ravno nasprotno; stvar je bila taka, „Pinta“ je bila zgubila jedno prednjo jarbolo, in je vsled tega mogla imeti malo jader. Martin Pinson je bil že davno opazil, da jarbola ni trdna, a se za to ni toliko zmenil, kolikor bi bilo treba, kajti vleklo ga je le hrepenenje po zlatu.

Ne glede na nepriliko, se je vožnja nadaljevala brez posebnih dogodkov do 12. februvarija, ko je Kolumb vznemirjen opazil na nebu črn oblak, napovedujoč vihar.

— Gospod Vincenc! — zaklical je z mostiča, — pojdite k meni!

— Vincenc Pinson je ubogal.

— Noč bode nemirna, gospod Vincenc, — poglejte one oblake, — rekel je admiral.

— Opazil sem že sam, gospod Krištof, — odgovoril je poveljnik „Nine“, — a nadejam se, da se pod vašim poveljstvom srečno izognemo nevarnosti.

— Proti elementarnim silam včasih nič ne pomaga vsa izkušnost, posebno ker se naše ladije ne odlikujejo s posebno trdnostjo. Zato bodimo pripravljeni in zaupajmo na Boga, ki je dosedaj nas varoval.

Besede Kolumbove je pretrgalo daljno grmenje.

— O, sveti Jakob, — zašepetal je Pinson, — noč bode strašna!

— Razobesite svetilnice, da „Pinta“ nas ne zgubi v temoti! — zaukazal je Kolumb.

Valovi so bili vedno večji in večji, kakor bi jih vzdigovala nevidna roka. Kmalu so se njih beli hrbti preteče zabliskali v nočni temi. Veter je strašno potegnil in na kosčke je raztrgal ostala nezadragna jadra. Ladiji sta postali igrača razjarjenih elementarnih sil, in sta se vzdigovali sedaj na vrhove valov, sedaj se zopet pogrezali v vodne propade, vsi tresoč se. Mornarjev se je polastil strah. Slednji je čakal vsak trenotek pogina...

Tako je minola noč. Naredil se je dan, a vihar ni pojenjal. Tedaj so mornarji po stari navadi naredili obljubo, da pojdejo na božjo pot na kako sveto mesto. Odločili so z žrebo m Kolumba, da pojde, ko pride na suho zemljo v Loreto in Gvadeluno, na božjo pot k Mariji Devici. Drugi mornarji so obljubili, da pojdejo goloroki in bosih v bližnjo cerkev zahvalit se Materi Božji...

V noči od 13. na 14. t. m. je nevarnost se še povejšala. Ladiji sta se jedva držali na vodi in valovi so ž njima kar igrali. Kolumb je ves potrt šel k Petru Laroki...

— Pridi k meni v kajuto! — rekel je. Peter je molče ubogal. Ko sta prišla v kajuto, je Kolumb obrnil se k vrlemu mornarju.

— Sam Bog ve, če mi ostanemo živi, — reke je, — zato pa moramo izpolniti še jedno sveto dolžnost. — Pojdi, poišči dva trdna sodčka in jaz pri pravim vse, kar je treba.

S temi besedami je admiral odšel k svoji pisalni mizi, vzel je pergament in v kratkih besedah razložil svoje odkritje in zgodovino svojega potovanja, potem je pripravil drugi tak dokument. Ta čas je prišel Peter s sodčkama. Kolumb je skrbno zavil vsak izvod v jadrnino, napravil nanj napis, v katerem obljubuje 1000 cekinov tistemu, kateri ta paket dostavi kralju španjskemu, potem je pa oba paketa oklejal z voskom.

— Tukaj, Peter, — rekel je, podavši mu paketa, — deni ju v sodčka in dobro ju zamaši, da bodo mogle novice o naših odkritjih priti v Evropo, ako mi poginemo. Daj Presveta Devica ugoden veter, da ju prinese v kako primorsko mesto!...

Odkrivši se, je tiho molil. Peter je isto storil. Potem sta položila paketa v sodčka in ju dobro zamašila.

— Sedaj vzemi jeden sodček, in ga vrzi v morje, ne da bi te opazili ljudje, da se ne bodo po nepotrebnem vznemirjali. Zgodi naj se božja volja!... Drugi sodček prikrepi na krmilu ladije, da ga moremo spustiti na morje, ko se ladija razbije!

Kolumbovi ukazi so se točno izpolnili, potem je

admiral šel na mostič, pripravljen boriti se z vetrom in valovi...

Takoj, ko se je bil začel vihar, je bilo „Pinto“ odneslo od admiralske ladije. Če tudi je Kolumb vso noč imel na jarboli signalno luč, vendar „Pinta“ ni mogla premagovati vetra in odneslo jo je proti severu. Nekaj časa je odgovarjala na znamenja „Nine“, potem so pa signalne luči vedno slabše in slabše se videle, naposled so pa popolnoma izginile s obzorja.

Kake tri dni je bučal vihar. Še le proti večeru dne 14. februvarija je vihar se jel polagati in potnikom je zabliskal žarek upanja. Ko je dne 15. februvarija stražnik zaklical z jarbele: Zemlja! ni bilo meje veselju mornarjev, ki so zopet videli Stari Svet. Nasprotni veter je zopet odnesel ladiji od brega in še le dne 17. februvarija, je „Nina“ mogla priti do najjužozapadnejšega iz Azorskih otokov, — Santi Marii, pripadajočemu Portugalski.

Prebivalci otoka so z začudenjem zagledali malo ladijo, ki se je zasedrila ob njih obrežju po viharju, kateri bi bil mogel uničiti kakeršno koli ladijo. Trije Portugalci so prišli iz radovednosti na „Ninin“ krov in se nenavadno čudili, ko so zagledali pisano pobarvane Indijane, papige in drugo divjačino, katero je peljal Kolumb. Radovedno so poslušali pripovedovanja Špancev o Novem Svetu, ki so se jim zdela podobna pravljicam iz „Tisoč in jedne noči“ in hitro so ostavili ladijo, da bi prvi sporočili čudne novice guvernerju otoka.

Drugi dan je, kakor je bilo obljubljeno, polovica mornarjev šla bosih in golorokih h kapelici Marije Device. Jedva so Španci opravili svojo pobožno molitev, že so jih obkolili prebivalci otoka z guvernerjem Huanom de Kastaliela na čelu in jih zaplenili. K sreči je Kolumb bil previdno ostal na ladiji.

Ko je izvedel, da tega, zaradi katerega se je rušilo mejnarodno pravo, ni v njegovi oblasti, je zvit guverner hitel poravnati svoj postopek, in izpustil vjete mornarje.

Da bi se izognil daljših neprijetnostij, je Kolumb odplul dne 24. februvarija. Pa nebo je sklenilo še jedenkrat poskusiti stanovitnost neustrašnega mornarja.

Dne 3. marca je nastal zopet tako strašen vihar, da so vsi mislili, da poginejo. Zatekli so se zopet k veri in se zaobljubili, da obiščejo kak sveti kraj.

Žreb je tudi sedaj zadel Kolumba, ki se je moral obljubiti, da obišče Marijo Devico v Centi-Heljvi.

— Jaz se zares bojim, da moja prevzetnost vzbuja te viharje, — zaklical je admiral, ko je videl, da je žreb zopet njega odločil. — Najvišji mi hoče pokazati, da k odkritjem niso privedle me niti moje sile, niti moja učenost, da sem jaz le ničevno orodje božje previdnosti... O moj Bog, pred Tabo klečim in pokorno se udajam Tvoji volji... Ozri se na nas grešnike, ne pogubi nas v naših grehah, temveč reši in usmili se nas, po milosti Tvoji!...

— O, sveta Marija, usmili se nas! — molili so mornarji. — Če tvoja milost nas otme, bodemo se prvo soboto strogo postili!

To trenutje se je od jarbol razlegel klic: zemlja, zemlja!

Ta klic pa vendar ni vzbudil veselja v srcih mornarjev. Ko so vstali, so videli, da žene ladijo z nevzdržno hitrostjo proti pribrežnim skalam.

— Sveti Jakob!... Sveta Mati Božja! Poginjamo! — razlegel se je obupni klic mornarjev.

Peter Laroka je z drugimi tiho pričakoval pogube, kar mu je jeden val, ki je visoko vzdignil ladijo, mu pripomogel, da je ogledal breg.

Zaklinjam se pri sv. Petru, — zaklical je z vselejšim klicem. Nahajamo se blizu nosu Laroka, — moje domovine!...

On je kakor blazen skočil h krmilu, odrinil krmarja in ladijo nagnil naravnost proti skali.

— Pomagajte, pomagajte! — kričal je prestrašeni krmar, misleč, da je Peter zblaznil. — On vodi naravnost proti skali!... Čuvajte, ne slišite, kako udarja voda ob skale?!...

Vsi so padli po Petru.

— Proč od krmila, proč! — klicali so mornarji. — Ti razbiješ ladije ob skali. Dvajset rok se je stegnilo, da bi potegnili Petra od krmila, a on se je vanj uprl z vsemi silami.

— Ne ovirajte me, pojdite! — zaklical je. — Še pet minut pa smo rešeni.

Naposled je sam Kolumb prišel h krmilu, da vidi, kaj se je zgodilo, in ukazal je, da nimajo ovirati Petra, in pustili so ga na miru.

Ladija je skakala na vodi, vedno bolje približajoč se skali... Ob skale udarjajoči valovi penili so se prav pred njo... Petrove oči so bile tako izbolčene, kakor bi hotele skočiti iz glave, ko je obupajoč krmilo obrnil na levo... Prišel je trenotek največje nevarnosti!... „Nina“ je skočila na val, kakor konj, če ga dregneš z ostrogo. Zadelala je tako hudo, da so pali skoro vsi na krovu.

— Hvala Bogu in vsem svetnikom na veke! — je veselo zaklical Peter.

— Amen! — izvilo se je iz prsi vsem mornarjem, kateri so videli pred seboj mirno ustje reke Tago... (Dalje sledi.)

Novice.

Deželni zbor kranjski.

Dne 26. januarija se je sešel deželni zbor kranjski k drugi seji letošnjega zasedanja. Deželni glavar Detela naznani, da se je deželni odbor posvetoval v predlogu posl. dr. Majarona, dr. Žitnika in tovarišev glede uvedanja direktnih volitev v kmetijskih občinah in da se bo dotični načrt predruženega volilnega reda predložil zboru v ednih prihodnih sej. — Posl. grof Barbo utemeljuje svoj samostalni predlog glede naprave dež. skladišča v Ljubljani. Govornik v daljšem go-

voru pojasnjuje kolike koristi bi bilo za kmetovalca, ko bi mogel svoje pridelke za primerno ceno prodati. Tako skladišče bi bilo tudi konsumentom v prid, ker bi mogli kupovati le pristao blago. Posebno za povzdigo naše vinoreje bi bila naprava takega skladišča velikega pomena. Stroški za napravo takega skladišča bi bili res znatni, a dežela mora kaj storiti za povzdigo kmetijstva, sicer se pa itak ni bati, da bi se tako skladišče ne rentiralo. Skladišče bi naj bi bilo v Ljubljani. Ker bo tej v korist, bi naj tudi mesto podpiralo to podjetje. — Zbornica odkaže predlog upravnemu odseku. — Posl. Murnik predlaga naj se vrši volitev v deželni železniški svet. Predlogu se pritrudi in izvolili so v železniški svet veleposestniki poslanca barona Schwegela, zastopniki mest in trgov. posl. Višnikarja, poslanci kmetijskih občin posl. Povšeta. Razne peticije in deželnosborska poročila se odkažejo pristojnim odsekom. — Prihodnja seja je jutri dne 30. jan.

— Shod zaupnih mož katoliške stranke, ki je bil včeraj v Ljubljani, je odklonil kompromis z narodno stranko zastran državnozbornih volitev.

— Efektna loterija v prid Ljubljani. Znano je, da je po potresu deželni zbor kranjski sklenil zakon, da naj se mestu ljubljanskemu v regulacijske namene dovoli najeti večje loterijsko posojilo. Ta zakon ni dobil potrjenja, ker vlada načelno ne dovoljuje več loterijskih posojil. Ker mesto ljubljansko neobhodno potrebuje sredstev v regulacijske namene, je mestni župan ljubljanski g. Ivan Hribar sprožil v mestnem zboru, da naj se priredi v korist Ljubljane efektna loterija. Predlog se je sprejel in dobil tudi vladno potrjenje. Ravno te dni je finančno ministerstvo dovolilo, da sme občina ljubljanska prirediti efektno loterijo, ki naj obseza jeden milijon srečk po kroni.

— † Podmaršal Hegedics de Tiszavölgy. Dne 24. januv. popoldne je v Ljubljani nagloma za srčno kapjo umrl zapovednik 28. divizije, podmaršal Ludovik Hegedics de Tiszavölgy še le 56 let star. Pokojnik se je rodil v Levovu. Pogreb se je vršil dne 27. januarija dop. ob 10. uri iz vojaške bolnice z vsem vojaškim sijajem na južni kolodvor, od koder so prepeljali pokojnika v Schwechat pri Dunaju, kjer je pokopana tudi pokojnikova mati.

— Umrl je v Ljubljani nagloma za srčno kapjo dne 25. januarija zjutraj g. Jos. Frid. Seunig, veleposestnik na Bokalcih, podpredsednik kranjske kmetijske družbe, vitez Franc Josipovemu redu. Pokojnik ki je dosegel starost 63 let, je bil zelo poznat po deželi, ker je kot zastopnik kmetijske družbe bil zadnji čas vedno pri premovanjih živine. N. v m. p.

— Glasbena Matica v Ljubljani priredi na korist pokojninskemu zakladu svojih učiteljev v čitalnični dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani tri glasbene večere in sicer dne 4. febr., 17. marca in 3. aprila 1897. Začetek vselej ob 8. uri zvečer. Pri večerih sodelovali bodo člani slovenske opere, društveni učitelji in oddelek društvenega pevskega zbora.

— Politično društvo »Edinost« v Trstu je tekom zadnjega časa imelo po tržaški okolici 18 shodov, na katerih se je razpravljalo o ustanovitvi posebnega okrajnega glavarstva za tržaško okolico in za odločitev te od mesta. Shodi so bili pomenljivi in tudi uspešni, kajti slovensko ljudstvo se je poučilo in preverilo o potrebi ustanovitve okrajnega glavarstva. Da bi le vlada tudi vpcštevala željo ljudstva.

— Brezobrestno posojilo obrtnikom in trgovcem. Znano je, da se je finančni minister izrekel proti predlogu posl. Kušar, Ferjančič in tovarišev, ki je šel na to, da naj se prvi rok za plačevanje brezobrestnega posojila po potresu prizadetim trgovcem in obrtnikom podaljša od 1. jan. 1897. na 1. jan. 1901. Posl. dr. Russ je vsled tega v proračunskem odseku poslanske zbornice stavil predlog, da naj se finančni minister pooblasti, da sme po razmerju potrebe podaljšati rok za plačevanje posojila na 1. ian. 1901. Ta predlog

mora seveda za preizkušnjo plačati, zato se pa preizkušališče zaveže, da bo tistim kupcem, ki pri njem kupijo blago, zopet preiskalo blago, ali zastonj če je naročnik večja družba, ali pa vsa za nižjo plačo; kakor se namreč dogovore. Na ta način se troški za preizkušnje zelo zmanjšajo. Potem imamo pa še neko sredstvo, da nas preizkušnja manj stane. Saj ni treba, da bi vsakdo sam naročal, kar potrebuje. Vas je precej gospodarjev in gotovo bi vas več rado naročilo. Jaz naročila zapišem, potem bom pisal več trgovcem, kateri prodajajo preiskano blago, in kateri nam ponudi ceneje, od tistega pa kupimo. Kadar blago dobimo, pošljemo od vsakega gnojila samo eno poskušnjo preizkušališču, čeprav bo naročnikov več. Kadar nam preizkušališe pove, da so gnojila taka, kakor je rekel trgovec, takrat jih pa raztehtamo in razdelimo“.

„Dobro, gospod učitelj, ta je pametna“, se je oglašilo več mož in takoj si je mnogo gospodarjev naročilo umetnih gnojil, Zornič jih je pa zapisal.

„Semena tudi poskušajo, koliko so vredna, kaj ne gospod učitelj“, je povprašal čez nekaj časa mlad gospodar.

„Seveda jih poskušajo“, je rekel Zornič.

„Semena se pa že lože poznajo, ko človek dobro razloži posamezna zrna; semen menda ne bo treba pošiljati preizkušališču se je oglašil postaren mož.

„Nekaj, kar jih je bolj debelozrnatih, se pač še precej lahko presoja, pri drobnejših je pa že bolj težava“, je poučeval Zornič. „Sicer se pa seme očem pokaže le tako, kakeršno je na videz, kakšno je v resnici, to je drugo vprašanje. Če kupim recimo stot semena, mi ni vse enako, kakšno je, če je čisto, imam skoraj 100 kg. semena, če pa ni čisto, potem semena nimam 100 kg., ampak manj. Pa, če bi to bilo vse! Kar je pravemu semenu primešanih drugih semen, to je vse plevel. In če sem kupil smetno seme, nisem dobil le manj semena, ampak dobil sem tudi mnogo plevela, kateri s semenom pride na moj svet. Pa še nekaj drugega je; seme je morda kaljivo, ali pa tudi ne. Meni pa ni vse enako, ali mi seme popolnoma izkali, ali morda le tri četrtine, ali celo le polovica ali še manj. Seme mora biti torej čisto in pa kaljivo; le to je rabno, vse drugo ni za nič. Vsega tega mi pa oči same ne morejo povedati, ampak je treba poskusiti. Domače seme lahko preiskujem na rabnost, če pa seme kupim, tega pred kupčijo ne morem storiti, ampak še le doma. Zato se lahko zgodi, da nič vredno seme plačam prav drago; in da bi se to preprečilo ter bi se odvrnila vsaka nadaljna škoda, zato so se ustanovila preizkušališča za semena. Semen, katera človek dobro pozna, ni treba pošiljati poskušališču, drugače je s semeni, katerih ne pozna; posebno pa je treba preizkušališču pošiljati drobna namena kakor deteljna in travna, sicer se lahko zgodi, da človek trpi preveliko škodo. Vzemimo neki vzgled.

Pri tem je Zornič odprl omaro, vzela iz nje neko knjigo, jo odprl in dejal:

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Dvaininvajseto poglavje.

Povratna pot.

(Dalje.)

Izognivši se krušenju ladije, je Kolumb ustavil se pred malim mestecem Rostellom. Kmalu so se sešli pribrežni prebivalci, da mu častitajo k čudežnemu rešenju. Stari mornarji so zagotavljali, da ne pomnijo take nevihte v svojem življenju. Vse jutro so gledali, kako se bori „Nina“, prosili Boga, da se rešijo mornarji. Ko so prebivalci izvedeli, od kod je prišel Kolumb in uvideli prebivalce Novega Sveta, ni bilo meje njih čudenju, in zlate zapestnice in ploščice vzbujale mnogo zavisti. Razširila se je novica, da je „Nina“ popolnoma naložena z zlatom. Kolumb se je jel bati, da ga napadejo, zato je pa hitro odposlal sla k španskemu kralju in kraljici s poročilom o svojih odkritjih in povratu. Da prepreči vsak napad, je Kolumb poslal tudi sla h kralju portugalskemu, ki je bival tedaj v Valparajzu in prosil ga je, naj dovoli, da ustavi ladijo v Lizboni, da jo popravijo. Drugi dan je dobil nedaleč od Rostella od kapitana portugalske stražne ladije ukaz, da pride na njegovo ladijo in poroča o svojih namerah. Visoki potovalec, je pa glede na svoj visoki admiralski čin odbil to zahtevo in poslal samo svoja pooblastila. Ko je izvedel za Kolumbov čin, je kapitan z vsemi mogočnimi počastmi prišel z godbo in bobnanjem k „Nini“, okrašeni z zastavami, in se ponudil Kolumbu, da mu je na uslugo.

Kralj portugalski Janez II. je bil toli jako prijazen Kolumbu, da je takoj poslal jednega svojih dvornikov, gospoda Martina de Noronja, da pozdravi Kolumba in ga povabi v Valparajo blizu Lizbone. Tukaj je kralj zaukazal, naj brez odlašanja dajo vse potrebno Kolumbu in njegovim mornarjem. Ob veseljem s takim velikodušjem kraljevim je Kolumb takoj razsidral in odplul v Lizbono.

Kakšen vtis je napravil njegov prihod v Lizbono, to se ne daje popisati. Nekaj ur zaporedoma so gondole in čolni kar oblegali „Nino“. Od jutra do večera se niso nič pretrgali obiski. Posebno zanimanje vzbujali so Indijani, lepe rastline, živali in zlata ruda. Mnogi obiskovalci so javno se jezili na kralja Janeza, vsled katerega nezaupnosti je bilo vse to bogastvo za zmiraj zgubljeno za Portugalijo . . .

Prešinjen s čuvstvom najglobokejše hvaležnosti in udanosti od Boga, je Kolumb stopil v spremstvu zvestega Petra na zemljo Starega Sveta. Anica ju je z velikim veseljem vsprejela. Peter je neprestano moral poročati o svojih dogodkih, ko je Kolumb Anici dal

na kolena pest zlata, je od začudenja plosnila z rokama.

— Je li vse to vaše, gospod Krištof, — zaklicala je neverujoč svojim očem.

— Vaše, vaše, dobri in vrli ljudje, — odgovoril je Kolumb. — Nikdar ne pozabim vaše udanosti in hočem to dejanski pokazati... Kako pa živi Jernej z Moniko?

— Oh, gospod Krištof, davno sta se zopet povrnila v Anglijo in ničesa ne izvem o njiju. Toda peljem vas lahko tja, kjer počiva ljubeče srce Filipe.

Globoko ginjen je odšel Kolumb na grob svoje prve žene, Dijegove matere in našel ga je okrašenega z venci in cveticami.

— Ubožica, ubožica, — vzdihnil je Kolumb, — osoda ti ni dovolila, da bi bila priča uresničenju naših načrtov...

Dolgo je Kolumb klečal pred Filipino gomilo, poslavljajoč se od nje za zmiraj, — potem se je odpravil h kralju v avdijenco.

Ko je Kolumb približal se kraljevi prestolnici, mu je prišel nasproti cel sprevod in s častmi so ga peljali na dvor. Ne glede na milostljivi vsprejem vendar Janez II. ni mogel v srcu zatreti neprijetnega čuvstva, ko je slišal o uspehu podjetja, katero je poprej smatral za fantastično, — in nehote je izdal to čuvstvo Kolumbu

— Kakor se tudi veselim vaše sreče, gospod Krištof, — zaklical je, — vendar se ne morem sprijazniti z mislijo, da bi vaša odkritja ne mogla biti last Portugalske po obljubah sv. očeta in pogodbi s Kastilijo 1479. leta. Ta stvar se mora preiskati.

— Vaše veličanstvo naj blagovoljno odpusti, — je odvrnil Kolumb, — ako se ne morem z vami strinjati. Po povedani pogodbi nisem smel voziti ob bregovih Gvineje in tega tudi nisem storil. Svoja odkritja pod kastiljsko zastavo izvršil sem v krajih, za katere se ni prav nič vedelo in ki niso pripadali nobeni krščanski državi.

— Nadejam se, — odgovoril je kralj, na videz pomirjen, — da to ne da povoda k razporu s Kastilijo. Zato bodite prepričani o moji popolni naklonjenosti, gospod admiral! Vse se bode vam poskrbelo, ker je vam treba k vašim uslugam in za usluge vaših visocih gospodarjev, in vaše zahteve se točno izpolnijo.

— Jaz sem globoko prešinjen s hvaležnostjo za milostljivo postopanje vašega veličanstva z mano, — odgovoril je Kolumb odklanjajoč.

Ko se je avdijenca končala, se je kralj obrnil k svojim svetnikom.

— Vsekako se meni zdi, da Kolumbova odkritja prete z nevarnostjo našim novim posestvom. Kdo ve, če ni našel krajše poti do dežel od nosa Non do Indije, ki so naša last?!

— Popolnoma resnične so vaše misli, — zaklicali so ti svetniki, kateri so prej ugovarjali uresničljivosti Kolumbovih načrtov in katerim je sedaj presedalo njegovo podjetje. Dežele, katere je našel Kolumb, morajo prej ali slej postati portugalske...

— Seveda, seveda! — pritrdili so drugi. Vsa ta odkritja, s katerimi se ponaša gospod Kolumb, niso drugzega kakor nadaljevanje portugalskih odkritij. Po daljših preiskavanjih se bode kastilska zastava morala umakniti naši...

— In kako razžaljivo je govoril ta gospod! — je zaklical ceuski škof, katerega je zmagoviti povrat bolje ponižal, kot vse druge, ker je on bil vedno najzagrizenejši nasprotnik Kolumbovih načrtov. Zdelo se mi je, da se hoče maščevati, ker smo odklonili njegove ponudbe!...

— Ligurijec vsekako zaslučuje kazen. Njegova neumna odkritja škodujejo portugalski državi, in morejo napraviti, da Kastilija začne vojno proti Portugalcem. Njegovo prevzetno vedenje daje nam povoda, da se spremo ž njim in ga spravimo na oni svet, ž njim pa nesrečna odkritja njegova...

Besede zvitega podvornika so kralja vzbudile iz zamišljenosti. Vstal je in tako zaničljivo pogledal svojega svetnika, da je ta pobit pobesil oči.

— Gospoda, — rekel je odločno, — žal, da se nahajajo pri kraljevskih dvorih pogosto ljudje, kateri si prizadevajo pokazati svojo gorečnost in udanost s podlostjo, in slabi vladarji večkrat trpe hudodelstva, ki se izvrše na videz iz udanosti. Kar se tiče mene, zmatram za svojo dolžnost, varovati tujce, katere preganja osoda. Za varnost Kolumbovo dal sem svojo kraljevsko besedo in gorje mu, kdor se bi jo upal rušiti!...

Ne da bi pogledal še svoje dvorjane, je kralj odšel v svoje sobe...

Vzlic izrečeni svoji odločnosti je kralj Janez II., čez nekaj dni se udal svetom svojih dvornikov in poskusil okoristiti se s Kolumbovimi odkritji. Pripravili so brodovje, ki je imelo odpluti v novoodkrite zemlje in zasesti jih poprej, predno more Kolumb izvršiti drugo potovanje. Tako se je vprašanje, komu pripada novi svet, imelo rešiti z mečem. Poveljnikom tega brodovja imenoval se je znan pomorski častnik Frančišek de Almejda.

V tem so Kolumbovo ladijo toliko popravili, da je mogla odriniti v morje in odpraviti Palos. Ravno opoldan dne 15. marca 1493. leta je prišel Kolumb v paloško pristanišče, od koder je bil odšel na nevarno potovanje ravno pred sedmimi meseci.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Nekoliko statistike. Prebivalstva zemlje je bilo l 1895. računano okroglo na 1.540,000 000 duš. Posamični deli sveta imajo: Azija 826,000 0000, Evropa 357,000.000, Afrika

vali ter nam krepili duha. Res, goldinar dati je marsikom težavno a resnica je tudi, da si ga kateribodi vsaj desetkrat prihrani potem ko mu nove knjige napravljajo pošteno razvedrilo in veselje; lepih nauk v njih pa celo ne moreš preplačati nikdar, ker ti koristijo za čas in večnost. Torej le kmalu se oglasite (če se še niste) pri gg. poverjenikih in kolikor le mogoče naj vas pristopi še novih! Verjemite, da vam ne bode žal! Preč. gg. poverjenike in druge rodoljube pa prosimo prelepo, da bi ne opešali v svojem izkušenem, trudoljubnem delovanju za družbo. Ž njihovo pomočjo upamo da bo družba sv. Mohorja, če ne morda tam pa tam še narastla, vsaj vstrajala na svoji dosedanji visočini. Zlasti v obmejnih krajih naj bi le še naraščala!

Knjige izidejo iste, kakor jih napoveda družbeni „Glasnik“:

1. „Zgodbe sv. pisma“ IV. snopič. „Zgodbam“ je namen, Slovence bolje seznaniti z božjim razodetjem in nauki sv. pisma; močno želimo, da pridejo v sleherni slovensko družino. Dozdaj izišli 3 snopiči se še dobe vsaki po 50 kr.

2. „Sveti rožni venec“. Knjiga obsega na 20. polah pouk o rožnem vencu in njega bratovščinah, vrhu tega pa še celoten molitvenik. Nemški izvirnik se ob svojem času priporočali rajni briksenski škof Vincencij Gasser tako-le: „Ta knjižica je kaj pripravna, da pobožnost sv. rožnega venca srcu omiluje, častitljivo rožnovensko bratovščino vrlo prikupuje, rožni venec sam pa s pravo pobožnostjo in z velikim duhovnim pridom moliti uči. Da bi knjižica le našla pot v vsako krščansko družino, rožni venec pa postal vez, katera jo objema in veže na veliko božjo družino, sveto katoliška cerkev!“

Dodali smo knjigi ob koncu še rožnovenske pesni iz cerkvenih dnevnic, katere je poslovenil pesnik čast. g. A. Hribar, in pa najnovejšo okrožnico sv. očeta Leona XIII. u rožnem vencu. Kdor želi ta molitvenik prejeti lepo izvirno vezan v platno z rdečo obrezo, naj doda 40 kr., kdor pa v usnje z zlato obrezo, dodaj 60 kr.

3. „Poljedelstvo.“ I. del. Ta knjiga, katere I. del je že dogotovljen ter obsega 9 pól z mnogimi slikami, bode gotovo dobro služila našem poljedelcem, zanimala pa tudi druge.

4. „Srbi in Bolgari.“ Kmalu izgotovimo tudi to knjigo, ki be olepšana z mnogimi podobami.

5. „Slovenske Večernice za pouk in kratek čas.“ 50. zvezek. To bode najobširniše „Večernice“, kar jih je kedaj izdala Mohorjeva družba. Prinesla bode obširno povest iz družinskega življenja: Boj „za pravico“, katero je spisal Fr. J. Milovršnik.

6. „Koledar družbe sv. Mohorja za navadno leto 1898.“ Ravnokar sestavljamo berilo zanj, in seveda želimo, da bi bilo raznovrstno in zanimivo. Zato pa prosimo vsestranske podpore naših gg. pisateljev, zlasti priznanih pripovedovalcev in pesnikov. Vsakoletni „obolus“ od vsakega pisatelja si družba poželuje tako kakor lačni človek vsakdanjega kruha.

Da bomo mogli pričeti z imenikom o pravem času in tudi zvedeli število knjig, koliko jih imamo natisniti prosimo, da se nam pošljejo vpisovalne pôle gotovo do 5. marca.

Konečno vse častite družnike prijazno opomnimo na družbina določila, da se le tisti šteje za družnika, ki o pravem času, t. j. do 5. marca, družbi pristopi in da morajo neudje za letne knjige plačati kakor po knjigarnah 3 gld. 50 kr. Posamezniki, ki knjige posebej sprejemajo, morajo dodati 20 kr. za upravne troške pri razpošiljatvi knjig.

Bog blagoslovi skupno naše delo v gmotni in dušni prospah slovenskega národa!

V Celovcu, dne 25. januarija l. 1897.

Odbor.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Triininvajseto poglavje.

Slava.

Kolumb se je ustavil v Palosu mej zvonjenjem in veselimi klici prebivalstva. Vse se je gnetlo k njemu in hitelo pozdravit velicega mornarja. Kjer se je pokazal na ulici, oglasili so se naudušeni pozdravi. Najsrčnejši pozdrav, čakal je na Kolumba pri vratih rabidskega samostana. S solzami v očeh ga je vsprejel zvesti prijatelj Janez Perc in pripeljal k njemu oba njegova sinova Dijega in Ferdinanda.

— Naposled vidim vaju, draga moja! — zaklical je Kolumb, poljubivši ju. — Kje je vajina mati?

— Tukaj, tukaj, — odgovoril je pol s solzami zadušeni glas, in Beatrisa je objela svojega moža.

Ta čas, ko so veseli klici razlegali se po vsem mestu, je v paloško pristanišče prišla ladija, in kakor se je pokazalo, bila je „Pinta“. Vihar jo je bil zanesel na severozapadni del Španije, h Galiciji. Od tod je bil poslal Alonz Pinson sla h kralju Ferdinandu s prošnjo za avdijenco, ki se mu je pa odrekla, s poročilom, da se je srečno povrnil Kolumb, preHITEVŠI ga za nekaj dnij. To je tako razjezilo Pinsona, da je kmalu umrl. Pozneje je vlada priznala njegove zasluge in njegove potomce povzdignila v plemstvo. Ko je Kolumb izvedel, da sta kralj in kraljica v Barceloni, je tja poslal prošnjo za avdijenco, a sam je pa šel v Siviljo, kjer je počakal kraljevih ukazov. Jedva je tja prišel, že je dobil kraljevo pismo z izrazom popolne naklonjenosti in z ukazom, naj hitro pride k dvoru. V tem se mu je ukazalo, naj začne novo večjo ekspedicijo pod svojim vodstvom. Kolumb se ni ustavljal ustreči svojim državnim gospodarjem, in ko je vse storil, se je odpravil v Barcelono.

Novice o njegovih odkritjih so se kakor elektrika razširile po vsej Španiji in potem po vsej Evropi. Kamor je prišel, so ljudje tekli na ulice, in hiše

olepšavali in z naudušenimi klici ga pozdravljali. Dolgo časa ljudje niso o drugem govorili, nego kaj je on doživel na potu, kake čudovite stvari so videli njegovi mornarji, kako rodovitne so nove dežele, in kakšen nakit iz perja in školjk nosijo Indijani.

Sredi aprila je prišel Kolumb v Barcelono. Pri mestnih vratih so vsprejeli Kolumba mnogi imenitniki, da ga pozdravijo in spremljejo. Na balkonih in po oknih so ga dame pozdravljale mahajoč z robci. Gledalci so se gnetli celo po strehah, da bi videli prihod Kolumbov. Po naravnem čustvu samoljubja je dal Kolumb svojemu uhodu izviren, fantastičen značaj. Najprej je šla oborožena mornarska straža, delajoč pot skozi gosto tolpo. Zanj so šli pisani Indijani z glavnimi nakiti in pasovi iz perja in predpasniki iz živobarvene snovi, vsled česar se je še bolje videla temna barva njih kože. Njih nosovi in vratovi so bili obloženi z raznim nakitjem. V rokah so Indijani imeli svoje orožje, na ramah so jim sedele papige, ki so kričale, da je skozi ušesa letelo. Potem so v velikih košarah nesli rastline, živalske kože, biserne školjke, dišave in dragocene kamne. Sam Kolumb je jezdil na konju, zraven njega po njegova sina Dijego in Ferdinand. Sprevod so zaključile težko obložene mule.

Pozdravljen z zvonjenjem, godbo in klici prebivalstva, je Kolumb prišel k dvoru.

V veliki dvorani sta bila kralj in kraljica s princem Huanom, obdana od velikašev in višjih dostojanstvenikov Španije.

Ko se je približal Kolumb, je kraljevska dvojica vstala, kakor bi pozdravljala drugega kralja, ki ju je počastil z obiskom. Kolumb je spoštljivo pokleknil, da poljubi roke kraljevski dvojici.

— Vstanite, vstanite, gospod! — zaklical je kralj. — Pozdravljava vas, ne kot prostega podložnika, temveč kot podkralja indijskih dežel!...

Na dano znamenje so Kolumbu dali naslanjač, da se je usel, v tem ko je kraljeva dvojica sela na prestol, — redka čast, katera je le malokaterega doletela.

Ko se je usel na naslonjač, je admiral ž njemu lastnim naudušenjem jel pripovedovati, kaj je vse doživel. Z žarečim pogledom je opisal novo odkrite otoke, njih prirodo, prebivalce, rastlinska in rudninska bogastva in kazal na velike koristi, katere morajo v bodoče donášati nove dežele.

Res še nisem našel naseljenih indijskih mest, — končal je Kolumb, — a pridelki otokov, katere sem našel, so tako dragoceni, v njih tleh je toliko zlata, da morejo obogateti Kastilijo in Aragonijo. Sedaj morajo umolkniti vsa zasmehovanja in ugovaranja pred velikim znamenjem milosti božje, ki je omogočila meni neumnežu in sanjaču — kakor so mnogi rekli — izvršiti svoj načrt. Uspeh svojega podjetja ne pripisujem sebi, temveč jedino trdni veri in sreči njiju

veličanstev, ki sta verjeli po božjem naudahnenju v stvar, ki je nedosegljiva človeškemu umu. Gospod izpolni, kar ga prosimo v trdni veri, če se to tudi kaj človeku zdi nemogoče. Tako se je posrečilo z božjo pomočjo podjetje, ki presega človeške sile.

Kraljevska dvojica je ginjena poslušala Kolumbov govor. Ko je on končal, sta kralj in kraljica pokleknila in solzami molila zahvalno molitev Bogu in njegovi milosti. Vsi navzoči so posnemali kraljevo dvojico in z ginjenim glasom so zapeli „Te Deum laudamus“. (Tebe, Bog hvalimo“.)

Obsipan s kraljevo milostjo je Kolumb delal čudne načrte za bodočnost. Dne 28. maja 1493. leta je dobil potrjenje vseh svojih predpravil kot admiral in podkralj. Ta čas so mu tudi podelili grb, na katerem je bilo rodbinsko ime Kolumbovo prepleteno z grbom Kastilije in Leona, in naslikan zlat otok na temnomodrem morju.

A Castilla y a Leon Nuevo Mondodio dio Colon. (Kolumb je dal novi svet Kastiliji in Leonu.)

Na ta način je Kolumb dosegel vrhunec svoje slave. Vsled znamenja vladarske milosti je pozabil prejšnje potikalsko življenje, a kmalu se je probudil in dejanstvo se mu je pokazale v pravi luči.

Da prehitijo Portugalce, je Španija hitro naznanila papežu Aleksandru VII. načrt svojih odkritij in razširjenje kristijanstva. Že dne 4. maja 1493. leta je papež izdal bulo, katera določa mejo mej španskimi in portugalskimi odkritji. Zemlja naj se razdeli kakor jabelko; zapadna polovica naj pripada Španiji, vzhodna Portugalski.

Vzlic papeževemu dekretu se je bal kralj Ferdinand, da bi Janez II. ne poslal ekspedicije na novo odkrite otoke in jih zasel. Zato je ukazal hitro odpraviti novo ekspedicijo in kmalu je imel Kolumb pod svojim poveljstvom šestnajst ladij. To že ni bilo več brodovje za odkritje, temveč cela mornarica z izselniki, ki so hoteli uporabljati svoje moči na zemlji Novega sveta. Peljali so tja domačih živalij, ključev vinskih trt itd. Zadostno število uradnikov in vojakov odpraviti se je za organizacijo in za vzdrževanje reda. Kot duhovnik ekspediciji je odpotoval Bernard de Bojl benediktinec iz Monserata v Kataloniji, ki je dobi dostojanstvo vikarja novih španskih posestev.

Dne 28. septembra 1493. leta je brodovje odšlo iz Kadiksa proti Kanarskim otokom. Sedaj je Kolumba spremljal njegov sin Dijego. Potovanje se je izvršilo brez vsacih posebnih dogodkov. Dne 13. oktobra so prišli okrog Ferrera na široko morje in od tam je Kolumb jo nagnil bolje proti jugu kakor prvi pot, in dne 3. oktobra se je zopet pokazala zemlja, katero so pozdravili z veselimi klici.

To je bil zelen otok, pripadajoč k skupini Antilskih otokov. Ker Kolumb ni našel ugodnega mesta za zasedranje na tem otoku, kateremu je dal ime Dominika, je brodovje jo odrinilo k drugemu otoku te skupine,

katero je imenoval Maria Galanta. Sledeče dni so odkrili otoke: Gvadeluno, Momserat, Santa Maria La Redonda, Santa Maria Antigua, sv. Martina, sv. Evstahija, Santa Kruc, Santa Ursula in otočje 11.000 devic. Naposled so zagledali potovalci plodoviti otok Puerto-Riko — najvzhodnejši Antilski otok. Od tod je odšlo brodovje na otok Hajiti in je tja prišlo dne 22. novembra.

Kolumb je hitel k naselbini Navidad, katero je pustil v cvetočem stanju, a ko je dne 27. novembra tja prišel, našel je kup razvalin. Ne poznajoč uzrokov katastrofe, ki je pogubila vse Špance, se je Krištof moral zadovoljiti z dvomljivimi pojasnili Guakanaharija. Poslednji je zagotavljal, da je mnogo belcev umrlo za neko boleznijo, drugi so pa odšli za zlatom v deželo Kaonabovo in so jih ondu pobili. Če tudi je bilo jako verojetno, da je glavar pripomogel k poginu Špancev, vendar ni hotel ostro postopati z njim. Na mesto trdnjave Navidad ni hotel Kolumb več snovati nove naselbine, tem manje, ker je podnebje se pokazalo za jako nezdravo, izbral si je novi kralj Punto Izabela. (Dalje sledi.)

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V četrti seji dne 4. februarija je poročal posl. pl. Langer imenom finančnega odseka o računskem sklepu deželnokolturnega zaklada za l. 1895 in o proračunu za l. 1897. Vsa potrebščina za l. 1895 je znašala 4936 gld.; za l. 1897 je proračunjenih 4740 gld. Računski zaključek in proračun se odobrita in sprejme resolucija, po kateri naj bi se v nekoliko premenil zakon o izdajanju lovskih izkaznic. — Isti poroča o podaljšanju sedaj veljavnega dogovora glede nastavljenja za zemljemerska dela pri agrarskih operacijah potrebnega tehniškega osebja. Poročevalec je predlagal, da naj se dogovor podaljša do konca l. 1897. Predlogu se pritrji. — Posl. dr. Žitnik poroča o proračunu bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdeniškega zaklada za l. 1897. Potrebščina bolniškega zaklada znaša 26.618 gld., ona blazniškega zaklada 81.171 gld.; porodniškega zaklada potrebščina je proračunjena na 8748 gld. in ona najdeniškega na 3796 gld. Posl. Pfeifer želi, da se zdravniku na Studencu priskrbi boljše stanovanje. Posl. dr. Schaffer pravi, da se bo to moglo zgoditi še le, ko se bo blaznica popolnila. Proračun bolniškega zaklada je za to zopet višji, ker ljudje čedalje bolj silijo v bolnico, a so se nasprotno iste prej bali. Proračuni se na to odobre. — Posl. pl. Langer poroča o računskem sklepu dež. kmetijske šole na Grmu. Stroški so znašali za šole 11.025 gld. za gospodarstvo 6590 gld. Računski zaključek se odobri in sprejme resolucija, da naj se deželni odbor drži točneje proračuna. — Posl. Modic poroča o dovolitvi priklad za cestne namene. Poročevalec predlaga imenom finančnega odseka, da se naj dež. odbor pooblasti, da dovoli onim okrajnim cestnim odborom, ki potrebščine, odpadajoče na okrajni cestni zaklad, l. 1898 ne bi mogli pokriti z 20 % priklado na naposrednje davke, da smejo pri dokazani potrebi in na podstavi pravilno sestavljenega in podprtega proračuna isto povišati 20 %. Posl. Schweiger graja, da je v slabem stanju cesta čez Tančogoro in predlaga resolucijo, da naj se metliškem cestnemu odboru naroči, da oddaja dobavo gramoza

dražbenim potom. Posl. dr. Tavčar se izreka proti resoluciji, ker ni deželni zbor kompetenten dajati naročila cestnim odborom. Iz tistega razloga sta proti resoluciji tudi dež. predsednik baron Hein in dr. Schaffer. Ko je še enkrat priporočal posl. dr. Tavčar da naj se predlagana resolucija umakne, je isto predlagatelj posl. Schweiger umaknil. — Poslanec Globočnik poroča imenom upravnega odseka v umaknjenju dozdaj še nepotrjenega načrta zakona o ustanovitvi samostojne selske občine Leskovec v Krškem okraju. Poročevalec predlaga, da naj se načrt zakona umakne in prekliče, ker ni nujne potrebe, da bi se ustanovila samostojna občina Leskovec. Predlogu se pritrji. — Posl. Jelovšek poroča o razdružitvi selske občine Studenec v Krškem okraju in predlaga, da naj se občina Studenec razdruži v dve samostojni občini Studenec in Bučka. Predlog se sprejme. — Posl. Lenarčič poroča o uvistitvi poti, ki vodi od Studenca čez Prevale do Moravske okr. ceste v kamniškem okraju mej okrajne ceste in predlaga, da naj dež. odbor zadevo preišče in o nji poroča. Predlog se sprejme. — Posl. Jelovšek poroča o uvrstitvi občinske ceste Pečnik-Pešata-Bišče-Selo v kamniškem okraju mej okrajne ceste. Zadeva se izroči deželnemu odboru v preiskanje in poročanje. — Posl. dr. Tavčar poroča o napravi okrajne ceste Smednik-Zaloke v Krškem okraju. Prošnja se izroči deželnemu odboru. — Posl. Povše poroča o prošnji vasi Češnjice v Bohinju za podporo za zgradbo hudournika in predlaga, da naj se dovoli 250 gld. Ko je predlog priporočal še poslanec Ažman, se je ta vsprejel. Isti poroča o prošnji občine Črni-vrh pri Idriji za napravo dolinske zapore pri hudourniku v Kanjem dolu in za napeljavo vode do vasi Predgriže. Poročevalec je predlagal, da naj se zadeva izroči deželnemu odboru, da jo preišče in o nji poroča. Posl. Lenarčič toplo priporoča prošnjo in obširno pojasni razmere. Predlog upravnega odseka se na to sprejme. — Posl. Povše poroča o prošnji kmetijske podružnice v Št. Petru na Krasu za uravnavo vode Pivke. Poročevalec predlaga, da naj deželni odbor takoj napravi potrebne načrte in stavi resolucijo, da naj vlada preskrbi ednega hidrotehnika. Dež. predsednik poudarja, da so državni tehniko itak preobloženi z delom in da je vsled jezikovnega znanja težko dobiti zaželjenega hidrotehnika. Posl. Modic priporoča hitro rešitev zadeve. Predlog in resolucija upravnega odseka se na to sprejmeta. — Posl. dr. Papež in tovariši stavijo nujni predlog, da naj finančni odsek studira določila zakona z dne 25. okt. 1896. drž. zak. št. 220 gleda doklad na personalno dohodarino. V utemeljevanje predlogo je predlagatelj poudarjal, da novi davčni zakon določa, da bode dajala država eden del prebitka dohodarine tistim deželam, katere ne nalože nobenih doklad na dohodarino. Predlog se sprejme in odkaže finančnemu odseku potem, ko je poslanec Hribar opozoril na važnost tega vprašanja in poudarjal, da finančni odsek tekom osmih dnij, kakor je predlagatelj predlagal, ne more istega natanko preštudirati.

V peti seji dne 6. febr. utemeljuje posl. pl. Lenkh svoj samostalni predlog s katerim se pozivlje vlada, naj predloži v prihodnjem zasedanji dež. zbora načrt zakona o zlaganju zemljišč. Govornik je v daljšem govoru poudarjal, da bi se s to reforme zboljšale razmere na kmetih. Predlog se je izročil upravnemu odseku v pretres in poročanje. — Posl. Višnikar poroča o računskem sklepu kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1895. Stroški so znašali 29.68 gld. Računski sklep se odobri. Isti poroča o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za l. 1895, ki skazuje potrebščine 358.392 gld. 30½ kr. Zbornica je odobrila računski sklep. — Posl. pl. Langer poroča o prošnji županstva v Radečah glede podpore za napravo po nalivih poškodovanih občinskih cest. Poročevalec predlaga, da naj se poleg 300 gld. dovoli še 800 gld. za popravo ceste Radeče-Podkraj. Ob ednem ima deželni odbor dognati, če nima država za te ceste ob savskem obrežju skrbeti. Predlog se sprejme. — Posl. Višnikar

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Štiriininvajseto poglavje.

Ljudska nagrada.

Hitra dela za zgrajenje utrdbe vzbudila so prvo nevoljo sredi težkega dela navajenih Špancev. Glasno so godrnjali radi težave dela, na katero nikakor niso bili pripravljeni, tem manje, ker so pričakovali, da najdejo v Novem Svetu zakladov brez truda, a sedaj so morali delati po cele dneve pri paleči vročini.

Ker so bili ljudje varani v svojih pričakovanjih in nezadovoljni s Kolumbovimi odredbami, so kmalu jeli snovati zaroto na življenje njegovo. K sreči so zaroto kmalu zasledili, zarotnike prijeli, kaznovali in odpravili nazaj na Španško. Hkrati je Kolumbu jelo mankati živil, kajti seboj pripeljano, se je največ izpridilo.

Da bi naredil konec nezadovoljnosti in zadovoljil hrepenenje po zlatu, je admiral dne 12. marca 1493. leta odrinil z vojaško godbo in razvitimi zastavami v zlato deželo Cibar. Dne 16. marca je prišel do gora, našel zlate pesečnike in v njih varstvo ondu ukazal zgraditi leseno utrdbo ter pustil 56 mož, potem se pa vrnil v trdnjavo Izabelo. Tu ga je čakala žalostna podoba. Mlada naselbina je bila v tužnem stanju. Zaloge so bile že skoraj pošle, a novo obdelana zemlja še ni mogla dajati pridelkov. V naselbini začele so se bolezni in glad. Mnogi so britko objokavali svojo lahkomiselnost, govoreč, da je bilo neumno, da so ostavili domovino, da sedaj umirajo glada na tujem. Vsi so dolžili Kolumba, da je zvalil jih seboj s svojim lepobesednim opisovanjem novega sveta. Najbolje je bil nevoljen na Kolumba pater Bojl. Ko je Kolumb vsled pohajanja živil tudi njemu odmeril manjše porcije, je postal njegov zaklet sovražnik in imenoval je njegova odkritja neumnosti, in Novi Svet — dežela prevare.

Lepe sanjarije so prešle, in dejanstvenost je nastopila. Rožice so uvene in pokazalo se je trnje.

V aprilu je Kolumb, sit vednih razporov, sklenil izvršiti svoj prvotni načrt in poiskati pot v Kataj. Pustivši za upravitelja svojega sina Dijega, je Kolumb dne 24. aprila razsidral in odrinil proti Kubi, a 7. maja je odrinil od Kube proti jugozapadu in odkril je otok Jamajko, katerega je imenoval Santa Glorija. Plujoč proti severu in zapadu in obratno je odkril celo vrsto otokov, in naposled je prišel do otoka Pinosa blizu zapadnega konca Kube. Tu je mislil, da ni daleč od zlatega Kersonesa, kakor so imenovali v starem veku polotok Malako. Slabo stanje ladije ga

je prisililo vrniti se, tako, da je potovanje v Indijo moral odložiti za drugi pot, in ukazal je pisarju Ferdinandu Percu napraviti zapisnik, da se nahaja v pokrajini Mango, in vsi mornarji so se podpisali. Ko bi Kolumb ne bil zapeljan s svojimi idejami, katere si je bil utepel v glavo, gotovo bi bil našel zlato deželo — Mehiko.

Čeznaravni napor in trudi po ekspediciji so popolnoma izcerpali admiralove moči, nekako zaspan je postal. Vrnivši se v trdnjavo Izabelo, je Kolumb se kmalu popravil. Bolje kakor vsa zdravila mu je pomagal nepričakovani prihod njegovega brata Jerneja. Od kar sta se poslednji pot videla z bratom, je minolo trinajst let. Sprva Kolumb ni mogel verovati svojim očem, a potem je od veselja brata objel.

Kakor smo že omenili, je Jernej iskal v Angliji podpore za načrte svojega brata in je naposled dobil obljubo kralja Henrika, da vsprejme Kolumbove predloge glede iskanja pota v Indijo. Jernej je hitel čez Francijo v Španijo, kamor je prišel prepozno, a vendar so ga prijazno vsprejeli pri dvoru. Dali so mu naslov dona in poveljništvo nad tremi ladijami, ki so peljale Kolumbu živil in pomočnih sredstev za naselbino na Hajitiju. Umni, delavni Jernej, ki se je zavzemal za bratovo stvar kakor za svojo, je v naselbino prišel tako o pravem času, da bolje o pravem času priti ni mogel. Tri četrtine naselnikov bile so bolne, drugi so se pa upisali in puntali. Peter Bojl, kateremu je bilo izročeno spreobračanje Indijanov v kristijanstvo in poveljnik vojakov Margarit se nista hotela pokoriti Dijegu v Kolumbovi odsotnosti, — oba sta s sovraštvom v srcu proti Kolumbu odpotovala nazaj na Španško na ladijah, na katerih se je pripeljal Jernej. Španski vojaki, ki so ostali brez poveljstva, udali so se pijančevanju in vsakim zločinom. Domačini so se spuntali razdraženi zaradi njih nasilstva in ropanja. Glavni voditelji otočanov so osnovali zvezo, katere namen je bil uničenje Špancev in duša te zarote je bil znani glavar Kaonabo. Kolumb je bil primoran dati pravo bitko, z 200 pešci, 20 konjiki in 20 besnimi psi, katere je nalašč naučil za boj proti nagim Indijanom, je šel proti divjakom. Jedva so rudečeokožci zaslišali prve strelove pušk in mušketov, so se raztresli na vse strani. Za njimi tekli so jezdec in psi. Na tisoče nesrečnih divjakov so pobili in je raztrgali besni psi a najnevarnejši Kaonabo jo je pa odtegnil. Sedaj je Alonz Obiedo sklenil uničiti tega nevarnega protivnika. S pestjo hrabrih ljudij ga je šel iskat, dobil ga je, pregovoril ga je, da si je nadel okrašene okove, na katerih so viseli mali zvončki, ki so se jako dopadli Indijanom vsled svojega zvonjenja. Prostodušni divjak, ki ni poznal pasti, je bil jako zadovoljen, ko so ga posadili na konja v okovih za Špancev in ga peljali mimo njegovih podložnikov. V tem je Obiedo, ne da bi glavar kaj opazil, oddalil se od Indijanov. Naposled je zgrabil glavarja za pas in zbežal proti bregu pred

očmi besnečih Indijanov, ki so prepozno prijeli za orožje, da osvobodijo svojega vodjo.

Z vjetnikom vred je pogumni Obiedo srečno prišel v trdnjavo Izabelo, kjer so Kaonabo zaprli in ostro zastražili. Pozneje so glavarja odpravili v Španijo z vračujočim se Kolumbom, a Kaonabo je umrl na širnem morju.

Predrzní postopek Obiedov je Indijane še bolj razdražil. Prišlo je drugič do krvavega boja, po katerem se je moral ves otok pokoriti Špancem. Premaganim Indijanom naložil se davek: slednji rudeče-kožec, živeč v zlatonosni deželi, moral je štirikrat v letu prinesiti merico zlatega peska, v deželah, kjer ni zlata, je pa vsak domačin moral dati po 25 funtov pavole.

Ko se je Kolumb bojeval na ta način z Indijani, je prišlo iz Španije nekaj ladij, na katerih je bil kraljevi pooblaščenec, Aguado po imenu. Naselniki so z začudenjem slišali, da sta njiju veličanstvi kralj in kraljica naročili preiskati nered, ki so se godili mej naselniki.

Kolumb je s čudovitim premagovanjem poslušal kraljevski ukaz, in prepustil gospodu Aguadu, da ga izvede. Kmalu je poslednji našel dovolj povodov, da je obdolžil admirala in sklenil vrniti se v Španijo z obdolžitvami. Kolumb je videl, da se zbira nad njegovo glavo nevihta in boljše se mu je zdelo naravnost se jej nasproti postaviti. Odpravljajoč se z Aguadom v Španijo, je določil za svojega namestnika brata Jerneja, a za vrhovnega sodnika, španskega plemenitaša Rodjana, kateri mu je bil ostal zvest. Potem je dne 10. marca ostavil Hajiti z dvema ladjama, 225 Španci in 30 Indijani, odpeljal se je mimo Malih antilskih otokov in dne 11. junija se izkrcal v Kadiksu.

Zavedujoč se svojih zaslug, je Kolumb ravno tako kakor prvi pot slovesno potoval po Španiji in pogumno se predstavil kralju, da se opraviči proti obdolžitvam. Njegova samozavest, obrazci dragih proizvodov z novoodkritih otokov in odkritosrčna pripovedovanja o vseh dogodkih v trdnjavi, so pregnala vso nevoljo kraljeve dvojice. Celó prazno trditev, da je Kolumb našel v Hajitiju bogato Indijo, so verjeli. Ferdinand in Izabela sta si prizadevala z vsemi mogočimi počastmi poravnati doprinesene mu razžalitve. Vse, kar je Kolumb predlagal za utrjenje blagostanja v Novem Svetu, se je potrdilo. V ta namen se je pripravila tretja ekspedicija. Tudi sedaj se ni o drugem govorilo kakor o odkritjih Kolumbovih. Vendar naudjenje, ki je vladalo v glavah mornarjev in klativitezov, je začelo razprševati. Nikogar ni več vlekló v novo obljubljenó deželo, ki je za mnoge postala dežela prevaranih nad...

— Ste li slišali, — vprašal je stari mornar obiskovalce gostilnice v nekem predmestju, — da

podkralj indijski, gospod Kolumb, zopet vabi želajoče podati se ž njim na tretjo ekspedicijo?

— Slišali smo že! — odgovorili so mu. Popolnoma nerazumljivo je, kako da sta njiju veličanstvi dali tako malo pomena tožbam patra Bojla in gospoda Margarita, da dovoljujeta Genučanu pogubljeni nove španske duše!

— Ehe, — rekel je nekdo! — Vendar je Kolumb od ondu pripeljal toliko zlata in drugih pridelkov, ki jasno dokazujejo bogastvo odkrite dežele. No, to ni dežela prevare!

— Presveta Mati Božja, kaj govori! Ni dežela prevare! — zaklical je prvi. — Ne vem, kaj bi moglo mene preslepiti, da bi tja potoval. Prokleti Genučan, ki je pogubil toliko ljudij, se zastonj baha z zlatom s špansko krvjo omadeževanim. To zlato so dobili od domačinov le s krvavimi poboji, v katerih je padlo na tisoče Kastilcev, — seveda za to se Genučanu ne briga, on je dosegel svoj namen! Oslepil je njiju veličanstvi z bleskom zlata in vedno bolje in bolje utrjuje svoj položaj pri dvoru.

— Da, da, — pritrdil je tretji mornar, — kar jeziti mora koga, ako pomisli, da ta ničeven prišlec zavzeme pri dvoru mesto, kakor kak star velikaš, in se v novoodkritih zemljah smatra za podkralja. —

— Vrag naj vzame Lugurčana! — zaklical je jezno jeden prisotnik. — Obesiti je dal mojega brata Jožeta kakor psa zaradi dveh starih bab!

— No, tvoj cenjeni brat je pa to popolnoma zaslužil, — vmešal se je drugi, — kakor sem slišal. Ni samo grdo ravnal s tema ženskama, temveč ju je naposled še zadavil, da je jima vzel zlat nakit.

— No, kaj je pa potem? — je surovo rekel govoreči. — Indijani — pagani, mari ne bodo prej ali prej goreli v večnem ognju?

— Tako je sodil prosti narod. V višjih slojih prebivalstva je pa bilo več nasprotnikov Kolumbovih.

— Zasluge gospoda Kolumba so neoporečne rekel je nekoč v razgovoru z dvorniki Peter Martir, vzgojevalec infanta (princa) — a sodim, da je gospod zamotan v mnoge zmote, ki se pojasnijo še le v bodoče.

— Kaj hočete s tem reči, gospod Peter? — vprašal je škof Huan Rodrigec de Fonseka, ki je bil nedavno imenovan za kontrolorja in nadzornika za indijske stvari.

— To so samo domnevanja, milostljivi prelat — odgovoril je Martir, klanjajoč se. — Opirajoč se na svetopisca Toskanellija, misli Kolumb, da njegovi otoki leže blizu Indije. Jaz nočem trditi nasprotnega, a veličina zemlje me vendar navaja k drugemu zaključku.

— Vendar so ljudje, — rekel je škof, — ki potrjujejo mnenje Kolumbovo, da od bregov Španije do indijskih dežel ni tako daleč.

— Ljudje pogosto zmešavajo zemljo in nebo, —

odgovoril je ironično smejajoč se odgojitelj infantov. — Trditev, katere se tako trdovratno drži Kolumb, da Azija drži blizu k zapadnemu bregu Evrope, nasprotuje vsem mojim zemljepisnim znanjem. Tudi dvomim, da bi bili novoodkriti otoki tako veliki, kakor misli Kolumb, da bi na pr. Ispanjola bila večja, kakor vsa Španska. Sploh Kolumb vse rad pretirava.

— Vaše poslednje mnenje, gospod, se popolnoma vjema s tem, katero jaz imam o podkralju indijskem, — opomnil je do tedaj molčeči učeni Konde.

— Zanimivo bi bilo vedeti gospod, kako vi sodite o admiralu — vprašali so navzočniki.

— Gospod Kolumb, — je zamišljeno spregovoril Konde, — je vsekako človek, katerega je težko razumeti. Po mojem mnenju je on pred vsem prerok in trgovec, ki ne spušča izpred oči vere pa tudi ne praktične barantije. Njegovo častiljubje je ogromno, a administrativnih sposobnostij nima nobenih. Tudi ga ni mogoče imenovati učenjaka. Vsa njegova znanja so nepopolna in jaz zares dvomim, da bi bil obiskoval vseučilišče v Paviji. Ne sme se pozabiti, da je Kolumb zajel svojo idejo od Toskanellija, da je tako le izvrševatelj misli tega učenjaka, o katerem se govori, da je narisal zemljevid za njegovo potovanje.

— Gospod Konde ima prav, popolnoma prav, — rekel je nekdo iz slušateljev.

— Ne ozirajoč se na vse te okolnosti, pomanjšujoče zasluge admiralove — je nadaljeval učenjak, — ima on o sebi jako visoko mnenje? Ste li videli njegov podpis, gospoda? On stavi pod svoje ime v pedantični sestavi sedem pismen, kateri imajo kazati njegovo neposredno zvezo s Kristusom Odrešenikom. On se smatra za nekakega križarja, od Boga poklicanega za razširjenje krščanstva, in dobrotnika prebivalcev odkritih dežel.

— Ha, ha, ha! — zasmel se je škof Fonseka. Kakšen dobrotnik! . . .

— Vi imate prav, vaša prevzvišenost, Kolumb ni dobrotnik, temveč naravnost ograbitelj domačinov. Mari ni porabil vseh načinov za dobivanje zlata? Mari oni ni za to žrtoval na tisoče domačinov? Mari on ni naredil začetka trgovini z ljudmi in robstvu? Odkritosrčno govorjeno, jaz ne vidim nobenih dobrih lastnostij na podkralju. V vseh njegovih delih se kaže njegova genuška izprijenost, njegovo nezumno hrepenenje po bogastvu, njegovo florentinsko dvojezičje, njegova pripravljenost, prodati čez duše in telesom slednjemu, kdor več da.

— Oprostite, gospod . . . Če tudi moram priznati, da je o naših besedah mnogo resnice, vendar nahajamo v Kolumbovem značaju mnogo tacihih potez, katere more vsakdo ceniti, — je z gorečnostjo pretrgal besedo učenjaku Martir. — Vi govorite, da je on začel trgovino z ljudmi? Toda ne pozabiti, da je on hotel s tem v prvič pokriti stroške za potovanje,

potem je pa hotel razbojnice odvaditi človekožrtšva. Prepeljavši te pagane v Španijo, je hotel odstraniti nevarnost za naše naselbine in odkriti divjakom dostop k kulturi. Poleg tega pa ni pozabiti, da se pri nas na sejnih v Sevilji in Granadi prodaja na tisoče mavriških vjetnikov.

— Vse je tako, — opomnil je škof, — a vendar stvar ni prav v redu, celo kraljica sama je sprožila vprašanje, če se prav ravna z Indijani.

— To vprašanje je mogel sprožiti sam Kolumb, — opomnil je Martir.

— Jaz dvomim, da bi bil on za to sposoben, — je ironično opomnil Konde. — Že v mladosti je Kolumb se pečal s pravim morskim roparstvom. Pripovedujejo, da je vozeč iz Genuje v Afriko kot pravi trgovec z robi nabiral svoje črno blago.

— Ta pripovedovanja jedva zaslužijo verjetnost — rekel je Martir. — Zares je, da je Kolumbova milost le malo znana, a vendar se ve, da je kot gradesar delal pri svojem očetu in še sedaj je vpisan v zadrugo gradešarjev in tkalcev v Genui.

— Vendar mi ne morete oporekati, da je gospod Kolumb skrajno častiljuben, lakomen in neusmiljen? Mari ni brezvestno postopal, ko si je prisvojil nagrado 10.000 maravelisov, katero je bil kralj določil tistemu, ki prvi ugleda novo zemljo? To kraljevo milost je zaslužil mornar Rodrigo de Triana, nikakor pa ne sam admiral! . . .

— Nočem soditi o tem, — rekel je gospod Peter Martir, — a jaz mislim, da postopanje admiralova to opravičuje, da je on prvi videl blodeče luči, — označevalke blizosti suhe zemlje. Vsekako je še toliko antipatičnih potez v njegovem značaju, a njegova neodjenljiva odločnost dognala delo, ki pripada k največjim delom vseh časov, to se mora priznati. S svojim odkritjem je Kolumb otvoril novo obširno polje človeštvu za razvoj in plodovito delavnost

— Tega nikdo ne oporeka, — vmešal se je škof v pogovor, — da si tudi, če se strogo sodi, Kolumb ni izpolnil tega, kar je obetal. Kataja še sedaj ni dosegel, dežele dišav pa tudi še manj.

— Kaj, Kolumb je vendar pripeljal pridelkov, katere je predložil njiju veličanstvoma? — vprašal je začudeno Martir.

— Hm . . . godrnjal je zase škof Fonseka. — Vse to je jako dvomljive vrednosti. Ko bi kraljica Elizabeta ne bila tako lahka . . .

On je jako značilno pretrgal svojo frazo in odšel v notranje prostore dvorca, pustivši dvornikom obsojati osebnost admiralovo. (Dalje sledi.)

Samo lesno oglje se za jedno delo več toliko ne rabi, kot se je nekdanj. Pri pridobivanju železa se sedaj rabi premog namesto lesnega oglja. Dvomiti pa ni, da se s povzdigo kemične industrije znatno povzdigne porabo lesa, tako da to zasluži pozornost posestnikov večjih gozdov, posebno ker se bodo dali porabiti tudi odpadki. Celó govori se, da se bodeta v bodoče kis in špirit delala samo iz lesa.

Če se razbeli les v zaprtem prostoru, se naredi več hlapečih stvari, ostane pa olje. Hlapeči proizvodi se dajo deloma zgostiti v lesni kis in kotran, ali se pa porabijo kot lesni plin za svečavo in kurjavo. Teh proizvodov se dobi več ali manj, potem, kakeršne priprave se rabijo, kolikor časa se les razgreva in pri kakeršni vročini. Največkrat se zadovoljimo s pridobivanjem oglja in kotrana, druge snovi pustimo izhlapiti. Za popolno umno porabo lesa je pa treba družih naprav, kakeršnih posestniki malih gozdov napraviti ne morejo in bi se tudi ne izplačalo jih napravljati, ako ni lesa, ki bi se vse leto podeloval.

Čim večja je gorkota, pri kateri napravljamo oglje, tem črnejša in težje je in tem več gorkote daje pri kurjavi. Oglje, ki se napravi pri hitrem in živem ognju je ložje, kakor oglje, ki se napravi pri počasnem gorenju. Za oglje se mora rabiti le popolnoma zdrav in popolnoma na zraku posušen les.

Pri zogljenenju se pomanjša množina lesa; 100 delov lesa daje 42 do 68 delov oglja po obsegu, 20 do 26 delov pa po teži. Največ oglja se dobi iz bukovega, hrastovega, brezovega, borovčevega in smrekovega lesa. Pri stalnih kopah se več oglja dobi, kakor pri premikajočih. Vejevje daje slabše oglje, kakor deblo.

Kope, kjer se ogljeni največ jelovina, morajo se postaviti na zidano podlago, ki ima globino, pokrito z omrežjem in preskrbljeno z odtekajočim kanalom. Ko se les zažge, se smola razgreje, da teče in se počasi pomika proti dnu. Čim počasneje se kuri, tem več kotrana se dobi.

Če se rabijo za izogljenenje zaprte posode, se les vse bolje izkoristi, kajti dobi se ne samo oglje in kotran, temveč tudi lesni kis in plin. Če se počasi les ogreva dobi se oglje, lesni kis in kotran, plina pa malo, če se pa hitro les razgreje, kar se zlasti s tem doseže, da se drobno razcepljen les dene v razbeljeno rekortc, dobi se največ lesni plin in kotran, a malo lesnega kisa. Vidi se, da se mora različno postopati po tem, kar je glavni namen porabi lesa.

Kmetijstvo.

Vpliv grašice in ovsene slame na mlečnost krav.

Skušnje so pokazale, da krave zgublajo mleko, ako se jim daje grašica. Poleg tega je pa surovo maslo jako trdo po grašici. Grašica naj se daje kravam samo kadar jih hočemo debeliti in se torej želi, da zgube

mleko. Pa ne le grašično seme, temveč tudi grašična slama prouzročuje, da krave zgublajo mleko, ako se daje v veliki množini.

Mislilo se je tudi, da ima ovsena slama ravno tak vpliv, a skušnje so pa pokazale, da temu ni tako. Tudi ni res, da bi mleko in surovo maslo bilo grenko, ako se daje kravam ovsena slama. V Šlezviku dajo kravam veliko ovsene slame, a vendar dobivajo jako okusno surovo maslo.

Zato se pa ovsena slama brez skrbi daje kravam. Samo če se je ovsena slama mokra spravila in vsled tega ugrela, utegne potem imeti mleko zoprni okus. Tudi teleta dobe drisko, če se jim daje tako sprijeno slamo. Sicer pa to ne velja samo za ovseno slamo, temveč za slamo sploh.

Tudi po krivici dolže ovseno slamo, da nareja surovo maslo „lojasto“. Tako na loj spominjajoče surovo maslo dobimo vselej, če kravam dajemo preveč slame, bodi si že katerega koli žita, a malo druge krme. Temu nedostatku se lahko opomore, če se kravam daje debelo zmleti oves, pšenične otrobe, goršične preše itd.

Zdrava pa za živino ni ovsena slama, ako je oves bila napala rja ali snet. Slama naj se v tacihi slučajih ne daje kravam drugače, da se zreže in popari, kajti drugače bi utegnila spriditi mleko. To pa zopet ne velja samo za ovseno slamo, temveč za vsako drugačno slamo, ako je bilo žito snetljivo ali jo je bila napala rja.

Kar se tiče ovsene slame, je omeniti, da jo navadna živina rajše je, kakor drugo, in je zlasti zdravejša, kakor ječmenova. Zato je noben umen gospodar ne bode zametal, temveč le gledal, da zdravo in suho spravi. Mnoge slabe lastnosti mleka, ki se je pripisovati ovseni slami, pa ima vse druge uzroke, večkrat tudi v raznih boleznih.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Petindvajseto poglavje.

V verigah.

Kolumb se je z veliko gorečnostjo poprijel priprav za tretjo ekspedicijo, a povsod je našel skrivno nasprotovanje, ali pa tudi odkrito sovražnost kraljevih uradnikov. Povsod se je kazal vpliv patra Bojla in gospoda Margarita, kajti oba sta imela zveze v vseh slojih prebivalstva in si prizadevala oborožiti proti Kolumbu vse, kar sta le mogla. To, kar so sprva klepetali mornarji, se je kmalu ponavljalo povsod. Življenje v deželi prevar opisovalo se je v najtemnejših barvah. Pri tacihi razmerah je bilo jako težko nabrati zadostno število naselnicov za osnovo nove naselbine na Hajitiju. Tedaj je Kolumbu prišla v

glavo nesrečna misel, naseliti deželo z hudodelci obsojenimi v različne kazni. Svetoval je kralju, naj jim da svobodo s pogojem, da se naselijo v Indiji. Ta misel se je odobrila in sporočila vsem španskim sodiščem. Na kraljevi ukaz se je vsem hudodelcem naznanilo pregnanstvo v Indijo. Kolumb je na ta način sam vpeljal v še le razvijati se začenjajočo nasebino življe nereda in npravstvenega propada.

Pomanjkanje ljudij in vedno naraščajoči razpor mej admiralom in škofom Fonsekom, sta tako zavlekla priprave za ekspedicijo, da je še le čez tri leta majhno brodovje bilo pripravljeno na odhod, in še le dne 30. maja 1498. leta je mogel ž njim odpluti po morju in ladijedelnice Lukar de Baramella ob ustju Guadalkvivirja.

Tudi na tej ekspediciji je ležal pečat fantastičnosti in njen smoter ni bil nič manje zapeljiv, kakor obeh prejšnjih. Neki pridvornih zlatarjev je namreč dal Kolumbu pri odhodu na ukaz kraljice rokopis, v katerem se govori o Indiji in zatrjuje, da so najdragocenejši kamni in najboljše dišave v deželi nedaleč od tod, kjer imajo ljndje črno kožo in kodraste lase, Kolumb je sklenil ravnajoč po rokopisu se voziti proti jugozapadu, sklenil je v svojem srcu, da ne popusti te smeri, dokler ne najde teh bajnih dežel.

Da se izogne portugalskim ladijam, ki so hotele zapreti mu pot pri nosu Sant Vincenta, je admiral po ovinku sprva peljal se na Madero in ondu ostal šest dnij. Potem je on po zemljepisni širokosti otoka Ferra poslal tri ladije naravnost na Hajiti, da hitreje pripeljejo živeža in različnega orodja naseljencem, z drugimi tremi ladijami je pa napravil se proti jugozapadu in kmalu je prišel do onih mest morja, katere sedaj mornarji imenujejo tihi pas.

Nastopila je strašna vročina. Popolnoma mirni zrak je žgal kakor v razbeljeni peči. Ladije so z razprtimi jadri stale kakor prikovane. To je trajalo cel teden. Vročina je bila tako velika, da se je Kolumb jel bati za zdravje svojih ljudij. Vse zaloge začele so gniti, celo pitna voda se je začela sprijati... Ko je naposled jel vleči veter, so vsi zaklinjali Kolumba, naj ne vozi proti jugu in on se je jim udal in obrnil ladijo proti zapadu...

Čez nekaj dnij vožnje v to smer, dne 31. julija pokazala se je zemlja. Bilo je obrežje otoka, ki ima tri gore. Mej petjem pesni „Salva Regina“ je Kolumb pridružil otok španskim posestvom in ga imenoval Tirinidad, katero ime ima do današnjega dne. Nasproti temu otoku je pa bilo neko jako nizko obrežje, razrezano s kanali in zalivi, to je bilo ustje reke Orinoko in je zatorej voda tukaj bila skoro popolnoma sladka. Kolumb se je temu jako čudil, a zmagali so njegovi predsodki, smatral je celino za skupino malih otokov.

Vozeč se ob južnem obrežju Trinidada je Kolumb dne 1. avgusta prišel do njegovega južnega

konca. Tu so se v morje izlivale velike množine sladke vode, s bučenjem, penenjem in udarjanjem. Strašno valovje je prestrašilo vse. Ladije so se nagibale na vse strani, pa vendar so srečno prepluli to „Zmajevo past“, kakor jo je imenoval Kolumb. Hitri tat je ugrabil ladije in odnesel jih na odprto morje.

Od tod se je odpravil Kolumb proti severu in je odkril še dva otoka: Margareto in Kubaguo, kjer je našel veliko množino bisernih školc. To odkritje ga je zopet zapeljalo v zmotnjavo in zopet je začel misliti, da se nahaja na vzhodnem obrežju Indije. Žal, da je vedno slabše zdravje prisililo Kolumba, da je moral odpeljati se na Hajiti. V petih dneh je brodovje prevozilo Karajibsko morje in mimo skalovja Alta Bela srečno prišlo do novega mesta, katero je bil Jernej osnoval ob ustju Ozane. To mesto se je imenovalo Domingo v čast Jernejevega očeta Dominika.

Za časa bratove odsotnosti je Jernej trdo držal vladne vajeti in utrdil španjsko vladanje na otoku. Po prizadevanjih frančiškana Huana Burtona in delavnega meniha Romana Pane začelo se je spreobračanje Indijanov v krščanstvo in dosegli so se povoljni uspehi. Za to je pa notranje stanje nasebine bilo jako žalostno. Ponosni Španci so se jako neradi pokorili Genučanoma. Jernej je bil strog in je od naselnikov dosti zahteval; naselnike so silili k težkim delom; temu se je pa pridružilo še pomanjkanje živeža, neprestane hoje v notranjo deželo; — vse to je bilo pretežko za Špance in v trdnjavi Izabeli je buknil ustanek. Poveljnik trdnjave Dijego Kolumb bil je v silni zadregi, tem večji, ker je na čelu vstaje bil France Roljdan, katerega je bil Kolumb imenoval za višjega sodca. Ostavil je bil trdnjavo, spuntal vse Indijane v okolici in jih podšuntal, naj nikar ne plačujejo davka. Mnogo si je Jernej prizadeval, da zlepa pogovori Roljdana in njegove privrženice, vse je bilo zaman...

Take so bile razmere v Hajitiju, ko se je povrnil Kolumb. Ko je še jedenkrat brez uspeha poskusil pripraviti Roljdana k pokorščini, je moral začeti se poganjati s puntarji in ž njimi skleniti mir z pogoji, ki so bili zanj sramotni, ob enem je pa brez obnavljanja sporočil kralju in kraljici, v kako žalostnem položaju nahaja se nasebina. V svojem poročilu je imenoval nasprotnike razbojnike, lopove in sleparje, s katerimi se mora strogo postopati. Roljdan je pa tudi našel priložnost, da je odposlal pritožbo proti Kolumbu in njegovim tovarišem. Pater Bojl in Margarit sta porabila to priložnost in kralja nahujskala proti Kolumbu. Najglavnejša obdolžitvev je bila to, da ni ob pravem času poslal državni blagajni pripadajočega jej dela pridobljenega zlata. Celo kraljica Izabela, ki je vedno zagovarjala admirala, je bila nevoljna, ko je namesto navadne pošiljatve zlata poslal samo robov. Končno je kraljeva dvojica sklenila odposlati na Hajiti pravičnega sodca, kateri naj vse

preišče in krivce kaznuje. Nasprotniki Kolumbovi so poskrbeli, da je ta posel dobil France de Bobadilja, zaklet sovražnik admiralov. Poleg tega so dosegli, da je dekret, katerega je dobil Bobadilja, mu dovoljeval, da stori z admiralom, kar hoče. Bobadilja je smel Kolumba celo odstaviti in sam zavzeti njegovo mesto.

Dne 23. avgusta 1500. l. je prišel Bobadilja na S. Domingo. Tedaj ni bilo v mestu niti Kolumba, niti njegovega brata Jerneja. Ne čakajoč povrata Kolumbovega, dal je Bobadilja svojo poverilnico prečitati po vseh cerkvah. Potem je brez obotavljanja zasedil Kolumbov dvorec, zapečatil vse njegove stvari in papirje... Ko se je to godilo, je Kolumb bival v revni indijanski vasi, daleč od Dominga, da poravna neke prepire z Indijani...

Nekoč je, — to je bilo koncem avgusta — prav pozdno zvečer sedel v indijanski koči, in s svojim zvestim tovarišem Dijegom Mendecem pretresal načrte daljnejšemu svojemu delovanju.

Naš smoter je dosežen, — rekel je Mendec, — puntajoči se Indijani so se pomirili, v S. Domingu vlada red in mir; česa se še bojite Krištof?

— Sam ne vem, gospod Mendec, — odgovoril je zamišljeno Kolumb. — Jaz vidim, da je položaj naše kolonije sedaj primerno boljši. Prepiri so poravnani. Španci in Indijani so se jeli pokoriti zakonom in zahtevam oblasti, v novoodkritih rudnikih dobro delajo in tudi poljedelstvo tako uspeva, da boljšega želeži ni treba... Vendar me tlači slutnja, da me nekaj hudega čaka, kakor bi sedanja tihota in red le napovedovala bližajočo se nevihto...

Trije lahki udarci na vrata so pretrgali pogovor tovarišev. Mendec je nehote prijel za meč.

— Kdo se upa motiti mir gospoda admirala ob tako pozdni uri? — zaklical je glasno.

— Prijatelj belega glavarja, — bil je odgovor v indijskem jeziku.

— Odprite, gospod Mendec! — zaklical je Kolumb, kateremu se je zdel znan glas prišlecev.

— Previdnost je boljša nego brezskrbnost, gospod Krištof, — rekel je Mendec. — Za Boga, prijatelji prihajajo po dnevu, ne pa po noči!

— Beli glavar ve, da prijatelji včasih prihajajo tudi po noči in nepovabljeni, — odgovoril je glas zunaj. — Pogumno odprite!

— Prav ima gospod Mendec! — je odločno zaklical Kolumb. — Ne obotavljajte se, spustite ga notri!

— Guakanahari je zaklical Kolumb, — osvetivši postavo obiskovalčevo.

— Blagoslovljen bodi tvoj pohod! No kaj te je semkaj pripeljalo? — zaklical je vznemirjen Kolumb.

— Tri velike ladije prišle so izza morja. Tujec je vdrl v tvojo hišo in vsi belci se plazijo okrog njegovih nog.

— Jaz te ne razumem, Guakanahari. Se je li zopet začela vstaja?

— Tvojega namestnika, — rekel je namesto odgovora glavar, — so zvezali v verige in odpeljali v plavajočo hišo...

— O presveta Mati Božja!...

— Povej, kako se je to zgodilo? — vprašal je Dijego Mendec, ki je bil od začudenja ves zmešan.

— Guakanahari je vse povedal, — bil je lakoničen odgovor.

— Gotovo je bil zopet punt, — zaklical je Mendec. — Pojdiva takoj tjakaj, gospod Krištof.

To trenutje se je pred hišo zaslišalo neko peketanje konj... Zaslišali so se glasovi...

— Tu je sel belca prišedšega izza morja! — je pokazal Indijan z roko proti durim.

In res so se duri kmalu odprle in vstopil je dnevni sluga. — Sel s kraljevim naročilom želi videti gospoda admirala! — poročil je.

— Naj pride notri, — ukazal je Krištof.

Sluga je pripeljal sla, ki se je uljudno priklonil.

— Prosim, ne zamerite, da vznemirjam gospoda admirala tako pozno, — rekel je, a jaz imam najostrejši ukaz od kraljevega izrednega pooblaščenca njiju veličanstev gospoda Bobadilje, ki je prišel v S. Domingo dne 20. avgusta, izročiti gospodu admiralu kraljevsko pismo in izporočiti poziv, takoj z menoj iti v S. Domingo.

— Dajte pismo!

Kolumb je vzel kraljevo pismo, ogledal pečat in ga pretrgal.

V pismu je bilo samo nekoliko vrst, ukaz, v vsem pokoriti se izrednemu pooblaščenca.

Ko je prečital kraljev ukaz, je admiral za jeden trenotek zaprl oči in navzoči so videli, da se je njegov bled obraz pokrnil z mrzlim potom, a roke so se mu tresle, da bi mu bilo kmalu padlo pismo na tla. Vse truplo se mu je streslo od čeznaravnega prizadevanja, da bi se premagal. Ko je Kolumb odprl oči, bil je zopet gospodar svojim čuvstvom.

— Gospod Mendec!

— Kaj ukažete, gospod admiral?

— Preskrbeti, kar je treba selu kraljevega pooblaščenca.

— Kak odgovor naj dam gospodu Bobadilji? — vprašal je sel spoštljivo se klanjajoč.

— Odgovor, vreden zvestega sluge njiju veličanstev, — odgovoril je trdo Kolumb, — ko se naredi dan, odpravim se na pot v S. Domingo, da se predstavim sodbi kraljevega pooblaščenca.

Sel je odšel.

— Ukažete li, gospod admiral, — vprašal je Mendec, — da grem ljudem ukazat, pripraviti se na pot.

— Ne trudite se, gospod, jaz pojdem brez spremeljevalcev!

— Kako? Pomislite, gospod admiral, kaj je povedal glavar! Mari se hočete podvreči sodbi prvega poslanega dvornega lizuna?!

— Kakšen človek je on, to meni nič mari; on je pooblaščenec njiju veličanstev in to je dovelj.

— Ne, tisočkrat ne, — zaklical je jezni Mendec. — Vi ne smete dopustiti, da vas tlačijo v blato! Surova sila se zmaga samo s silo. Mi imamo vojaški oddelek in premagamo tega ošabneža, ki hoče soditi vas. Dokler jaz delujem z vami, tudi jamčim za uspeh, gospod admiral!

In Dijego Mendec je hitel k durim.

— Ustavite se, Mendec! Niti koraka dalje! Zaklinjam se pri sv. Jakobu in Materi Božji, da ne rušim pokorščine, ki sem jo dolžen njiju veličanstvoma, naj sem še tako razžaljen vsled kršenja svojih pravic in naj bodem tudi še bolje razžaljen!...

— Njiju veličanstvi sta zapeljani!...

— Nič ne dene!... Kar je najvišji odmenil, to moram s pokornostjo prenašati... Sedaj me pustite samega!

Podal je roko Mendecu in glavarju. Kolumb ja je mirno peljal do vrat koč, a jedva so se zaprle duri, je admiral vzdihnil in onemogel zvalil se na postelj, odposlanstvo Bobadiljevo ga je ponižalo v dno duše...

Drugi dan je s prvimi žarki solnca admiral odpravil se na pot, — sam brez spremljevalcev, — da se predstavi sodbi pooblaščenca kralja in kraljice. Kmalu je prišel v S. Domingo in prestopil prag svojega dvorca. Vsi, ki so ga srečali, so se bojazljivo izognili prejšnjega podkralja. Naposled je prišel v sprejemalno sobo. Soba je bila napolnjena z naselniki vseh slojev. Pri Kolumbovem prihodu so se vsi porogljivo obrnili proti admiralu. Šepetanje, pomigavanje, zadržani smeh — so takoj pokazali Kolumbu, da je minula njegova slava; vzlic temu je on z vnanjo mirnostjo šel k uradniku, ki je imel dnevno službo...

— Naznanite kraljevemu pooblaščenca, da sem prišel, in da sem mu na zahtevanje na razpolago!

Uradnik je ravno hotel izpolniti to povelje, kar se odpro vrata vsprejemne sobe in na pragu se je pokazal tajnik gospoda Bobadilje. Z znamenjem je k sebi poklical uradnika in mu tiho nekaj pošepetal na uho. Ta je prestrašeno se opotekel...

— Sem li prav slišal? Mari?... — zaklical je.

— Vam je jasno ukazano!... Blagovolite ubogati!... — je ostro odgovoril tajnik, obrnil se in odšel skozi duri. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Nikola Tesla, najslavnejši električar sveta. Slava Nikolaja Tesle povspenja se vedno višje in višje — brez krajna je. Mi se smemo s polno pravico ponašati, da nam mala in prezrta Hrvatska domovina rodi take genije. In, kakor gospod Tesla čuti — a mi držimo, da se on čuti Srbom in Hrvatom

jednako, ker to je jeden narod, saj njega je Hrvatska rodila, v Hrvatski ugledal je božje solnce. Javlja se, da ga je zagrebška akademija znanosti in umetnosti imenovala svojim častnim članom. Ta čin je hvalevreden in moral bi se že preje zgoditi. Zakaj ne bi bili mi ponosni na moža, katerega slave po vsem svetu? Navedemo tu, kar piše nevjorški list „Collier's Weekly“. Ta list prinaša v svoji zadnji številki podobo Tesle in sledeče vrtice: Nikola Tesla se je porodil v malej vasi Smiljan v Lici na meji Avstro-Ogerske. Prve nauke prejemal je v ljudski šoli v Gospiču. Pozneje pohajal je veliko realko v Karlovcu na Hrvatskem. Njegov oče, kateri je bil grško-iztočnik, želel je, da postane njegov sin profesor matematike in filozofije. S tem namenom pred seboj obiskoval je mladi Tesla politehnični zavod v Gradcu na Štajerskem. Kasneje, mesto da bi sledil prvotnemu načrtu, podal se je inženirskemu poklicu. Tu so mu bili zagotovljeni njegovi bodoči vspehi, bilo je ta čas, ko je dobil idejo bodočega izumljenja „field-motora“. Ko je zapustil Gradec, dobil je službo v Parizu kot električni inženir. Tedaj se mu vzbudi želja za Ameriko, na polje velikih mogočnosti, kamor je dospel in pričel delati v laboratoriju g. Edisona. Od tega časa, njegova odkritja in iznajdbe na električnem polju so mnogobrojna in znamenita. O g. Tesli si sme reči, da je baš on revolucioniziral električno znanost. Danes slavi on kakor prvi električar sveta. Za lord Kalvinom pripada g. Tesla onemu vrhovnemu krogu znanstvenih ladij, v katerega se vpoštevajo Copernicus, Gallileo ter Sir Isace Newton. Nikola Tesla je poleg mnogih znamenitih električnih izumitev izvršil junaško delo pri Niagari ter iznašel način, da se vporablja nedosežna moč vode ogromnega padanja za trgovinske namene.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V osmi seji dne 17. febr predloži dež predsednik baron Hein načrt zakona glede nadzorovalnih organov za promet z živili in nekaterimi porabnimi predmeti. — Deželni odbor je predložil načrt volilne reforme. Na predlog poslanca Murnika se ta načrt odkaže posebnemu odtoku 9 članov v posvetovanje in poročanje. V ta odsek se izvolijo poslanci grof Barbo, Grasselli, Kalan, dr. Majaron, dr. Schaffer, baron Schwegel, dr. Tavčar, Zelen in dr. Žitnik. — Posl. dr. Majaron utemeljuje svoj samostalni predlog o ustanovitvi občinskih posredovalnih uradov ali mirovnihi sodišč. Občinski red deloča, da imajo naše občine pravico in nalogo po svojih zaupnih možih poravnati prepirajoče se stranke. Državni zakon iz l. 1869 pa omejuje kompetenco teh posredovalnih uradov tako, da so se ti uradi le redkokje ustanovili. Na Kranjskem so se svojedobno ustanovili le v treh občinah taki uradi in pred kratkim se je ustanovilo tako mirovno sodišče v Rovtahn nad Logatcem. Da bi vlada pospešila ustanovitev takih posredovalnih uradov je predložila že l. 1894 gosposki zbornici načrt zakona, kateri odkazuje posredovalnim uradom vse prepire radi denarnih tirjatev in premičnin, radi meja, radi zadnje posesti in zemljiščih služnosti, kakor tudi radi žaljenja časti, zaradi katerih naj bi se smela tožba uložiti pri sodišči še-le tedaj, ko bi poskus poravnave pri občinskem posredovalnem uradu brezuspešen ostal. Govornik kaže na lepe vspehe, ki so se dosegli na Gornjem Avstrijskem z ustanovitvijo takih posredovalnih uradov. Koliko bi si ljudje prihranili tudi pri nas, ko bi razne prepire lepo doma brez stroškov poravnali kakor pa da si nakopujejo velikanske drage pravde. Deželni odbor naj poizveduje in v prihodnjem zasedanju poroča o ustanovitvi mirovnihi sodišč v naših občinah. Vpliva naj pa že zdaj na občine in jim pomaga snovati take

Kmetijstvo.

Obdelovanje travnikov.

Pri nizkih žitnih, nasproti pa razmeroma visokih cenah živine, mleka in masla obrača poljedelec v dosego večjih dohodkov vedno večjo pozornost na živinorejo. Pomnoženje števila živine je pa le tedaj mogoče, ako se skrbi ob enem za pomnoženje in zboljšanje krme. To se pa doseže z boljšim gojenjem travnikov. Ti poplačajo uporabljen trud in stroške v veliko obilniši meri kakor polje, in mu dajejo več in boljše krme, ne da bi zahtevali tako skrbnega obdelovanja in popolnega gnojenja, kakor njive.

Vendar je popolnoma napačna misel, da na travnike ni treba obračati nobene pozornosti. Pred vsem je treba skrbeti za njih umno namakanje, oziroma odvajanje vode, ako so premokri. Na mokrih travnikih se pridobi slabša krma. Potem je pa treba tudi travnik pomladi, prebranati, in sicer, ko se je že ta toliko osušil, da se živini ne udara. Na prebranem travniku se pridela mnogo več krme in zlasti z brananjem odpravi s travnikov škodljivi mah.

Potem je pa treba gnojiti travnik. Za travnik je dobra gnojnica, samo, da se ne sme samo polivati, temveč pomešano z vodo. Poliva naj se ob oblačnem vremenu. Tudi hlevski gnoj je za travnike, a gospodarjem ga običajno primanjkuje. Zato se pa za gnojenje travnikov običajno poslužujejo umetnih gnojil. Proti umetnim gnojilom imajo žal, nekateri gospodarji neke povse neutemeljene predsodke. Koliko pomaga gnojenje, to so pokazali večletni poskusi na travnikih grofa Hoensbroech-Türnich. Nepognojeni so dali ti travniki na jeden ha po 146·52 stotov sena s 7·91 odst. beljakovine, 1·91 odst. maščobe in 0·30 odst. fosforne kisline, pognojeni pa 266 stotov sena z 11·46 odst. beljakovine, 2·57 odst. maščobe in 0·57 odst. fosforne kisline. Ako se primerja količina beljakovine in maščobe, se razvidi iz teh števil, da je glede vrednosti krme 100 stotov sena z gnojenih travnikov ravno tolike vrednosti, kakor 144 stotov sena z nepogojenih travnikov. Ako se ozira na večji pridelek, pokaže se razmerje mej krmno vrednostjo sena nepogojenega travnika z ono sena pogojenega travnika kakor 146·5 : 383, ali z drugimi besedami: Poljedelec zamore prehraniti s senom pogojenega travnika 2½krat več živine, kakor pa z onim z nepogojenega travnika.

(Konec sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Vpliv snega na rodovitnost zemlje. Spolšno je razširjena misel, da sneg, kolikor dlje leži, naredi zemljo rodovitnejšo. To prihaja od tod, ker snežene megle, oziroma sneg vzamejo iz zraka amonijak ter ga oddajo kot važno gnojilo zemlji. Kolikor počasneje se sneg taji, toliko več amonijaka zemlja popije. Kdor že jeseni svojo zemljo grobo obdela, da snežnica ne more odteči, ampak da zemlja vso popije, ta prav dobro skrbi za rodovitnost svoje zemlje.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E Šreknik.)

(Dalje.)

Petindvajseto poglavje.

V verigah.

Uradnik je jedno trenotje stal v neodločnosti ne vedoč kaj bi storil; naposled je polglasno nekaj ukazal slugi, in sam šel k admiralu sedečemu pri oknu v sprejemni sobi.

— Gospod, gospod! . . . — jel je klanjajoč se, — oprostite . . . meni je ukazano . . . vkleniti vas v verige.

— V verige! — zaklicali so stoječi okrog admirala.

Kolumb je molče stal in mirno čakal, kaj bo. Kmalu so se odprla stranka vrata in prišlo je notri nekaj biričev z verigami v rokah. Za njim so se gnetli radovedni služabniki. Nastal je težek molk. Kakor so tudi vsi navzočniki sovražili človeka, katerega so imeli za glavnega prouzročitelja vseh njih bed in pomankanja, a vendar je slava, ki je obdajala velicega mornarja, ki je odkril Novi svet, jih nehote nagibala, da so ga spoštovali. Biriči še celoti so obotavljali izpolniti povelje Bobadilje, nekaj iz spoštovanja do Kolumba, nekaj pa iz premene njegove osode.

Nikdo se ni upal približati se mu.

Tedaj se je preril skozi tolpo jeden Kolumbovih slug, — po poslu kuhar.

— No, gospoda, kaj se obotavljate? — zaklical je porogljivo. Ukaz Bobadilje je vendar jasen in obvezen. Ta gospod ima oblast in mi se mu moramo pokoriti. Saj smo tudi poprej ubogali gospoda Kolumba. Sedaj je pa druga pesen! Ko že mora nekdo izpolniti Bobadiljev ukaz, ga izpolnim jaz! . . .

Prijel je verige, in šel k Kolumbu, pripravljen vsak čas odskočiti, ko bi se ta branil.

Kolumb je mirno pustil približati se malopridnežu. Pobledele je, a stal je mirno, kakor bi imel dobiti kako odlikovanje.

Mrtva tišina je zavládala v sobi. Kuhar se je nagnil in nadel Kolumbu verige na roke in noge. Admiral je pa mirno stal kot kip, še le ko je sramotno Bobadiljevo povelje se bilo izpolnilo, se je stresel po vsem truplu.

Vsi navzoči so zbegani gledali drug drugega, najbolje zmešan je pa bil videti načelnik beričev.

— Oprostite, gospod admiral, — to je moja dolžnost, — začel je.

— Ne tarnajte, — odgovoril je Kolumb z železno samozavestjo. — Volja njiju veličanstva je zame sveta!

Beriči so ga obstopili in po ukazu Bobadiljevem odpeljali v ječo.

Jedva so se vrata zaprla za obsojencem in utihnilo rožljanje verig, že je nastal glasen hrup po dvorani.

— Presveta Devica! Morali bi ga bili vendar poprej soditi!...

— Obsodili so ga, ne da bi bili slišali njegovo opravičevanje, to je nečloveško...

— Ni mogoče, da bi bila taka volja njiju veličanstev!...

— Če je nepravilno ravnal, bil je prisiljen po okoliščinah!...

— Gospod Bobadilja je tožnik in sodnik ob enem!...

— Držite jezik za zobmi — rekel je nekdo. — Tu imajo stene ušesa in to kar se je zgodilo ž njim, zgodi se lahko z nami danes ali jutri! Bodite previdnejši!...

Opomin je vplival, a prikrita nezadovoljnost se je jasno videla na obrazih vseh.

Šestindvajseto poglavje.

Posledja odkritja.

Na ta način Bobadilja ni redno preiskoval Kolumbove zadeve, temveč postopal je ž njim kakor s hudodelcem. Sicer se je potem z vso gorečnostjo poprijel preiskavanja, in je pozval vse, ki so bodi zaradi česar koli, nezadovoljni ž njega postopanjem, naj vložijo svoje pritožbe. Kmalu se je proti Kolumbu sestavila cela zatožnica.

V tem, ko se je vse to zgodilo, je njegov brat Jernej ostal svoboden, kar je jako vznemirjalo Bobadiljo, tem bolje, ker je ta bil na čelu mnogoštevilnega vojaškega oddelka. Bobadilja je dosti slišal o odločnem značaju Jernejevim, in zdelo se mu je, da poslednji utegne s silo osvoboditi svojega brata in postaviti ga zopet v darovane mu pravice. Zato je Bobadilja zahteval od Kolumba, naj ukaže bratu odložiti orožje in povrniti se v S. Domingo. Kolumb se je pokoril. Jernej je prišel na poziv svojega brata, da so ga zaprli, kakor njega.

Ko je nabral dosti pritožb proti admiralu, in njegovemu bratu, je Bobadilja izročil jetnika plemeni-tašu Alonzu Viljehu, sorodniku škofa Fonseke, da je odpelje v Španijo, in ju izroči škofu. Bobadilja je mislil, da bode poslednji kot nadzorovatelj nad indijskimi zadevami in oseben sovražnik Kolumbov pospešil obtožbe proti admiralu.

Viljeho in kapitan ladije, ki je bila odmenjena za odpeljavo Kolumba, sta postopala z velikim mor-narjem z največjim spoštovanjem in sočutjem. Jedva je ladija odšla iz pristanišča, sta oba odšla v kujuto h Kolumbu.

— Gospod admiral, — začel je Viljeho — vaša osoda me žali do dna srca. Dovolite, da vam snameva te sramotne verige.

— Da, gospod admiral, — pristavil je kapitan

Andrej Martini, — vaši okovi kriče v nebo. Proč ž njimi, proč!...

Pokleknil je, da mu sname verige, a Kolumb se je ponosno umaknil.

— Oprostite, gospoda, — zaklical je ponosno, — da se ne morem okoristiti z dobroto vašo. Njiju veličanstvi sta mi predpisali, da se moram pokoriti Bobadilji. On mi je v imenu njiju veličanstev nadel te verige in jaz jih ne snamem, dokler kralj in kraljica ne ukažeta sneti jih. Potem je pa hranim, kot spomin na ljudsko nagrado, za moje zasluge, in kadar me Bog pokliče k sebi, se te verige polože v moj grob.

— Toda vi ste na širnem morju, gospod admiral, — prepričeval ga je kapitan. — Na moji ladiji sem jaz sam gospodar in ne poznam nobenega Bobadilje!...

— Da, vi ste gospodar svoje ladije, a ne moje osebe. Za to pustite na meni te verige... Zame niso težke po tem, kar sem že prestal... Sramota ne leži na meni, temveč na Španiji, ki se je z verigami nagradila za moja odkritja...

Tako je Kolumb izvršil vse svoje potovanje v verigah...

Koncem novembra je ladija srečno prišla v Kadiks.

Poročilo o nedostojnem ravnanju s Kolumbom je vzbudilo občno nezadovoljnost. Ker je kapitan Andrej Martini za časa izročil pismo prinčevi dojki, ki je imela velik vpliv pri kraljici, je kraljeva dvojica izvedela vse, kako se je odstranil podkralj, predno je dobila sovražno poročilo Bobadiljevo, ne le blago srce kraljičino se je vjelo proti Bobadilji; temveč tudi vedno nezaupljivi kralj Ferdinand se je raztogotil, ko je slišal, kako je nedostojno ravnal s Kolumbom kraljevi pooblaščenec.

— O, Ferdinand, — zaklicala je kraljica s solzami, — je li bilo mogoče to dopustiti? Pogumen mornar v verigah! Sramotno ravnanje, ki se je zgodilo v najinem imenu, ostane kot neizbrisljiv madže na naju!

— Da, Izabela, — odgovoril je kralj, — slabe svetnike imava.

— Treba je hitro poslati v Kadiks hitrega sela, da osvobodi admiralu in njegovega brata, — zaklicala je kraljica.

Hitro je šla k pismenemu stolu, napisala nekaj vrstic na papir in jih podala kralju, ki je nemiren hodil gori in doli.

— Tukaj, Ferdinand, — zaklicala je, — je mala pomoč nesrečnemu človeku, ki je daroval Španiji Novi Svet, in ki sedaj trpi v verigah. Teh 2000 cekinov mu bode jako prav, da pride na naš dvor, kakor se spodobi. Hitro, Ferdinand! Hitro je treba oprati madež, s katerim je onečesčeno naše ime in ki leži kot kamen meni na srcu!

Ko je prišel v Kadiks, je kraljevi sel takoj od-

redil, da se izsvobodi Kolumb in njegov brat. Hkrati je izrekel admiralu v imenu kraljeve dvojice globoko sožalje, da se je ž njim tako sramotno in razžaljivo postopalo in povabil ga, naj takoj pride k dvoru.

Nekoliko se okrepčavši in pomirivši je Kolumb z novim upanjem odšel v Granado in se je tukaj dne 17. decembra predstavil kraljevima veličanstvoma. Kakšna razlika je bila mej njegovim prihodom v aprilu 1493. leta in sedanjim. Tedaj je bil prišel kot človek v polnem cvetu let, ponosen na svoja odkritja, pozdravljen s klici veselja in naudušenja, a sedaj pa pride ravno ta mož kot onemogel starec, bled, onemogel vsled sramote, ki ga je bilazadela.

Kraljico je pretresla ta premena na Kolumba; solze so jej stopile v oči, ko se je pod prestolom priklonil mož, ki je Španiji odkril Novi Svet, a je sedaj bil tako ponižan in razžaljen.

Kolomb tudi ni mogel spregovoriti niti besede od vznemirjenosti, ki se ga je polastila. Naposled se je premagal. Spoznanje nedolžnosti ga je naudušilo in ovrgel je korak za korakom vse obdolžitve Bobadilja in drugih svojih nasprotnikov.

— Vi ste mnogo pretrpeli, — rekla je vznemirjeno kraljica, ko je admiral končal svoj zagovor, — sedaj si hočemo prizadevati, da poravnamo vse, kar se je vam hudega zgodilo.

— Mi smo popolnoma prepričani o vaši popolni nedolžnosti — pristavil je kralj, — in morem le še jedenkrat izreči, da obžalujem vse, kar se je zgodilo. Bobadilja se je pokazal popolnoma nesposobnega izvršiti nalog, ki se mu je izročil. On je zlorabil svojo oblast tako, da zasluži kazni. Takoj ga odpokličemo iz Indije in ga pokličemo na strogi odgovor. O gospod, bodite preverjeni o naši nespremenljivi naklonjenosti...

Na ta način sta kralj in kraljica se laskala Kolumbu, a ko je prišlo do tega, da bi mu vrnili vse prejšnje predpravice, se je pokazalo, da kralj ni za to; pri tem so se dogodile stvari, vsled katerih se je kralj pomišljal, ki bi povrnil Kolumbu naslov podkralja. Stvar je bila ta, da so nekateri podjetni mornarji kakor Obieda, Pinson in Vespuči nadaljeval Kolumbova odkritja in dognali, da Pariški bregovi pripadajo novi celini. Na podlagi dogovora je Kolomb zahteval naslov podkralja, tudi teh novih zemelj, a to bi bilo utegnulo pripeljati do preprirov.

(Dalje sledi.)

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V deseti seji dne 24 febr. poroča posl. vitez Langer o proračun deželne vinarske, sadjarske in poljedeljske šole na Grmu. Poročevalec po podrobnem pojasnjenji predlaga imenom finančnega odseka: 1. Proračun za leto 1897. se odbri in

sicier za šolo s potrebščino 10688 gld., s pokritjem 9120 gl. torej s primankljajem 1568.; za gospodarstvo z potrebščino 7784 gld. s pokritjem 5320 gld., torej s primankljajem 2464 gld.; skupni primankljaj znaša 4032 gld. in se pokrije iz deželnega zaklada. 2. Kredit 2400 gld. za namakanje travnikov se podaljša za l. 1897. 3. Hišniku na grmski šoli se poviša dohodek 120 gld. na 150 gld., a odpade relutom za kurjavo v znesku 20 gld. 4. Dež. odboru se naroča, naj v proračun za l. 1898 postavi kredit za preložitev hleva za krave iz grada na drugo primerno mesto. Zajedno predlaga poročevalec resolucijo: Dež. odbor se pozivlje, naj prihodnjim računom bode prilogo, v kateri bodo natančno navedeni preliminirani tekoči stroški za gospodarstvo, kakor tudi preliminirani dohodki iz posestev. Posl. Pakiž nasvetuje resolucijo, s katero se deželnemu odboru naroča, naj temeljito preišče uzroke, zakaj je pri gospodarstvu grmske šole vsako leto velik primankljaj in to vklub temu, da ima šola ko vodstvo na razpolaganje izdatna sredstva. Posl. Lenarčič stavi resolucijo, da naj se za šolo na Grmu vpelje dvojno knjigovodstvo in sicer pri dež. odboru in pri vodstvu šole, da se bo videlo natančno, katere stvari pri gospodarstvu so aktivne in katere pasivne. Poročevalec pl. Langer poudarja napram poslancu Pakižu, da se kaže gospodarstva na Grmu le za to pasivno, ker je v zvezi s šolo in mnogo stvari iz gospodarstva tej na dobro pride. Da gospodarstvo samostojno bi izkazovalo večje dohodke. Poročevalčevi predlogi in resoluciji posl. Pakiža in Lenarčiča se sprejmejo. — Posl. Hribar poroča o prošnji pomožnega sluge pri dež. blagajne Fr. Smoliča, da naj se spregleda prekoračena normalna starost in mu vštejejo dosežanja službena leta. Prvi prošnji se ugoti, drugi ne. — Posl. dr. Žitnik poroča o zgradbi nove dež. bolnice, o novi pogodbi glede priskrbe režijskih potrebščin in hrane bolnikom ter o stavbinskih stroških do konca l. 1897. Iz podrobnega poročila finančnega odseka je posneti, je dež. zbor dovolil vsega skupaj 697.370 gld. za zgradbo dež. bolnice. Do konca leta 1896 se je porabilo 638.690 gld. 56 1/2 kr. Z redom usmiljenih sester se je sklenila nova pogodba. Odškodba zarezijo od bolnika na dan znižala se je v oddelkih bolnišnice za tretji razred od 14 1/2 na 12., drugem razredu od 38 na 34 kr. in v prvem razredu od 65 na 61 kr. Pogodba se mora za sedanje razmere zvati ugodna. Poročilo je vzela zbornica na znanje. — Isti poslanec poroča o podporah za šolske zgradbe ter za l. 1897 nasvetuje naslednje podpore: Za popravo šolskega poslopja v Žužemberku 300 gld., za šolo v Starem Kotu 400 gl., v Zagorju na Notranjskem 400 gld., na Premu 200 gld., v Kočevju 500 gld., v Mozlju 200 gld., v Šmartnem kot prvi obrok 500 gld., pri Svetem Križu poleg Tržiča kot prvi obrok 500 gld., na Dobravi pri Gorjah 100 gld., na Koprivniku 200 gld., v Lešah 150 gld., na Ovsišči 150 gld., na Dovjem 200 gld., v Ribnem 200 gld., v Beli Peči 100 gld., v Orehovici pri Št. Jerneju 500 gld. kot prvi obrok, v Mengšu 300 gld., na Vrhpolji pri Moravčah 350 gld. kot prvi obrok, v Radencah 150 gld., v Dol. Podgori 150 gld., v Čapljah 150 gld., na Suhorju 300 gld. skupaj 6000 gld. Poslanec Pakiž priporoča podpori za šoli na Gori in v Sodražici, posl. Lenarčič pa za šolo v Erzeltu. Poslanca stavita primerni resoluciji, ki se sprejmeti Predlogu finančnega odseka zbornica pritrdi. — Posl. Višnikar poroča o proračunu normalno šolskega zaklada za l. 1897 in predlaga: Proračun normalno šolskega zaklada za leto 1897, s potrebščino 384.025 gld. in s pokritjem 24.269 gld., tedaj s primankljaja 259.756 gl. se odobruje. V pokritje tega primankljaja se bode l. 1897. pobirala 10% priklada na celo predpisano svoto vseh direktnih davkov, torej zlasti o rednega davka z vsemi državnimi prikladami vred, to je zemljiškega, hišno najemniškega in hišno razrednega davka, pridobitnega in dohodninskega davha po vsej deželi. Daljni nedostatek v znesku 203.046 gld. je pokriti iz deželnega zaklada. — Dalje nasvetnje naslednje

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Šestindvajseto poglavje.

Posledja odkritja.

(Dalje.)

Vsled tacih pomislekov so Kolumba z različnimi pretvezami zadržavali pri dvoru, in kmalu so mu dali razumeti, da je bolje, da za Hajiti sprva imenujejo družega guvernerja, ker so njemu naseljenci sovražni. Novi guverner bode na otoku napravil trajni red in kadar se to zgodi, postavili bodo Kolumba v vse njegove pravice. Naj je Kolumb še tako ugovarjal takemu rušenju danih mu predpravil, vendar je bil imenovan namesto Bobadilje gospod Nikolaj Ovando, kateri je dne 13. aprila 1502 leta prišel v S. Domingo kot guverner. Bobadilja in Rodjan bila sta obsojena v pregnanstvo. Če tudi se proti prvemu ni zahtevalo sodnje preganjanje, vendar je v nikdo očeh bil zgubil vsako spoštovanje; Rodjana in njegove privržence so pa bili prijeli in jih na jedni in isti ladiji z Bobadiljo poslali na Špansko. Kolumbu pripadajoče imetje in dohodki, ki so mu šli kot podkralju, so se odvezli Bobadilji in se posebni ladiji odposlali na Špansko, da se vrnejo admiralu.

V tem pa je Kolumb obsojen v nedelavnost, se dolgočasil. Skoro jedina zabava sta mu bila sinova Dijego in Ferdinand ter Beatrisa. Ko je poslednja umrla, je admirala zopet vlekle na morje, ki mu je vse življenje bilo tako ljubo. Jako so ga k temu spodbujala odkritja Portugalcev. Basko de Gamo se je bil ravno kar povrnil iz Indije in seboj pripeljal bogat plen. Pozornost trgovskih narodov se je obračala na pravo Indijo, za Kolumbove iznajdbe se ni nikdo zmenil. V tem, ko so samo španske ladije vozile mej Novim in Starim svetom so italijanske in nemške trgovske družbe dejanski trgovale z azijskim vzhodom.

Sedaj je sklenil Kolumb podjetje novo potovanje — in ne več po dvomljivem, temveč po trdno določenem načrtu. Zbral je poročila o portugalskih odkritjih in imajoč Kubo in Pariji za skrajni točki vzhodnega azijskega brega, sklenil je priti v Indijo vozeč mej Kubo in Parijo.

Morski tok, katerega je odkril na prejšnjih ekspedicijah, je tekel po Kolumbovih mislih v kak dotlej neznan zaliv, za katerim se nahaja Indijsko morje, na „oni strani Ganga“, kakor so rekali v starih časih.

Uspehi Portugalcev so kralja nagibali, da je bil naklonjen načrtom Kolumbovim, kajti če bi se opravičila Kolumbova domnevanja, bila bi najkrajša pot v Indijo v rokah Špancev. Bogastva, ki se sedaj spravljajo na Portugalsko, prešla bi potem skozi španske roke. Kralj je obetal, da dá Kolumbu vse prejšnje na-

slove in ugodnosti; če se posreči podjetje, ne! bode štedil z nagradami njemu, njegovim otrokom in njegovemu bratu.

Pa Kolumb se ni dal preslepiti s praznimi obljubami, poleg tega mu pa štiri nesrečne ladijce, katere so mu dali na razpolago za preiskovanje neznanih bregov, niso mogle vzbujati zaupanja v bodočnost, zato je sklenil za časa storiti, kar je treba.

Zvečer dne 8. maja 1501. leta je prišel Kolumb v Kadiks, da ondu nastopi svoje četrto potovanje, a zjutraj drugi dan je nakrat k sebi poklical svojega staršega sina Dijega.

— Sin moj, — rekel mu je močno vznemirjen, — nezapopadljiva so pota božja, vsi smo umrjoči, zato je naša dolžnost, da smo vedno pripravljeni stopiti pred Gospoda. Zato sem poklical tebe, da se resno pogovorimo o bodočnosti, morda poslednji pot.

— Mari jaz ne pojdem s teboj oče, — vprašal je Diiego začuden.

— Ne, — odgovoril je trdno admiral. — Vzajem sabo le strijca Jerneja, brez katerega ne morem biti, a ti pa ostaneš z Moniko na Španskem.

— A Ferdinand?

— Ferdinand mogel bi ostati pri tebi, kajti on ima še samo 13 let; toda jaz ga hočem vzeti sabo, da bodem imel pri sebi vsaj jednega svojih sinov.

— Oče, vzemi mene rajši seboj, — Ferdinand ložje ostane tukaj pri patru Gašparju Gorzričiu, tvojem zvestem prijatelju in svetovalcu.

— Ne, sin moj, to ne gre. Ti si predstavatelj mojega rodu in ostati moraš tukaj na straži mojih pravic. Nezaupnost kraljeva mi vzbuja silno bojazen, da mi ne izpolni svojih obljub, za to sem za časa storil, kar je treba.

Od vseh važnejših listin, varujočih bodočnost našega rodu, dal sem napraviti prepise, in je izročil genuški banki, da je hrani. Ko bi Španija hotela rušiti moje pravice, tedaj se potegne zanje moje rojstno mesto — Genua. Mej temi listinami je pismo kraljevo z dne 14. marca 1502. leta, s katerim znova potrjuje darovane mi pravice in privilegije. Tako imaš v svojih rokah vsa sredstva, da varuješ naše pravice. Obljubiš li to meni?

— Kakor gotovo je Bog svet in Mati Božja, prizadeval si bodem z vsemi silami, da dosežem smoter, katerega si si ti postavil, — odgovoril je ginjeni Diiego s solzami v očeh.

— Bodi nam milostljiv Bog in vsi svetniki!... Oče in sin sta se goreče poljubila.

Ravno ta dan je še Kolumb odšel iz Kadiksa in čez 19 dnij je že bil za morjem. Z namenom, da za meni jedno svojih ladij z boljšo, je Kolumb dne 29. junija prišel na S. Domingo, kjer se je baš tedaj pripravljalo brodovje, ki je imelo Bobadiljo in Rodjana odpeljati v Španijo, — a dobil je od Ovanda ukaz, da ne sme stopiti na breg, more samo oddati pisma, ki jih je

pripeljal iz Španije seboj. Tako je bil Kolumb izgnan z otoka, katerega je odkril z nevarnostjo za lastno življenje.

Admiral je prenesel tudi to razžaljenje, ki je bilo zanj tem hujše, ker se je nadejal, da dobi zopet veljavo in dobro ime v naselbini, ako tja pride na čelu novega brodovja. Vzlic temu je Kolumb dal Ovandu dober svet. Opazujoč položaj Jupiterja in lune, Merkurja in solnca je Kolumb bil prišel do zaključka, da bode velik vihar. Če tudi je njemu bilo zabranjeno iti v pristanišče, ki je ob viharju bilo odprto tudi za tuje ladije, vendar je smatral za svojo dolžnost, opozoriti guvernerja, naj pred jednim tednom ne odpravlja brodovja. Temu opominu so se smejali, kajti vreme je bilo najlepše, in vlekel je ugoden veter proti Španski. Ovando je ukazal odpluti...

Vremenska opazovanja Kolumbova so se pokazala popolnoma zanesljiva. Jedva je naloženo brodovje prišlo v odprto morje, že je nastal grozen vihar, ki je raznesel ladije, kakor trske. Okolo 10 ladij z mnogimi potniki — mej njim Bobadilja in Rodjan — z zlatom v vrednosti kacih 10 milijonov se je potopilo. Le nemnoge ladije so se v kaj žalostnem stanju vrnile na S. Domingo. Samo jedna ladija, skoro najslabša, na kateri je bilo naloženo Kolumbovo imetje, je mogla odpluti na Špansko in s tem je bila dokazana nedolžnost Kolumbova od zgoraj.

Prestanši vihar v nekem zaprtem zalivu, je Kolumb 14. julija odplul od Hajitija, pustivši Kubo in Jamajko na strani na zapad in je odkril otok Guanajo, ki leži ob honduraškem zalivu. Admiral ga je imenoval Smrekov otok, ker so na njem se nahajali lepi smrekovi gozdi in začel je trgovino z jukatanskimi prebivalci, katerih izdelki so imeli pečat višje kulture, kakor vsi dosedaj v Novem svetu. Tu je tudi izvedel za deželo, ležečo na zapadu. Imenovali so jo Maja (Jukatan). Ko bi bil admiral se ravnal po tem, kar so mu povedali domačini, gotovo bi bil prišel v Mehiko. Toda Kolumb je uporno ostal v svoji zmoti, da se nahaja hlizu Bengalskega zaliva. Premenil je smer svoji vožnji in obrnil se proti vzhodu omejujči se tako s preiskovanjem Karajibskega morja. Neprestani nasprotni vetrovi in viharji so Kolumbu ovirali pot in ne samo jedenkrat je bil v največji nevarnosti. Potem se ga je pa še lotila mrzlica, a admiral je vzlic temu sam vodil svoje ladije. Naposled je ladija dne 12. septembra prišlo do vzhodnega konca Hondurasa. Iz hvaležnosti za rešitev iz nevarnosti, ga je imenoval Gracias Deo (hvala Bogu) — katero ime se je ohranilo dosedaj.

Od tod je Kolumb odšel proti jugozapadu ob bregu in je prišel do onega dela Srednje Amerike, ki se sedaj imenuje Moskitos. Tu je nasproti čudni skupini otokov, katero je imenoval Huerga (vrt), opazil veliko indijansko vas, ki se je razprostirala ob ustju reke. Ker so mornarji bili jako utrujeni in je bilo

treba tudi ladije popraviti, je Kolumb, se zasedral blizu sedanjega mesta Greytoona. Po poročilih, katere je nabral Jernej ob obrežju, je zlatonosna dežela ležala proti jugozapadu, zato je Kolumb jo obrnil nato stran in prišel je kmalu do zaliva Čiriki, imajočega mnogo otokov. Indijani imenovali so to deželo Kerabaro ali Korabaro, zlatonosni breg na oni strani Čirikija se je imenoval Veraguo. Kolumb je mislil, da se nahaja na južnem koncu indokitajskega polotoka, kjer se po trditvi Ptolomejevi nahaja zaliv Katigora. V tem trdnem prepričanju je Kolumb šel dalje, ne da bi bil dobro preiskal deželo Veraguo. Strašni vihar ga je vendar zagnal v zaliv, katerega je imenoval Puergo Bello, zaradi njenega lepega pristanišča.

Vedno dalje in dalje je vlekel Kolumba doli ob bregu celine. Celo nedvomljivi znaki zlata na bregu ga niso mogli ustaviti. Iskal je preliva, ki pelje v Portugalsko Indijo, katerega odkriti je bila njegova jedina želja. Toda neuspeh za neuspehom je zadeval njegovo podjetje. Viharji so sledili drug za drugim in črvice ladije njegove so se jedva držale na površju. Blizu Panamske ožine moral se je Kolumb vrniti. Po obupni borbi z vetrom in valovi je zopet prišel v Veraguo, kjer je sklenil napraviti naselbino, kajti neizcrpna množina zlate rude v zemlji je presegala najsmelejša pričakovanja lakomnega španskega dvora. Ob reki Velen so sklenili napraviti bivališče in Jernej je sklenil ostati v koloniji z jedno ladijo, admiral pa odpotuje na Špansko in se vrne z novim podkrepjenjem. Toda zarota sosednih indijanskih glavarjev, vsled katere je bilo mnogo Špancev pobitih, je prisililo Jerneja, da je iskal zavestja na admiralovih ladijah, ki so še vedno krožile okrog Verague. Ker ladija, ki je bila ostala v naselbini, ni bila več za vožnjo po morju, so jo prepustili svoji osodi.

Povrniti se na Špansko na treh ostarelih ladijah ni bilo mogoče, kajti črvi so jih bili močno razjeli ob straneh in na dnu. Zato se je Kolumb zopet odpravil v Hajiti. Strašen vihar, pri katerem se je jedna ladija potopila, obe ostali pa poškodovali, je Kolumba prisilil, da se je obrnil proti Jamajki. V ladiji je začela grozno voda teči in vodo so jedva mogli sproti zajemati in izlivati na vse mogoče načine. Pri tacih razmerah je Kolumb zahvalil Boga, ki je dne 25. junija 1503. leta prišel do Jamajke v pristanišče Sante Gloria, sedanji Kolumbov zaliv. Jedva so nehali odpravljati vodo, že sta ladiji se potopili prav do krova. Mornarji so se skrili v vrhnjih kajutah, mnogi so potonili. Kolumb je bil na polomljenih ladijah prav pred otokom, odrezan od vsake pomoči in izročen na milost Indijanov.

Na popravo ladij niti misliti ni bilo. Služiti so jim mogle le še za barikado, ako pride do boja z divjaki, a Kolumb je rajši ostal s svojim moštvom na polomljenih ladijah, nego bi šel na negostoljubni breg. K sreči so se jamajski Indijani pokazali prijazne.

Špancev so pripeljali živeža za zameno za razne stvari. Toda vzlic temu je bil položaj Špancev obupen. Kolumb je bil pripravljen umreti, ako slučajno ne pride mimo kaka španska ladija in jih ne reši.

Tedaj je Dijego Mendec sklenil svoje življenje postaviti v nevarnost, da reši spoštovanega admirala in njegove tovariše.

— Gospod admiral, — rekel je nekoč Kolumbu. — Vsi smo smrtniki. Ako kaj odločnega ne storimo, tako smo vsi gotovi pogina. Pripravljen sem se žrtvovati za vas, poskusil bodem z indijanskim čolnom priti na otok Hajiti in bodem ondu zahteval od Ovanda pomoč za vas in vaše ljudi.

— In jaz pojdem z vami, — pristavil je Genučan Fijesko. — Nikdo ne sme reči, da se je rojak admiralov bal zanj zastaviti življenje in je to prepustil Špancu.

Kolumb je krepko objel oba hrabreca in je mogel samo reči s tresočim glasom:

— Pojdita, z Bogom!...

Mendec in Fijesko sta se hitro pripravila. K indijskem čolnu so naredili krmilo, napravili lesen krov v varstvo pred valovi, postavili nanj jarbolo in na njem razprostrli jadra. K dvema hrabrecema se je pridružilo še 12 Špancev, in nekaj Indijanov in odšli so preskrbljeni s pismi na Ovanda in spremljevani z blagoslovom ostalih.

Predrzo podjetje se je posrečilo. Hrabreci so brez posebnih dogodkov prišli do nosa Farol na Ispanjoli, potem so pa ob obrežju prišli v S. Domingo. Ovando jih je prijazno vsprejel, a jim ni verjel, temveč je le mislil, da ga hoče Kolumb preslepiti in potem zasesti njegovo mesto.

Minoli so tedni in meseci, predno se je guverner odločil na Mendečeve nujne prošnje, da pošlje na Jamajko ladijo pod poveljstvom Dijega de Eskobara. Poslednji se je prepričal o kritičnem položaju Kolumbovem, a namesto pomoči, je odšel nazaj na Hajiti obetajoč, da pošlje večjo ladijo. Kolumb je bil zopet prepuščen osodi na milost. Mornarji so se jezili in preklinjali so uro, v kateri so izročili svojo osodo nepremišljeno hrabremu admiralu, katerega vedno preganja osoda. Brata Frančišek in Dijego Porras sta nutila nezadovoljnost mej mornarji. Popustila sta admiralu, izvabila seboj 48 mož in jeli so ropati po otoku. Indijani so se skrili v gozde in opustošili svoja polja, da tako z gladom pomore bele barbare. Kolumb je skoro umiral od glada, ko so mu Indijani prenehali donášati živež.

Samo velika zvezdoznanska izvedenost mu je pomagala iz tega strašnega položaja. Kolumb je dobro vedel, da bode dne 29. februarija lunini mrak in sklenil je to izkoristi. Povabil je k sebi indijanske veljake. Ko so prišli, je Kolumb šel k njim, in nekaj mahajoč in roteč se, povedal jim po tolmaču, da se jim skrije nebeško oko, ako mu ne prineso živeža.

Sprva so se mu smejali, a ko so videli lunin mrak, drli h Kolumbu s kričanjem in nesoč mu živeža, ter prosili so ga, naj potolaži Velikega Duha. Tako je bila odvrnjena nevarnost umreti od glada, a pretila je druga. Brata Porras sta se zaman trudila, da bi v indijanskih čolnih prišla na Hajiti, sklenila sta zatorej napasti admiralu in njegove spremljevalce... Prišlo je do krvavega boja dne 4. maja 1504. leta. Mnogi so bili ubiti, Ferdinand Porras pa vjet. Zmaganci so prosili pomiloščenja, ki se je jim tudi dalo.

Koncem junija je naposled prišel Dijego Mendec na ladiji, katero je oskrbel z nenavadnim trudom za Kolumbove denarje. Dne 13. avgusta so nesrečneži prišli na S. Domingo. Četudi je Ovando skazoval veliko spoštovanje pred admiralom, vendar ni mogel se izdržati, da ne bi pokazal mu s tem svoje oblasti, da je ukazal sneti železje uklenenemu puntarju Porrasu.

(Konec sledi.)

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V dvanajsti seji dne 27. febr. pritrđi zbornica predlogu posl. barona Lichtenberga, da naj se vse peticije, kar jih še pride, odkažejo dež. odboru v primerno rešitev. Posl. Povše poroča imenom upravnega odseka o prošnji županstva na Vrhniki, da bi se vas Hrib inkorporirala vrhniškemu trgu. Prošnja se izroči deželnemu odboru, da o njej poizveduje in poroča. — Prošnja županstva Želumlje, Studenec, Iškaloka in Turjak za uvrstitev občinske ceste Studenec-Golo mej okrajne, se odstopita deželnemu odboru v poizvedovanje in poročanje. — Posl. Jelovšek poroča o prošnji županstva v Hrenovicah za uvrstitev občinske ceste iz Gorenj v Bukovje mej okrajne ceste. Poročevalec predlaga naj se odstopi dež. odbor v poizvedovanje in poročanje. Posl. Zelen napada dež. odbor, da doslej še ni rešil prošnje za izločitev več vasij iz hrenoviške občine. Posl. Murnik in dr. Tavčar zavrneta ta napad kot neutemeljen in poučita poslanca o celi zadevi. Predlog upravnega odseka se na to sprejme. — Posl. Lenarčič poroča o samostalnem predlogu posl. pl. Lenkha glede zakona o zlaganju zemljišč in predlaga imenom upravnega odseka: C. kr. deželna vlada se pozivlje, da v prihodnjem zasedanju predloži deželnemu zboru načrt zakona o zlaganju zemljišč. Poročevalec povdarja veliko važnost komasacije in potrebo prisilne izvedbe zakona. Na Dolenjem Avstrijskem so se dosegli lepi vspehi z enakim zakonom. Dež. predsednik baron Hein se izreka za predlog in obljubi, da bo vlada predložila tak načrt zakona. Obširno razpravljata o predmetu še posl. pl. Lenkh in Povše. Predlog upravnega odseka se na to sprejme. — Posl. dr. Tavčar poroča o samostalnem predlogu posl. dr. Majarona o ustanovitvi občinskih posredovalnih uradov in mirovnihi sodišč in predlaga imenom upravnega odseka, da naj se naroči dež. odboru: 1.) Vse občine opoziriti na dež. zakon z dne 11. maja 1873. št. 24. dež. zak. in jih s poljudno pisanim navodom vapožbuditi k ustanovitvi obč. posredovalnih uradov; 2.) prirediti obrazce za uradno knjigo prijav in obravnav in druge pri poslovanju posredovalnega urada potrebne tiskovine ter za vse to pridobi založnika; 3.) vsako občino pozvati, da izreče mnenje, je li potrebno ali koristno ustanoviti tak urad; 4.) poizvedeti po drugih kronovinah, kako so se ondu obnesla obligatorno vpajana občinska

strokovnih tečajev, bi na koncu letošnjega šolskega leta prvi trije absolventi zapustili šolo. Kakor naznanja šolsko vodstvo, se je natančno ravnalo po mizarškem učnem načrtu, odobrenem po vis. c. kr. naučnem ministerstvu z ukazom z dne 9. marcija 1894. št. 1289, tako, da se učenci podučujejo v vsem, kar spada k strokovnemu izvežbanju v mizarstvu. Šolsko vodstvo torej prosi, da bi vis. c. kr. naučno ministerstvo spozumno z vis. c. kr. trgovinskim ministerstvom šoli za lesno industrijo v Kočevju priznalo pravico, absolventom mizarškega oddelka izdajati odhodna izpričevala s sposobnostnim pristavkom in da se tako strokovna šola za lesno industrijo v Kočevju sprejme v imenik onih obrtnih učnih zadov, katerih izpričevala o uspešno dovršenem obisku tega zavoda upravičujejo k nastopu in samosvojemu izvrševanju mizarstva.

Prošnja se je s poročilom c. kr. okrajnega glavarstva v Kočevju z dne 26. oktobra 1896, št. 23 634 v zmislu ukaza vis. c. kr. naučnega ministerstva z dne 10. oktobra 1883, št. 17591 ukaznika št. 31, predložila c. kr. deželni vladi v nadaljnje postopanje. Ta je z ukazom z dne 2. nov. 1896, št. 16.543 prošnjo vrnila, ker mora po §. 5. statuta za strokovne šole odbor strokovne šole izreči svoje mnenje. Slednji potrjuje podatke šolskega vodstva in prosi, da bi se izposloval sprejem strokovne šole v Kočevju v napominani imenik. C. kr. okrajno glavarstvo je s poročilom z dne 13. nov. 1896, št. 24.890 akt zopet predložil c. kr. deželni vladi.

Iz povedanega je razvideti, da učenci te šole dosežejo ono izobrazbo v mizarstvu, ki jih oposoblja za nastop in samostalno njegov izvrševanje. Ker ima več takih šol, kakor se razvidi iz ministerskih ukazov z dne 17. sept. 1883, št. 150 drž. zak., 24. aprila 1895 drž. zak. št. 57 na podlagi §. 14. zakona z dne 15. marcija 1883, drž. zak. št. 39, pravico, za katero prosi šola v Kočevju, je le pravično, ako se tudi tej podeli. Odsek torej predlaga: Častita zbornica izreci v tem zmislu svoje mnenje. — Predlog se sprejme.

(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Vitis Berlandieri.

Iz mej ameriških trt, katere uspevajo v apnenih tleh, se je najbolje obnesla Vitis Berlandieri. V njeni domovini uspeva celo v zemlji, ki ima od 80 do 90 odstotkov apna. Ta trta je jako trdna glede podnebja. Pre naša po zimi hud mraz do 28° pod ničlo, po letu jej pa tudi ne škoduje vročina do 40° C.

Vitis Berlandieri ima močno raščene plezove, deblo srednje debelosti z debelimi koreninami. Jednoleten les je rujavkastosive barve, ki je v poprečnem prerezu sedemrobot, v čemer se loči od drugih trt, ki so v prerezu okrogle ali pokrogaste. Poleg tega je les posebno na koncih malo kosmat.

Listje je srednjeveliko, peterokotno okroženo, skoro nič vrezano, in ima globok zaprt vrez za pecelj. Listje je le malo nazobčano. Včasih izbočena na robovih malo nazaj zavita gorenja stran lista je temnozelen in svetla, dočim ima spodnja stran temnejšo barvo in kratke ščetine na večjih listnih rebrih.

Grozdje je srednje velikosti in ima jako goste grozde. Jagode so okrogle, modre in imajo neki poseben duh.

Dobi se Vitis Berlandieri s kosmatimi in gladkimi listi, in dobi se tudi slabše trte, ki nimajo nobene vrednosti. Zato naj se izbero le močne trte, ki imajo debelo na obeh straneh svetlo listje.

Če tudi se je v teku let vzgojila marsikaka kaj dragocena vrsta te trte, katere se trtna uš ne loti in uspeva v vseh apnenih tleh, a vendar bode se ta trta mogla še upeljati, če dobimo vrste iz njenega križanja z domačimi trtami, ker je cepljenje in pomnoževanje trte Berlandieri malo težavno. Sicer se pa s to trto in raznimi čistimi in nečistimi vrstami sedaj še le delajo poskusi, a je upanje, da se dosežejo najlepši uspehi.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

Konec.

V septembru 1504. leta je Kolumb jo odrinil v Španijo za zmiraj zapustivši Novi Svet. Potovanje je bilo dolgo in viharno, še le dne 7. novembra se je izkrcal v Kadiksu. Globoko užaljen vsled zgube vseh štirih ladij svojega brodovja, razžaljen in varan v svojih nadah je opešal na duhu in telesu. Njegove zasluge so bile pozabljene in njegov prihod ni vzbujal narodnega veselja. Samo nekateri prijatelji so se ga spomnili, a s smrtjo kraljice Izabele dne 26. novembra 1504. leta je zgubil poslednjo podporo.

Na Kolumbove prošnje, naj bi mu povrnili njegove pravice, je kralj odgovarjal s praznimi opravičevanji in ničvrednimi pretvezami. V maju 1505. leta je Kolumb sam odšel v Segovijo, da osebno prosi kralja. Poslednji je stvar izročil v rozsodko sodišču. Po dolgih zadržkih so Kolumbu predložili, naj premeni svoj podkraljevski naslov za kak drugi in posestva v Kastiliji. Kolumb je nevoljen odklonil to ponudbo kot rušenje kraljeve besede.

— Rajše umrjem v potrebi in pomanjkanju, — zaklical je, — nego bi vzel svojim potomcem slavo svojega trudapolnega življenja!...

Bridki neuspehi in pa rušenje kraljeve besede so naposled izpodkopali zdravje velicega mornarja. Udajal se je bridkim premišljevanjem, in vedno je iskal izrekov prorokov, obračujoč je na svoje osode. In sedaj je zablestel za Kolumba poslednji žarek upanja, ko sta nova španjska vladarja Filip in Ivana dne 28. oktobra 1506. leta prišla iz Flandrije. Pri plemeniti hčeri svoje pokroviteljice kraljice Izabele, nadejal se je Kolumb najti ono podporo, kakor jo je pri materi njeni. Toda poprej, nego so prijazne obljube novih vladarjev prišle do Kolumbovih ušes, je umrl na v Vnebohoda dan, dne 21. maja 1506. v

Valjadovidu v starosti sedemdesetih let. Poslednje njegove besede so bile: „V tvojo roko izročam svojo dušo, Gospod!“

Kakor v svojem življenju Kolumb ni imel miru, tako ga je našel po smrti še le čez stoletja. Leta 1513. so se ostanki njegovi prepeljali iz Valjadolidskega frančiškanskega samostana v Seviljo v samostan Santa Marija de las Kuevas. Njegov grob ima tukaj sledeči napis: „A Castilla y à Leon Nuevo Mondo dio Colon, katero se nahaja na njegovem podkraljevskem grbu. Mej 1540. in 1559. letom so se prenesli njegovi posvetni ostanki po želji, katere je on večkrat izrazil v življenju na Hajiti in so se položili v veliki cerkvi v S. Domingu, kjer so se pokopali tudi sin njegov Dijego, njegov brat Jernej in njegovi unuki. Ko je 1795. leta S. Domingo prešel v roke Francozom, se je zdelo Špancem neumestno, z njihovimi pojmi o časti, če bi pustili tujcem prah človeka, ki je skazal Španiji tolikine zasluge. Admiral Gabrijel de Artizabe je ukazal preiskati cerkveno rakvo in Kolumbov prah prepeljali so na ladiji v Havano, kjer so ga slovesno položili k počitku dne 19. januarja 1796. leta.

Zgodovinski dogodek o prevozu Kolumbovih ostankov iz Havane na Kubo se je pa 1877. leta vendar ovrigel. To leto našli so pri predelavi cerkve v S. Domingu pred glavnim oltarjem malo svinčeno tružico Ludovika Kolumba, tretjega admirala in unuka velikega mornarja.

Po daljšem preiskavanju našli so rakvo, katera je bila le malo večja svinčena tružica, sicer pa prav podobna. Vnani napis najdene tružice je glavnega duhovniku te cerkve, italijanskega konzula in nekaj drugih oseb pripravil na misel, da so res našli ostanke velikega mornarja Vlada, kateri se je stvar sporočila, je takoj vse storila, da se prepriča vsaka zloraba. Tružica se je vzdignila iz rakve vpričo duhovščine, oblasti in zastopnikov tujih držav: Španije, Francije, Italije, Anglije, Nemčije i. dr., potem je pa škof Raguél Konkio, glasno prečital napis na tružici.

Na vnani strani pokrova je bilo D. de la A. P.—pr. A—te (Descrubidor de la America, Primer Almirante), na levi strani je bil ležeč \cup (Christabal), na prednji končnici se je nahajal stoječ C (Colon), na levi strani je bil ležeči \leftarrow (Almirante). Zadnja končnica in dno tružice bila sta brez vsakega napisa. Tružica je bila 42 centimetrov dolga, $20\frac{1}{2}$ centimetrov široko in 21 centimetrov globoka. Zaporov ni bilo nikakih. Na notranji strani pokrova so bile besede z gotiškimi črkami: Ilustre i Esc'arecide Varon don Christobal Co'on.

Ta nadpis je razgnal vse dvome navzočnikov. Naudušeni klici in grmenje topov so naznanjali odkritje ostankov velikega admirala. Takoj se je sestavil akt, katerega so podpisali predstavitelji vlastij in konzuli Italije, Francije, Portugalske, Anglije, Španije in

Nemčije. Obsegal je inventar tega, kar je ostalo od človeka, katerem gre čast, da je odkril Ameriko. Zobni čeljusti in črepinja, plast prahu na dnu tružice in puškina kroglja, — vse to je napolnjevalo jedva petino tružice.

Če tudi nadpis na najdeni tružici ne dopušča nobenega dvoma, da so našli v resnici ostanke Kolumbove, vendar bi bilo zanimivo vedeti, čegave ostanke so 1796. leta tako slovesno prenesli v Havano na Kubo? Dosedaj se moramo zadovoljevati s hipotezami in čakati daljšega preiskavanja tega vprašanja. Španska vlada je ugovarjala pristnosti najdenih ostankov, sklicujoč se na grob svojega admirala v Havani. Učeni svet se je razdelil v dva taborja. Nekaterniki trdijo, da so v S. Domingu našli prave ostanke Kolumbove, drugi pa mislijo, da so našli le ostanke kacega njegovega sorodnika. Leta 1891. je znani potovalec po Ameriki Rudolf Kronay se lotil v cerkvi S. Domingu preiskavati vpričo cerkvenega sveta in vladnih zastopnikov najdene ostanke, ko se je ogledali, so se vsi preiskovalci prepričali, da pripadajo velikemu pionerju Novega Sveta. Vzlic tem pa vprašanje ni končno rešeno, dokler se jednako nepristranski ne preiščejo ostanki, ki so se prepeljali v Havano.

Že pri življenju je Kolumba žalilo, da so se imena, katere je dal on raznim krajem, in katera so izražala njegovo versko prepričanje, se svojevoljno menjala. Kako bi ga bilo užalostilo še dejanje, da Novi Svet, katerega je on odkril, ne nosi njegovega imena, temveč ime njegovega rojaka Aueriga Vespučija.

Leta 1495. je španska vlada dala dovoljenje podjetnim pogumnežem, da se podajo na nova odkritja. Mej drugim se je tega dovoljenja poslužil vitez Alonz de Obieda, kateri se je bil izkazal s tem, da je bil vjel glavarja Kaonaba na drugem Kolumbovem potovanju; sklenil je opraviti ekspedicijo, za daljše preiskavanje brega Parija.

Sin javnega pisarja Vespučo se je rodil v Florenciji dne 9. marca 1451. leta. Stopil je 1491. leta v službo italijanske trgovske hiše, ki se je nahajala v Španiji od 1486. leta, katera je preskrbovala spravljanje ladije za ekspedicije v Indijo in 1499. leta se je pridružil Obiedovi ekspediciji. Malo brodovje poslednjega je odšlo iz Kadiksa in se držalo tiste snovi, katere se je držal Kolumb na tretjem potovanju svojem. Sledeč po sledovih Kolumbovih je brodovje odkrilo zaliv, ki je tako spominjal na Benedke s svojimi na bambusovih kolih zidanimi kočami, da so mu dali ime „Male Benedke“ ali „Venepueli“. Dalje je to brodovje obiskalo otok Guaira, potem se pa odpravilo na Hajiti in od tod na Bahamske otoke.

Drugo leto je Vespuči, ki je bil že v portugalski službi, podvzel novo potovanje v južno Ameriko. V avgustu ja prišel k nosu Sv. Roka, potem je pa prišel do nosu sv. Avgustina in se pri tem prepričal, da ne

pripada kakemu otoku, temveč veliki celini. Uspeh te ekspedicije je bil nenavaden, in poročila o njej so se hitro razširila, ker je Vespuči znal s svojimi pismi in poročili o potovanju pridobiti zanimanje vseh. Vsled tega je slava Vespučijeva zatemnila slavo Kolumbovo. V tem, ko je poslednji čutil, da se njegovo ime pozablja, je Vespuči imel čast, 1507. l. izvedeti, da se bodo po njem imenovale novo odkrite dežele.

Ime Amerika je neki izumel Alzačan Martin Valcmiler iz Frajburga. V uvodu svojega svetopisa izdanega 1509. leta označuje Evropo, Azijo in Afriko, potem pa pravi, da je Amerigo Vespuči odkril četrti del sveta, katerega bi kazalo imenovati Ameriko. Ta predlog je ugajal, a vendar se je še le v 17. stoletju to ime prav udomačilo.

Po smrti Kolumbovi je njegov sin Dijego napovedal svoje pravice. Ni se bal borbe s samim kraljem, in začel je proti njemu pravdo pri sodišču, ki se je sestavilo, za razsojevanje vseh zapadnoindijskih stvari. Nepristransko sodišče je razsodilo: „Dijego Kolumb mora dobiti vse pravice, katere so se obetale očetu njegovemu“. S to razsodbo povzdignem mej španske velikaše, se je poročil z nečakinjo nadvojvode Albe. Roditelji se niso upirali temu zakonu in so toliko uplivali na kralja, da je izpolnil razsodbo sodišča in zadovoljil Dijega. Ovanda so odpoklicali in Dijego Kolumb je odplul na Hajiti, zmagavši nad krivico. Pridružila sta se mu oba strijca Dijego in Jernej, brat Ferdinand in mnogo naselnikov iz boljših španskih rodbin. Dijego je na Hajitiju živel v sijaju, primernem zaslugam svojega očeta.

Ferdinand, sin Kolumba in Beatrise, je dobil dobro izobrazbo in je postal duhovnik, ter je popisal življenje svojega očeta.

Jernej Kolumb in njegova zvesta Monika dobila sta v posest 1511. leta otok Mono mej Hajitijem in Portorikom in sta tukaj srečno živela z otroki. Toda njiju sreča ni bila dolga, kajti on je umrl 12. avgusta 1514. leta. Kmalu za njim je umrl brat Dijego poveljnik trdnjave Izabele.

Tretji podkralj indijski Ludovik sin Dijegov je premenil svoj podkraljevski naslov v naslov vojvode Veragua, markiza Jamajskega, admirala Indije z letnimi dohodki 1000 dublonov. Umrl je 1572. leta. Za njim je sledil sin njegovega brata Krištofa Dijega II. — četrti indijski admiral. Z Dijegom II., ki je umrl 1596. leta je izumrla neposredna moška panoga Kolumbove rodbine, a naslov vojvode Veragua je prešel na stransko panogo in se je ohranil dosedaj. Poslednji potomec znamenitega pijonerja Novega Sveta je v sedanjem času Krištof Kolumb vojvoda Veragua.

Poučni in zabavni drobiž.

— Direktne davka je Ljubljana plačala l. 1895 glasom uradnega izkaza 708.078 gld. 18 1/2 kr. in sicer 506.396 gld. 62 kr. cesarskih davkov in 201.681 gld. 56 1/2 kr.

priklad. Mej tem se je plačalo hišno-najemninskega davka 172.742 gld. 81 1/2 kr., dohodarina 280.029 gld. 18 1/2 kr., obrtarine 36.889 gld. 60 kr., zemljarine 8659 gld. 58 1/2 kr., 5 % davka od dohodka poslopij, ki so oproščene hišno-najemninskega davka 4899 gld. 75 1/2 kr., deželne in normalnošolske priklade 199.962 gld. 97 kr. in doneska za trgovsko obrtniško zbornico 1718 gld. 59 1/2 kr.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V štirinajsti seji dne 3. marca stavi posl. baron Schwegel naslednji nujni predlog: 1. Vlada se pozivlja, naj izposluje premembo zakona z dne 31. decembra 1895, drž. zak. št. 2 ex 1895, glede pospeševanja malih železnic, tako, da bodo na deželni garanciji sloneči zavodi smeli izdajati zadolžnice tudi v druge investicijske in melioracijske namene in ne samo za železnice; 2. Dež. zbor na voli posebno komisijo, katera naj stvar preišče in o njej poroča v prihodnjem zasedanju. V tej komisiji naj bodeta poleg dež. glavarja dva zastopnika dež. odbora, vsaka kurija naj voli jednega, jednega pa izvolijo vsi člani skupaj. Predlog, katerega so podpisali vsi poslanci, je zbornica po utemeljevanji poročevalčevem sprejela soglasno. — Posl. baron Schwegel poroča o proračunu deželnega zaklada za l. 1897. Pri glavni razpravi govori prvi posl. dr. Majaron. Govornik povdarja važnost rudnika v Idriji za deželo, spisuje na drobne žalostne razmere ondotnih rudniških delavcev in stavi naslednjo resolucijo: Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da blagovoli kar največ mogoče pospešiti zboljšanje položaja delavcev, provizijonistov njihovih vdov in sirot pri c. kr. rudniškem in gozdnem erarju v Idriji. Govorili so nadalje posl. Ažman, Lenarčič, dr. Schaffer, Kalan, grof Barbo, dr. Tavčar, dr. Žitnik, Hribar. Vsi govorniki so večinoma razpravljali politiške strankarske razmere v deželi, agitacije ob ravno se vršecih državnozbornih volitvah in položaj strank v deželnem zboru. O tej politiški debati spregovorimo znabiti ob priliki kaj več. Deželni predsednik baron Hein odgovarja na posamezna izvajanja omenjenih govornikov, posebno zavrača posl. dr. Žitnika, ki je kritikoval naše šolstvo. Odgovarjal je obširno govornikom še poročevalec baron Schwegel. Na to je deželni glavar sejo prekinil in določil nadaljevanje za zvečer.

V večerni seji se je pričelo z podrobno razpravo dež. proračuna. Poročevalec stavi imenom finančnega odseka nastopne predloge: I. Skupna potrebsčina deželnega zaklada za leto 1897. se z zneskom 1.211,017 gld. skupno pokritje iz lastnih prihodkov z 151.284 gld. torej s primankljajem 1,059.733 gld. se odobri. II. V pokritje tega primankljeja pobirati je leta 1897: 1. 40% priklade na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa v proračunjenem znesku 139.634 gld. 2. Naslednje imenovane posebne naklade: a) Od porabljenih likerjev in vseh poslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinjo alkoholovine od hektolitra po 15 gld. in od vseh drugih porabljenih žganih opojnih tekočin brez razločka na stopinjo alkoholovine od hektolitra po 15 gld. in od vseh drugih porabljenih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra za vsako hektolitersko stopinjo 30 kr. v proračunjenem znesku 350.000 gld. Ta naklada od a) pobirala se bode le do uveljevanja zvišanega državnega davka na žganje in se s pobiranjem preneha precej, ko bo zvečan državni davek na žganje; b) od porabljenega piva v vsej kronovini po 1 gld. od hektolitra v proračunjenem znesku 80.000 gl. 3. 30% priklada na vso predpisano svoto vseh v izkazu c. kr. finančnega rač. oddelka z dne 5. julija 1896, št. 449/I, detajliranih neposrednih davkov z vsemi državnimi prikladami